

Zvláštní příloha:
komentovaný překlad hry „Jošicune mezi květy sakur“

Jošicune mezi květy sakur¹

Osoby	154	
První dějství		
Interiér císařského paláce.....	156	
Poustevna ve vsi Kitasaga	161	
Rezidence Horikawa	166	
Druhé dějství		
Před svatyní Fušimi Inari	178	
U přívozu	184	
Třetí dějství		
Pod stromem šii	198	
Kokingoova smrt	205	
Obchod s nakládaným suši	208	
Čtvrté dějství		
Cesta „prvního tónu“	225	
Síň božstva Zaó	228	
Rezidence opata Kawacury	234	
Páté dějství		
V horách Jošina	252	
Poznámky a vysvětlivky		256

Osoby:

Antoku	dětský císař, který podle historických pramenů utonul v bitvě u Jašimy, ve hře „Jošicune mezi květy sakur“ však přežije a vystupuje též pod tajnou identitou jako děvče Ojasu
Arahokkjó	Jamašina no Hokkjóbó, mnich zvaný Arahokkjó („Hokkjóbó“ znamená „Mnich na mostě k Buddhově učenosti“, „Ara“ je přezdívka „Prudký“)
Asuka	manželka opata Kawacury
Cubone	kojná císaře Antokua, stejně jako císař považovaná za utonulou, ale vystupující jako Ginpeiova žena Orjú
Benkei	též Musašibó Benkei (Benkei z Musaši podle místa jeho původu), prudký Jošicuneho vazal zmiňovaný v hist. i literárních pramenech
Ginpei	též Mazuna Ginpei či Ginpei z Tokaija (Ginpei od Přívozu), převozník a provozovatel hostince, ve skut. přeživší skrývající se Taira Tomomori
Gonta	„lotr“ Gonta (igami no Gonta), „nezvedený“ Jazaemonův syn
Goró	Sagami Goró, nejprve vystupuje jako vazal Tokimasy z rodu Hodžó, kamakurského regenta, ve skutečnosti je vazalem Tairy Tomomoriho
Inokuma	Inokuma Dainošin, podřízený ministra Tomokaty
Jasuke	Jazaemonův učedník, ve skutečnosti Taira Koremori
Jazaemon	provozovatel obchodu s nakládaným suši v Šimoiči („Dolní Městys“, oblast Jošino), otec Gonty a Osato
Jošicune	vojevůdce z rodu Minamoto (Gendži) (1159 – 1189), který porazil rod Tairů (Heike), v důsledku intrik se však znelíbil svému bratrovi, šógunovi Joritomoovi, načež se před pronásledováním uchýlil do Koromogawy (prefektura Iwate) a zde nakonec spáchal sebevraždu, legendární hrdinská postava japonských dějin
Kadžiwara	Kadžiwara Kagetoki, vazal a vyslanec šóguna Joritomoa
Kakuhan	Kakuhan z Jokawy, zenový mistr sídlící v horách Jošina, viz též Noricune
Kamei	Kamei no Rokuró (Rokuró z Kamei), vazal Jošicuneho
Kawacura	opat z Kawacury, představený klášterů v oblasti Jošina
Kawagoe	Taró Šigejori z Kawagoe, Joritomoův kancléř a otec Jošicuneho manželky paní Kjó no Kimi
Kjó no Kimi	Jošicuneho manželka
Kokingo	Kokingo Takesato, vazal Koremoriho, vrchní správce stájí
Koremori	generál z rodu Taira (Heike), považovaný za padlého, ale ukrývající se v Šimoiči v obchodě se suši jako Jazaemonův učedník Jasuke
Kosen	Gontova manželka
Liščí Tadanobu	„alter ego“ Sató Tadanobua, liška, která na sebe přivábena zvukem bubínku Hacune (potaženého kůží jejích rodičů) vezme podobu Sató Tadanobua a provází Šizuku, které byl bubínek svěřen do opatrování
Matka	bezejmenná postava, Jazaemonova manželka a matka Osato a Gonty
Mniška	mniška z poustevny ve vsi Kitasaga, bývalá dvorní dáma
Naiši	paní Wakaba no Naiši, manželka Tairy Koremoriho a matka Rokudaie („Wakaba“ = „Mladý list“, „Naiši“ = titul dvorní dámy, zde část jména)
Noricune	Noricune z rodu Taira (Heike), pán z Noto, považovaný za padlého v bitvě u Dannoury, ale skrývající se jako zenový mnich Kakuhan
Onisadobó	Onisadobó z Umemota (Umemotobó), mnich (zvaný „Oni“, „Ďábel“)
Orjú	Ginpeiova žena, viz též Cubone
Osato	Jazaemonova dcera
Ojasu	dcera Ginpeie a Orjú, viz též Antoku
Rokudai	syn Koremoriho a paní Wakaba no Naiši
Saku	rychtář vsi Kamiči („Horní Městys“, oblast Jošino)
Suruga	Džiró ze Surugy, vazal Jošicuneho
Šinohara	Šinohara Tónai, špeh

Šizuka	též Šizuka Gozen („Paní Šizuka“), Jošicuneho milénka, proslulá svým tanečním uměním, legendární postava japonské literatury
Tadanobu	Sató Širóbjóe Tadanobu, věrný Jošicuneho vazal, bratr Sató Cuginobua, který Jošicunemu v bitvě u Jašimy zachránil život
Tanzó	Irie Tanzó, vazal Tairy Tomomoriho
Tomokata	Tomokata z rodu Fudžiwara, „ministr a generál zleva“, velitel císařské palácové stráže
Tomomori	generál z rodu Taira (Heike), domněle padlý, vystupující jako Ginpei
Tosabó	Tosabó Šózon (Šózon z Tosity), Joritomoův podrízený, pověřený zásahem proti Jošicunemu, kterým započal Jošicuneho útěk z Kjóta
Tóda	Tóda z Hajami, Tosabóův vazal
Zenta	syn Gonty a Kosen

První dějství

Interiér císařského paláce

- Vypravěč: Co činí náklonnost náklonností? Co oddanost oddaností? Kníže Ču ze státu Tchao, poslušen vůle krále Kou-tiena, získal nemsrtnou slávu. Jako list unášený poduškami vln vydal se přes patero jezer v doprovodu krásky Si-š'.² Takový je příklad čínské říše, i japonská vlast zná podobný. Konečně utichlo čtvero moří, a tiše přešla éra, ironií osudu nazvaná éra „Dlouhé Prosperity“, zakrátko v éru „Pravého Kalendáře“.³ Bílé květy trojpuků pučí jako bojové prapory rodu Gendži, jehož vojenská síla vzkvétá každým dnem.⁴
- Císař Antoku, osmdesátý prvý mezi vládnoucími generacemi, utonul v námořní bitvě u Jašimy a na trůn dosedl excísař Goširakwa. Jeho blízkosti a důvěře se těší ministr zleva, generál Fudžiwara no Tomokata. Je známý tím, že mu kdekdo lichotí, aby dosáhl povýšení. Těm největším oblíbencům se dostane nejvyšších postů. Mnoho vazalů to vidí, ale v obavě před autoritou excísaře drží svůj jazyk na uzdě.
- Dvorní radové, kameny pro roztírání tuše po ruce, sedí v řadě. Uveden palácovou stráží přichází kapitán Jošicune z rodu Minamoto, aby mu byla udělena audience. Je oděn do slavnostního roucha dvořana nižší, páté hodnosti a ozdoben nadmíru skvostným dlouhým mečem. Ozdobou je mu i jeho průvodce, který ve třech zemích nenajde sobě rovného, Musašibó Benkei ze Západní Věže⁵ oblečený do dvořanského oděvu a špičaté čapky s nápadným rodovým znakem, nejistý bez svého všedního mnišského roucha, přesto budí impozantní dojem.
- Ceremoniář: Válečníci z rodu Gendži se ráčili dostavit.
- Vypravěč: Slova se poté ujme generál zleva.
- Tomokata: Nuže, Jošicune, císař dosud nebyl podrobně zpraven o průběhu bitvy u Jašimy, o skonání císaře Antokua ve vlnách. Promluv, ať události onoho dne mohou být zaznamenány.
- Vypravěč: Jošicune s přitakáním uposlechne výzvu.
- Jošicune: Slyšte tedy, jak boj probíhal. Klan Heike dosahoval počtu tisíců a rozbil svůj tábor na pobřeží u Jašimy.⁶ Mně bylo k dispozici sotva čtyři sta jezdců a vítězství se zdálo být vyloučené. Když jsme je však zaskočili nenadálým vpádem a bojovým křikem, ve zmatku se uchýlili na své lodě a vzali s sebou i císaře. V tu chvíli začalo hořet v pevnosti. Záře plamenů zřejmě probudila smysly nepřítele. Pán z Noto, Kami Noricune, přisednul do malého člunu, a tak jak je proslulý svým lukostřeleckým uměním, zasypal nás sprškou šípů. Mířil na mě, ale trefil do boku Sató Cuginobua, který strhnul svého koně přede mě, a zasažen z něj spadnul. Aby ukořistil Cuginobuovu hlavu, Kikuómaru již málem vystoupil z lodi na břeh, ale Cuginobuův bratr Sató Tadanobu vystřelil odvetný šíp a nepřítele trefil. Přátelé i nepřátelé byli zasaženi smutkem nad neštěstím padlých válečníků. Znepřátelené strany se tedy od sebe vzdálily, aby mohly být vykonány zádušní obřady, a boj onoho dne náhle skončil. Když se rozednilo, nepřátelé vystavili vějíř coby terč a Joiči Munetaka ho sestřelil. Kagekijo srazil Mionojovi (bojujícímu na naší straně) chránič šíje z helmy.⁷ Nepřátelé neskrývali obdiv, ani naše strana nešetřila chválou. Rod Gendži slavně zvítězil. Vojáci klanu Heike byli zahnáni na ústup, přičemž pán z Noto, Kami Noricune, sevřel z každé strany jednoho z bratrů z Aki, Taróa i Džiróa, a vrhl se do moře. Stejnou branou se odebrali do podsvětí postupně také Norimori, Cunemori,

Sukemori, Arimori a Jukimori. Posléze se do vln vrhl také nově jmenovaný prostřední rada Tomomori, který provázel loď, na které dlel císař. Císařova existence byla otřesena, a tak, v nestřeženém okamžiku, císaře jeho babička Nii no Ama vzala do náruče a vrhla se do příboje. Vím o tom jen z doslechu, těla se nenašla, nemohu to tedy potvrdit. Zachráněna byla pouze císařovna matka. Zajatce z řad urozených jsem si dovilil vyjmenovat v listu, který jsem radě odevzdal již dříve. Má být předložen Jeho Veličenstvu k nahlédnutí, a tak se můžeme zdržet dalších nadbytečných slov.

Vypravěč: Tak, jak detailně Jošicune promluvil, bylo vše zaznamenáno. Slovo si vzal s trpkým výrazem Tomokata.

Tomokata: Ty, Jošicune, máš takové zásluhy, a přece ses musel vrátit z Košigoe, aniž by tě šógun Joritomo přijal. Čím ses provinil? Co nám k tomu povíš?⁸

Vypravěč: Nato předstoupí Benkei.

Benkei: Jedná se o zájem váš a vašeho bratra. „Mladý pán“ z Kaby, Norijori, šlechtic pochybného původu⁹, připravuje mého pána Jošicuneho o zásluhy, jako by byly jeho vlastní. Se svými patolízalskými nohsledy rozšířil pomluvy a pán Joritomo vládnoucí v Kamakuře si toho při šetřeních nepovšimnul.

Vypravěč: Ta slova sotva dozní, když do Benkeiovy řeči horlivě vpadne Jošicune.

Jošicune: Zmlkni už, Benkei. Nech pomluvy pomlouvačům. Ať tak či tak, cesta k tomu, abych se před bratrem ospravedlnil, je uzavřená. Skleslý, skleslý jsem se vrátil z Košigoe. Byl ze mě, ač jsem mladší bratr šóguna, zkrátka učiněn odstrašující příklad pro celý svět. Mluvíš neopodstatněně, zbrkle a hanlivě. To je krajní neúcta.

Tomokata: Jak jsi ryzí, Jošicune. Zpravím císaře o průběhu bitvy a podám tvou záležitost v laskavém světle.

Vypravěč: Navenek vystavuje falešně lichotivou tvář. V nitru však chová zákeřný záměr, jako by chtěl lapit ptáka, spícího ve svém hnízdu, jak v doprovodu vrchního písaře odchází do hloubi soukromých komnat císařského paláce. Z přitmí okenního výklenku, zastíněného žaluzií, vystoupí pobočník generála zleva Tomokaty, zlotřilec o nic menší než jeho pán, dokonce i jeho rodové jméno je zlotřilé: Inokuma Dainošin. Spojuje v sobě znaky pro divokého vepře a medvěda.

Inokuma: Jaká lehkovážnost je to od vás, pane Jošicune, jaká lehkovážnost. Tvrdíte, že jste potřel rod Heike, a zatím jste ušetřil přeživší manželku dvořana třetí hodnosti Koremoriho z Komacu, madam Wakaba no Naiši. To by se nemělo nechat jen tak. Proč ji neodstranit jako ostatní?

Jošicune: K čemu ten povyk? Je to jen žena s dítětem. I kdyby takových byly desítky tisíc, pro řád země by to nebyla hrozba. Nechme věci tak, jak jsou.

Inokuma: Nechat věci tak jak jsou... Tak to by jim měl být nechán volný průběh, buď jak buď. Můj pán, kníže Tomokata, je totiž paní Wakaba no Naiši okouzlen.

Vypravěč: Benkei Inokumu nenechá domluvit.

Benkei: To je nepřipustné. I kdyby neexistovalo nařízení kamakurského vládce o rodových spojeních. Vzít si svévolně za manželku ženu z rodu Heike je stejné jako stát se spojencem nepřítele. Je to nepřipustné.

Inokuma: Jak se opovažuješ?! Není snad sám Jošicune švagr vrchního rady Tairy Tokitady? Můžeš si mlčet, stejně je to dobře známo. A paní Wakaba no Naiši, co já vím, s Jošicunem možná cukruje jako hrdlička.

Benkei: Tak jako hrdlička? A můj pán má snad být jako vrabec? Přestaň s tím. Jestli ti dva jsou jako ptáci, ty jsi jako otravná moucha. Zmiz odsud.

Vypravěč: A chopí se Inokumy a s lomezem ho vleče pryč.

Inokuma: Au au au! Krot svůj hněv, Musašibó! Pust! Pust!

Vypravěč: Vtom ministr zleva Tomokata odhrne bambusovou zástěnu u vstupu do císařských komnat. V ruce zvláštní pouzdro, předstoupí se vši obřadností.

Tomokata: To přijmi s náležitou úctou, Jošicune. Jedná se o bubínek zvaný Hacune, který byl za časů císaře Kanmua¹⁰ použit při obřadu vyvolávání deště a

- doposud přechováván v císařském sídle. Jeho Císařské Milosti se doneslo, že si ho již dlouho přeješ mít, posílá ti ho tedy za tvé zásluhy společně s císařským vzkazem. Rač se podívat.
- Vypravěč: S těmito slovy předá Jošicunemu pouzdro. Jošicune přitaká a uctivě skloní hlavu.
- Jošicune: Taková pocta je víc, než si někdo tak nepatrný jako já může přát. Bubínek použitý při obřadu vyvolávání deště, a nyní spojený s mými činy na vojenském poli. Jsem tak vděčný, tak vděčný...
- Vypravěč: Zvedne pouzdro vysoko k čelu.
- Jošicune: Jaké pokyny asi obsahuje přiložený císařský vzkaz? Podívám se.
- Vypravěč: Jošicune odklopí víko pouzdra, ve kterém je ale jen bubínek.
- Tomokata: Hleďme... Nic takového jako vzkaz tu není... Sám bubínek je totiž vzkazem. Všechny věci mají svůj kladný a záporný pól, svůj jin a jang. Dvě kůží potažené protilehlé strany bubínku jsou ztělesněním bratrského vztahu. Jsou jako dva bratři, odkojení stejným mlékem. Ty, Jošicune, jsi jako rub, Joritomo je líc. Udeř do bubínku. Tak zní císařův vzkaz.
- Vypravěč: Jošicune Tomokatu sotva vyposlechne...
- Jošicune: Ach tak. Jestli je bubínek vzkazem, máme se s bratrem smířit? Máme ve vzájemném souladu bránit císařské sídlo? Taková je císařova vůle?
- Tomokata: Nene, tak to není. Ty, Jošicune, vynikáš v oddanosti dvoru a Joritomo tě přesto stíhá jako provinilce. Jeho Milost excísař to považuje za projev nepřátelství. Císařský vzkaz proto zní: Udeř na svého bratra Joritomoa a zneškodni ho!
- Vypravěč: Je to násilné překroucení všeho rozumu a intrika, která má vnést další svár mezi bratry. Jošicune je zaskočen, zrak sklopený v klín.
- Jošicune: Vůle Jeho Milosti excísaře je vskutku nevšední... Nemohu uskutečnit útok proti svému staršímu bratrovi, i kdybych se tím měl protivit vůli samotného císaře. Jestliže byl Joritomo shledán vinným, pak mám také svůj díl viny a měl by mě stihnout trest. Tak mi velí povinnost mladšího bratra. Když bubínek Hacune nepřijmu, bude to tak jako by se ke mně císařský vzkaz nedostal.
- Vypravěč: Jošicune podává bubínek zpět Tomokatovi, ve tváři ministra je ale vidět pobavené uspokojení.
- Tomokata: Císařské slovo je jako pot, nelze ho vzít zpět či popřít.¹¹ Jestliže se vzepřeš vůli císaře, staneš se jeho nepřitelem. Jsme v tomto bodě zajedno?
- Vypravěč: Jošicune ví, že jde o prohnanou lest a o cestu, která vede na šikmou plochu, ale řeč je o vůli císaře a je třeba promluvit, i když odpověď znamená vystavit se nebezpečí. Zmůže se jen na to, že vydechne „Ano“. Musašibó se neovládne a překotně předstoupí.
- Benkei: Ctěný pane generále zleva, či jak je ctěná libost. Panovník je obrazem stavu toho světa. Jestliže se on dopustí bezpráví, bezpráví ovládne celý svět, bude se ho dopouštět každý. Souhlasíte? Jestliže dojde k bezpráví, proč jako přední šlechtic blízký císaři nezasáhnete? Máte před sebou vojevůdce, který se nezalekne ani sebevětšího nepřítele, a přece ho přemohlo jediné slovo. To zmítá mým nitrem a moje trpělivost je u konce. Vemte svoje slovo zpět a omluvte se!
- Vypravěč: Tak Benkei ve vzteku nechává průchod své hrubosti. Jošicune na něj ohromeně zírá.
- Jošicune: Benkei! Jak se to opovažuješ mluvit s vysokým hodnostářem? Touhle drzostí jsi překročil veškerou myslitelnou míru! Klid se mi z očí!
- Vypravěč: Jošicune, tak jak to odpovídá míře jeho rozčilení, nemá stání. Když se Jošicune omlouvá, Inokuma dá najevo škodolibou radost, ale Jošicune mu nevěnuje jediný pohled. Obrátí se na Tomokatu.
- Jošicune: Bubínek, který jsem si tolik přál, mi činí zlou službu. Když ho nepřijmu, zprotivím se vašemu příkazu. Když ho přijmu, stanu se nepřitelem

vlastního bratra. Napadá mě ale, jak obě cesty osudu obejít. Udeř do bubínku, tak zní císařova vůle. Když ho přijmu, aniž bych na něj prozatím zahrál, nebude na tom nic špatného. Přijmu jej tedy.

Vypravěč: Uchopí bubínek a stáhne se, a s tím jak drží bubínek, jako by v ruce vážil Tomokatovy zlé činy. Vojevůdce proslulého jména, takového zjevu, že i sama Věčnost vzhlíží k jeho čestnosti a odvaze. Věčný jako květy sakur, které znovu a znovu rozkvétají do krásy. Budiž dlouho živ.

Poustečna ve vsi Kitasaga

Vypravěč: Ve své době jsi kvetla jako císařský květ chryzantémy a přijímala jsi hosty vprostřed brokátových závěsů, ženo dvořana třetí hodnosti Koremoriho z Komacu, paní Wakaba no Naiši. Stejně tak tvůj syn Rokudai. Avšak nyní, když byl rod Heike vyhnán z hlavního města, musí se matka a syn skrývat „ve stínu hory Lu“¹², ve vsi Kitasaga, v travou porostlé poustečně. Nezvyklá se jeví služba Buddhovi, když paní společně se zdejší mniškou nabírá vodu stékající do údolí, když vezmou vědro zavěšené na tyči na svá bedra a vrací se do poustečny.

Mniška: Má urozená paní! Jak se den za dnem plahočím, starostí se mi vytrácí úsměv z tváře, když mi pomáháte nosit vědro jako obyčejná děvečka. Jistě vás bolí rameno. Ani ve snu bych si vás nepředstavila u tak nízké práce. Jsou to neutěšené časy... Ale co to je slyšet? Mladý pan Rokudai se směje. Jako bychom ani nebyly pryč.

Vypravěč: Jak dobrosrdečně mniška mluví, tak i koná, i sama urozená paní je pohnuta.

Naiši: Jak víš, můj choť Koremori s celým svým rodem následoval císaře Antokua, když hlavní město padlo. Tak dlouho se o mě a mé dítě staráš tady v poustečně. A to ještě jen díky tomu, že jsi dříve sloužila v knížecí rezidenci a trochu jsme se stýkaly. Mého pána Koremoriho při bitvě v Západním Moři prý pohltily vlny, kolují ale i zvěsti, že přežil. Den, kdy Koremori opustil hlavní město, je pro mne nicméně dnem jeho památky. Kromě toho na dnešek připadá také výročí dne, kdy skonak můj tchán Šigemori. Zapálila jsem tedy něco málo vonných tyčinek a obětovala něco málo květin, vlastní rukou jsem nalila čerstvou vodu do nádoby na oltáři. Tento měsíc je zvlášť příhodným měsícem pro uctění památky zesnulých, vykonáme tedy, jak káže starý zvyk, alespoň skromnou modlitbu k Buddhovi.

Vypravěč: Tenký je dnešní oděv paní Naiši, tenký jako plátno z Kefu.¹³ Odloží však šat s krátkými rukávy utkaný z tenkých vláken a oblékne si dvouvrstvý spodní límeček barvy bělostných květů trojpuku. Pak také dvořanský oděv jemně švestkové barvy mající dvanáct vrstev, jedna se skládá na druhou jako protrpěné strasti. A nakonec hedvábné šarlatové nohavice. Šarlatová barva hřeje jako oheň vzpomínek na dny, kdy ještě sloužila v císařském paláci a odívala se do pestřejšího hedvábní. Z ozdobně lakované skříňky vyndává portrét knížete Šigemoriho a klade ho na oltář, spojí ruce a opakovaně vzývá jeho posmrtné jméno, Daifu Džóren Daikodži z Komacu, aby dosáhl věčného spočinutí v Buddhově jménu.¹⁴

Naiši: Tohle, Rokudaii, je tvůj dědeček. Jsi ještě malý, ale jsi přímý potomek a pokračovatel rodu Heike. Spoj pěkně ruce a pomodli se. Na tom obrázku kníže Šigemori vypadá úplně jako oživlá podoba jeho syna, mého muže Koremoriho. Ach pane Šigemori, kdybyste byl ještě naživu, rod Heike by jistě nestihl zmar. I pro vašeho vnuka je škoda, že tu již nejste s námi. Stíhají nás jen a jen útrapy.

Vypravěč: Obrácená k obrazu mluví, jako by byl portrét živý, ztěžka se sveze na podlahu a propukne v pláč. Vtom zvenčí dolehne do poustečny zvuk kroků.

Mniška duchapřítomně vezme zástěnu s podsádkou a postaví ji před Naiši a Rokudaie. Sotva jsou skryti a již se odsouvají dveře a kdosi vstupuje dovnitř.

Muž: Tady je to... Račte se dostavit k rycháři a vemte s sebou pečetidlo.

Mniška: Jakže? To musí být nějaké nedorozumění. Pečetidlo neužívám víc než jen jednou do roka, při kontrole věřících. Jsem mniška žijící v ústraní. Ani nejste ten, co sem chodí vybírat měsíční poplatky. Oč jde? Řekněte!

Muž: Nu, třeba tohle není to místo. V oblasti Saga ale v poustevnách žijí i tací, co nosí růženec jen aby zakryli pravdu a jen na povrchu ukazují zbožnou tvář. Pod povrchem skrývají svůdnost a dlouhé vlasy. Jsou to i osoby od císařského dvora, možná mnišky, co si říkají Taikai nebo Šókai, postaví si před sebe kdovíkolik zástěn, zapálí tyčinky na oltáři a přitom provozují nekalé obchody. Královské kurtizány, dalo by se říci. „Svaté“ tanečnice jako Gió, Ginjo, Hotoke¹⁵ a jim podobné se teď stávají mniškami a stahují se do Sagy. Zdejší místo ztratilo dobrou pověst a pečeti je třeba přezkoumat. Nežijí snad v této poustevně nějaké pochybné osoby?

Mniška: Vy tedy vedete pěkné řeči. Buddha ale všechno vidí. Co má být tohle za špinavost? Uráží mě už jen to, když vás poslouchám. Odejděte prosím.

Muž: Dobrá tedy, odcházím. Urychleně předložte svou pečeť ke kontrole.

Vypravěč: S těmi slovy se rozhlédne po poustevně a vyjde ze dveří. Mniška a paní poustevny ze sebe setřese obavy a odstraní zástěnu.

Mniška: Slyšeli jste to? Jaké neslýchané řeči vedl? A jak si dovolil drze se tu rozhlížet! No tohle! Dokonce ten chlap sebral jedny vaše sandály. Byl to jenom obyčejný zlodějíček. Sebral je, když jsem nedávala pozor.

Vypravěč: Jak to dořekne, spustí se jí z očí slzy.

Naiši: Když se svět proti vám spikne, je těžké neznepokojoval se kvůli každé maličkosti. Copak svět nezná slitování s matkou a dítětem?

Vypravěč: Poustevna je zahalena do oblaku nářků, ale zvenčí je slyšet jarem prodchnutý hlas obchodníka: „Skvělé klobouky z Kagy! Slaměné klobouky!“. Nese svůj náklad na tyči a nahlíží brankou dovnitř.¹⁶

Kokingo: Nemáte zájem o klobouk?

Mniška: To tedy nemáme. K čemu asi tak mniška potřebuje slaměný klobouk? Vy jeden vlezlý drzoun!

Vypravěč: Tak příkře je odbyt, ale mluví dál.

Kokingo: Nemusíte se mě obávat. To jsem já.

Vypravěč: Když pozdvihne klobouk, ukáže se, že je to Kokingo Takesato. Urozené paní srdce poskočí radostí.

Naiši: V poslední době o tobě není slyšet a už jsem se obávala, co se s tebou asi stalo. Ale jen pojď dál.

Vypravěč: Kokingo uctivě složí ruce před sebe.

Kokingo: Jak vidím, má paní se těší pevnému zdraví a mladému pánovi se v obličejí zračí dobrá nálada. To jsem z duše rád. Ach ovšem, dnes je výročí úmrtí mého někdejšího pána Šigemoriho. Oblékla jste se do dvořanského roucha a vykonáváte modlitby.

Vypravěč: Kokingo spojí ruce před oltářem.

Kokingo: Když tu již není pán jako Šigemori, celý rod se i s námi řítí do neštěstí.

Vypravěč: Na malou chvíli ho přemohou slzy, pokračuje ale.

Kokingo: Jen se na mě podívejte. Dal jsem se na obchod se slaměnými klobouky. A nechal jsem si znovu narůst vlasy na čele¹⁷, já chudák Kokingo. Je to tak nezvyklé, provozovat obchod, jen si to prosím račte představit. Ale co vám hlavně chci říci... Váš manžel pán Koremori se teď zdržuje na posvátné hoře Kója¹⁸. To se alespoň povídá v hlavním městě. Co hodlám udělat je spolu s mladým pánem vystoupit na horu Kója, aby se otec se synem mohli setkat. Ostatně já sám si přeji stanout svému pánovi znovu tváří v tvář a promluvit s ním. Proto jsem také vykonal přípravy na cestu a přišel jsem za vámi.

Vypravěč: Paní Naiši naslouchá a připadá si jako ve snu.

Naiši: Jakže? Manžel je na hoře Kója, živ a zdrav? Jsem tolik šťastná a vděčná! Nemluv ale jen o Rokudaiovi. I když na horu Kója nesmí ženy, vezmi s sebou i mě, aspoň k jejímu úpatí, Takesato.

Vypravěč: V očích se jí objeví slzy štěstí.

Mniška: Nedivím se, že jste šťastná, nedivím. Ráda bych šla s vámi, ale stará mniška by vám byla jen přítěží. Měli byste si pospíšet, dokud je Slunce ještě vysoko.

Kokingo: Přesně tak. V každé trošce štěstí je prý špetka dábla¹⁹, pospěšme tedy, než se stane něco zlého. Rychle, paní, přichystejte věci pro sebe i své dítě. Vlastní rukou jsem vyrobil kloubouky na cestu, račte si je prosím nasadit.

Vypravěč: Stane se to právě když se věnují přípravám. Před poustevnou je slyšet lidské hlasy a kroky. Mniška jako vždy s rozvahou pobídne urozenou matku s dítětem k úložné skřínce pod oltářem. Sotva tak učiní, Tomokatův pobočník Inokuma Dainošin a vojáci z řad jeho vazalů překročí práh a hrubě vtrhnou do místnosti.

Inokuma: V této poustevně se údajně ukrývá Koremoriho choť paní Wakaba no Naiši i se svým synem Rokudaiem. Přišel jsem to ověřit a případně je zatknout. Přiznej se, kde je schováváš?!

Vypravěč: Do mnišky jako by udeřil blesk²⁰, ale zachová nevědomou tvář, jako by o ničem neměla ani ponětí.

Mniška: To bude těžká věc, když s chotí pana Koremoriho nemám vůbec nic společného. Jak bych jí mohla poskytnout přístřeší?

Vypravěč: Z ústraní se ozve Kokingo Takesato.

Kokingo: Určitě jste si spletli poustevnu. Račte vyšetřovat někde jinde.

Vypravěč: Není mu ale popřáno sluchu.

Inokuma: Á, neholený holobrádek²¹ na nás bude vytahovat rozumy vucucané z prstu... Co jsi vůbec zač?

Kokingo: Jenom prodávám slaměné klobouky.

Inokuma: Jestli jsi jen kramář, tak se vrať odkud jsi přišel!

Vypravěč: Vezme si sandály s hedvábnou stužkou, které mu na pokyn podává jeden muž z jeho doprovodu.

Inokuma: Nevykroučíš se. Vyslal jsem svého muže, aby sem tajně proniknul, a on přinesl jako důkaz tyhle slaměné sandály. Stará mniška bude těžko nosit sandály s červenou hedvábnou stuhou. Chceš snad dál zapírat? Vemte ji dozadu a vynuťte z ní přiznání pozlém.

Vypravěč: Popadne ji za paži a vleče ji dovnitř poustevny.

Inokuma: Mužstvo, podrobte ji mučení!

Vypravěč: Beze všech ohledů se jí chopí a vedou ji do zadního pokoje. Kokingo je s rozumem u konce, neví, co si počít. Nahlédne skulinou do zadního pokoje. Vyvede urozenou matku s dítětem ze skrýše, naštěstí jsou tu koše ve kterých nosí klobouky a může tedy matku i dítě schovat. Rozváže zdrhovadla a pomůže oběma nasoukat se dovnitř. Vezme na cestu přichystaný uzlík, ve kterém je zabalený Šigemoriho portrét, ve zmatku bere vše co mu přijde pod ruku. Mezitím v druhé místnosti nechává ministerský pobočník mučit mnišku, až nakonec stane ve dveřích.

Inokuma: To je jako chytat vítr. Zřejmě uprchli... Ty, kloboučníku, nevíš o tom něco?

Kokingo: Aby ne, pane. Tam co má poustevna zadní vchod, tak tam odtud před chvílí utíkala taková noblesní dáma s děckem.

Vypravěč: Inokumovi se dychtivostí rozšíří oči.

Inokuma: To musí být oni! Jdou jen pěšky a ženské nohy mnoho nevydrží, nebude obtížné je dostihnout. Nechám tu dva muže, aby zabránili mnišce v útěku.

Vypravěč: A vydá se po stopě, aby uprchlíky dopadnul. „To bychom měli“, pomyslí si Kokingo, s lehkou myslí zvedne svůj náklad do výšky a chystá se jít. Dva muži na stráž ale uchopí tyč s koši, každý z jedné strany, a stáhnou Kokingoa zpět.

Kokingo: Co to vyvádíte?!

Muž: Jsi nám podezřelý, to je to. Tady dole je vidět skřípnutý cíp ženského kimona.

Kokingo: To patří ke klobouku na objednávku.

Muž: Ale no tak, jen pěkně s barvou ven, nehraj si na nevinátka. To určitě musí být ta šlechtická matka s dítětem. Otevři ty koše a nech nás, ať to prošetříme.

Vypravěč: Oba se postaví proti Kokingoovi, ten je ale vezme za ramena a začne se s nimi přetahovat. „Brání se prohledání, lump jedna podezřelá“, pomyslí si strážní, v mžiku tasí meče a sápu se na Kokinga. Ten vytáhne tyč z uší košů a bije jí oba protivníky, hlava nehlava. Volí citlivá místa, až nakonec oba protivníci krvácejí z očí a z nosu a svíjejí se ve smrtelné křeči. A dokud se nevrací ostatní nepřátelé, Kokingo si opět naloží břemeno na ramena a začne vyvolávat: „Slaměné klobouky! Klobouky z Kagy! Klobouky ze síťoviny!“. Tak uniká síti osudu.

Rezidence Horikawa

Vypravěč: Již přichází, čas, kdy se květy navracejí do své krásy. Znovu vzkvétá sláva sedmi válečníků²², pána a jeho rytířů v sedlech, jedou na mladých koních, jejichž ušlechtilé nozdry připomínají květy.²³ Jako květy ožívají události u vrchu Tamuro, ožívá válečné štěstí Jorijošiho, jenž dobyl Óšú.²⁴ Tak jako ty, Jošicune, jsi zvítězil v bitvě u Jašimy. V zemi zavládnul klid, jen vějíře vlají ve víru tance.²⁵ Vtom se pozvedne smích a halas, chvála předvedeného tance mohutná jako válečný ryk, tak rušno je v rezidenci, kde se setkávají třída Horikawa a Druhá Ulice²⁶. Choť Jošicuneho, devátého z rodu Minamoto, pro rozptýlení pořádá slavnost. Paní Kjó no Kimi sedí uprostřed, Jošicune sedí v nové části haly. Na jedné straně je obklopen dvorními dámami, na druhé straně pak sedí v řadě Džiró ze Surugy, za ním udatný Rokuró z Kamei a další, až po méně urozené osoby, které nepatří k vazalům. I když nevědí, oč v tanci jde, volají „Bravo! Sláva! Skvěle!“ a chválí Šizuku, až to vypadá, že chválu její osoby chtějí přibarvit i ódami na Jošicuneho. Od paní, která vysílá se vzkazem vždy jednu z dvorních dam, k pánovi, jehož prostředníkem je Kamei, putují vzkazy. „Blahopřeji k oslavě“. „Zajímavé představení“. „Líbilo se vám?“. „Naplnilo mě nadšením“. Tak manželům velí etiketa. Z části haly vyhražené pro pódium přichází paní Šizuka, již převlečená do formálního oděvu, vystoupí z předpokoje, vymění si pozdravy se Surugou a Kameiem a obrátí se k místu, kde sedí paní Kjó no Kimi.

Šizuka: Předvedla jsem svůj tanec, jak jste si ráčila přát, stydím se ale...

Kjó no Kimi: Ale kdeže! Dnes jsem vás viděla tančit poprvé a bylo to velice zajímavé. I když podstupuji všemožnou léčbu, můj život je v poslední době poznamenán skleslostí srdce. Díky vám se mi dnes dostalo nečekaného potěšení. Děkuji, že jste se ráčila obtěžovat.

Vypravěč: Šizuka je zaskočena a neví, jaká slova zvolit, až nakonec odpoví v nanejvýš obřadném tónu.

Šizuka: S dovolením bych se odvážila využít vašeho dobrého rozpoložení, mám totiž jednu prosbu.

Kjó no Kimi: Není třeba formálně žádat, máte-li prosbu. Pojdte blíž a povězte, oč jde.

Vypravěč: Teď Šizuka teprve podléhá vnitřnímu zmatku.

Šizuka: Je to jen skromná prosba... Jde o tu nepříjemnou záležitost s panem Benkeiem. Prý se dopustil nějakého neslýchaného poklesku. Přišel za mnou do místnosti za jevištěm, hořce plakal a prosil mě o pomoc. Vypadal tak zkroušeně a přecitlivěle, že to ani nelze vypovědět, tedy když své líčení

- poněkud přibarvím. Jestli byste se tedy paní obtěžovala a pokusila se obměkčit našeho pána. To je má nejponížnější prosba.
- Vypravěč: Urozená paní se zatváří pobaveně, i sám Jošicune se pousměje. Džiró ze Surugy se tváří kysele.
- Suruga: No to je mi tedy vážně pěkná věc. Slyšel jste, Rokuró? Tak břitký člověk jako Musašibó Benkei se doprošuje u ženy, v převlékárně a s pláčem...
- Kamei: Už to tak bude... Ti, se kterými je „na jednom koni“²⁷, pán z Ise a pán z Kataoky, pán z Kumai a pán z Wašino, ti všichni, když skončila válka, odjeli, aby si odpočinuli na svých panstvích. I Sató Tadanobu, kterého mohl také požádat, odjel za nemocnou matkou do svého rodiště v kraji Dewa.²⁸ Vy a já jsme jako prostředníci nepřicházeli v úvahu. Neměl už kam se obrátit, nezbylo mu než se sem ještě před tancem vetřít a omluvit se za své chování. Měl by si na své mnišské lebce nechat narůst po stranách a vzadu trochu vlasů jako nějaký nevolník.²⁹ Aby bylo hned poznat co je zač, to by mu patřilo.
- Vypravěč: Soukromá debata ještě podtrhne podivnou směšnost situace. Urozená paní se směje a promluví.
- Naiši: Co špatného vlastně Benkei udělal? Je to nepříjemná záležitost, ale takovéhle dohadování je spíš směšné.
- Vypravěč: Když urozená paní domluví, ozve se kapitán Jošicune.
- Jošicune: Během návštěvy v komnatách Císařského paláce se Benkei snížil k bezohlednosti, osopil se na ministra zleva knížete Tomokatu a fyzicky napadl jednoho z jeho vazalů. Hned na místě jsem ho přísně pokáral. A řekl jsem mu, že mi nemá chodit na oči, to je celá příčina. Když povolíte koni uzdu, tak bude kousat. Něco takového je u urozeného člověka a samuraje nepřípustné. Už ho mám dost, toho mnicha, je to úplný poděs. Dejme mu ještě malou lekci.
- Vypravěč: Džiró ze Surugy se hned chopí příležitosti a naváže na pánova slova.
- Suruga: Tak především těch jeho sedm zbraní. Jsou jen na obtíž. O rodu Gendži se mluví jako o těch, v jejichž službách je mnich ověšený nástroji jako nějaký tesař.³⁰ Musí se tomu učinit přítrž. Měl byste to dát Benkeiovi jasně na srozuměnou, pane.
- Vypravěč: Nato se ozve i Rokuró z Kamei.
- Kamei: Nu což, těch sedm nástrojů se alespoň hodí ke stavění. Ale co teprve ta jeho halapartna. Rukojeť má čtyři stopy a čepel zrovna tak.³¹ Ohánět se věcí co měří osm stop, to aby se všichni v okolí strachovali o nos. Člověk jako Benkei je v době míru leda pro zlost. Prozatím bude nejlepší držet ho v ústraní.
- Vypravěč: Tak jdou argumenty jeden proti druhému, až se urozená paní přestane smát a promluví.
- Kjó no Kimi: Kdyby Benkei slyšel vaše řeči, jen by se rozlítíl. Oba se omluvte.
- Vypravěč: Tak se paní přimlouvá, až zasáhne sám pan Jošicune.
- Jošicune: Mnich jeden nenapravitelný! Řádně mu domluvte, má paní, ať už se neopovází vyrukovat se svými hrubostmi. I ty mu domluv, Šizuko.
- Vypravěč: Zvedne se ze svého místa a v doprovodu pánů Surugy a Kameie odchází do vnitřních pokojů. Šizuka se raduje.
- Šizuka: Pospěště a zavolejte sem pána z Musaši!
- Vypravěč: Jedna z dvorních dam nato odběhne.
- Šizuka: Vaše laskavá přímluva se neminula účinkem. Jsem vám velice vděčná.
- Vypravěč: S těmi slovy se obrátí na urozenou paní.
- Kjó no Kimi: I kdepak, zrovna tak se neminula účinkem vaše žádost.
- Vypravěč: Vzájemná zdvořilá oslovení pramení z lásky k Jošicunemu. Není tu ani stopy po neshodách či žárlivosti. A již je vidět hladké čelo pana z Musaši, který je strachy celý shrbený. Jeho sedm stop vysoké tělo jako by se scvrklo na tři stopy a devětaosmadesát palců, tak se plíží dovnitř a vleče za sebou

svůj víc než čtyři stopy dlouhý meč. Služebné si špitají.

Služebné: Je to ale přeci jen tvrdohlavec, ten mnich. Jen se podívejte, jak se opatrně plíží, krok za krokem...

Benkei: No no no, odpusťte si to pomlouvání. Vy jedny kruté ženštiny, co si troufáte na slabého. Však ono na každého jednou dojde...

Vypravěč: Benkei se rozhlíží, kouleje očima.

Služebné: A jak ještě ke všemu zírá...

Benkei: Jen se tak po očku rozhlížím. Rozhlížím se.

Vypravěč: Zamračí se a příkrčí. Šizuka ho vezme za ruku a postrčí ho vpřed k urozené paní.

Šizuka: Už mu račte odpustit, prosím.

Vypravěč: Tak se Šizuka přimlouvá, napůl v žertu, paní si však zachová noblesu.

Kjó no Kimi: Pán je jako loď, jeho vazalové jako voda. Když se zvednou vlny, pánovou lodí bude zmítat příboj. Tvé chování je u vazala neomluvitelné. Zdůrazňuji, zanech rychle své unáhlenosti. Chovej se trochu dospěleji, tak to bude lepší.

Vypravěč: Tak paní mluví, jako se mluví s dítětem. Benkei se vzdá jen na „Ano, ano“, tře si ruce a zachovává si vzhled kajícího se hříšníka. Právě v tom okamžiku spěšně vstoupí zvěd Šinohara Tónai.

Šinohara: Dnes jsem vykonal obchůzku v okolí osad Ócu a Sakamoto. Pomalu, zlehka se do hlavního města stahují kamakurští samurajové, Šózon z Tosy, Taró Jukinaga z Unno... Pod záminkou vykonání poutní cesty do svatyně Kumano mají prý udeřit na našeho pána. Tak se mi to alespoň doneslo. Krom toho se právě teď dostavil nejvyšší kamakurský rada, Kawagoe Taró Šigejori, a přeje si s pánem osobně promluvit. Je v předpokoji. Co mu mám říci?

Kjó no Kimi: Nepochopitelná věc! S Kawagoe Taróem mě přece pojí jisté pouto, jistě nás přišel zpravit o chystaném útoku pánů Tosy a Unnoa. Bez prodlení ho nech volně vstoupit. Já o tom zatím zpravím manžela. Doprovod' mne, pane z Musaši, pojd' se mu ukázat.

Vypravěč: Paní vstane ze svého místa a Musašibó promluví.

Benkei: Útok? Skvěle, skvěle. Právě vhod. Jsem vděčný. Jak pána z Tosy, tak pána z Unno popadnu a slupnu jako zralou malinu na jedno jedině polknutí.

Vypravěč: Už by se hrnul ze dveří, ale Šizuka ho zadrží.

Šizuka: To už přestává všechno. To ani nepočkáš na názor svého pána, ty jeden nesnesitelný mnichu?

Vypravěč: Mocí se ho chopí a táhne ho do zadních komnat, kde dlí Jošicune, a kam spěchá také urozená paní.

Jen malou chvíli nato vstoupí šlechtic povoláný přímo z Kamakury, Kawagoe Taró Šigejori. Velký rodový znak na prohýbaném dvořanském klobouku, působí svěžím dojmem. Dosáhl již padesáti let věku a je na vrcholu sil. Z kabinetu před soukromými komnatami přichází kapitán Jošicune, převlečený do formálního oděvu, a tiše vstoupí do místnosti.

Jošicune: Jak vzácná příležitost, Šigejori. Kéž se mému bratrovi Joritomoovi i mnoha jeho věrným nadále vyhýbá vše zlé.

Vypravěč: A uctivě skloní hlavu.

Kawagoe: Především nesmírně rád vidím, že se těšíte dobrému zdraví a kondici. Ctěný pan generál zprava³² je rovněž v pořádku, on i lenní knížata, jsou zaneprázdnění každodenními záležitostmi. Můžete být bez obav.

Vypravěč: Tak promluví Kawagoe a slova se ujme kníže Jošicune.

Jošicune: Přicestoval jste se stejným posláním jako pánové Tosabó a Unno? Nebo vás snad přivádí jiné záležitosti?

Vypravěč: Šigejori odpoví na dotaz.

Kawagoe: Milý Jošicune, jsou zde tři nevyjasněné body. Jeden po druhém vám je přednesu a bude záležet na vašich odpovědích, jestli bude mé posláním stejné s Tosabóovým a Unnovým. Je zde nebezpečí, že ve svých slovech zajdu příliš

- daleko, račte mi prosím odpustit. Žádám vás o pokud možno podrobné odpovědi.
- Jošicune: Ha! Zajímavé. Tak o mně jsou nějaké pochybnosti? Jedná-li se o osobu zastupující mého bratra Joritomoa, připustím jakkoli silná slova. Jen se račte ptát, směle začněte.
- Vypravěč: Tak uctivě promluví a oba skloní čelo k zemi.
- Kawagoe: Jsem vám vděčný za vaši vstřícnost. Dovolte mi, abych si pro tuto příležitost přisedl na čestné místo.³³
- Vypravěč: Vstane ze svého místa a rovněž kapitán si přisedá, na níže položené místo, zatímco Kawagoeho pobídne k vyvýšenému místu. Po této výměně se ujme slova Kawagoe Taró.
- Kawagoe: Nuže, Jošicune. Potřel jste rod Heike, velkého nepřítele, dosáhl jste vojenského úspěchu, byl jste ale poslán z Košigoe zpět. Zřejmě jste z toho roztrpčený... Nebo tomu tak snad není?
- Vypravěč: Jošicune přitaká a spojí rukávy.
- Jošicune: Ctím svého staršího bratra, necítím žádnou vzájemnou trpkost.
- Kawagoe: Ale no tak, to jsou lživá slova, lživá. Jste člověk, který přikládá váhu úctě vůči staršímu bratrovi, a přitom hlavy tří z rodu Heike, nového prostředního rady Tomomoriho, generála třetí dvorské hodnosti Koremoriho a pána z Noto, Kami Noricuneho, které jste poslal do Kamakury, nejsou pravé? Proč jste předal podvržené hlavy? To je to, co vzbudilo šógunův hněv. Jak odpovíte?
- Jošicune: Ach, to se dá přece lehce omluvit. Podvržené hlavy měly být vydávány za pravé, tak aby se klam jevil jako skutečnost, takový byl tajný strategický plán. Rod Heike byl na vrcholu moci 24 let, a i když byl potřen, tak ti, kteří jim sloužili a bojovali za ně, jsou rozptýleni po všech provinciích. Čekají, až se znovu zatřepotá jejich červený prapor. Jeden z rodu Heike, generál třetí dvorské hodnosti Koremori, je syn pána z Komacu a legitimní pokračovatel rodu. Jeho otec Šigemori si získal svou lidskostí náklonnost tolika, že těch, kteří mu stále blahorečí, je nepočítaně. Kdyby se dozvěděli, že Koremori přežil, zbylí vazalové by se nevyhnutelně znovu shromáždili a povstali. A dál jsou tu prostřední rada Tomomori a pán z Noto Noricune, muži protřelí tak, že jim v minulé ani dnešní době není rovno. Když by dal pokyn tak vysoce postavený vojevůdce jako jsou oni, jistě by se ochotně shromáždilo nemálo bojovníků. V zemi by tak nikdy nenastal klid a blahobyt. Rozšířila se ale naštěstí zvěst, že utonuli. Má se za to, že nikdo z rodu nezůstal naživu. Vydávání falešných hlav za pravé bylo pouhou lstí, pomocí které jsem chtěl dosáhnout klidu v zemi. Nemohl jsem ale tak velkého protivníka nechat jen tak proklouznout. Poslal jsem proto své nejskvělejší, pány z Kumai, Wašino, Ise a Kataoky, pod záminkou odpočinku na jejich panstvích, aby v tichosti dokonali naše dílo. Jsem nyní v bezpečí hlavního města, ale mé srdce se stále ještě potýká s nástrahami bojiště. Bratr Joritomo se v kamakurských horách oddává nočnímu pozorování hvězd a měsíce, obklopen mnoha lenními knížaty. Těší se z měsíce, sněhu i květů.³⁴ Oba odvozujeme svůj původ od císaře Seiwy, já však ráno ohýbám hřbet na císařském dvoře³⁵ a večer propočítávám, jak udržet a rozmnožit moc rodu Gendži, kterou bratr zosobňuje. Kdypak jen tohle bídné tělo spočine v poklidu na poduškách?
- Vypravěč: Tak zdrceně promlouvá. I Šigejori si pomyslí, že v Jošicuneho slovech je mnoho pravdy, povinnost vůči úřadu mu ale velí stavět se do opozice.
- Kawagoe: Tak takové myšlenky vás tedy vedly k tomu, že jste zosnoval povstání?
- Vypravěč: Sotva je to vyřčeno a Jošicune se zalývá hněvem.
- Jošicune: To je nesmysl! Povstání? Jaké povstání? A jaký by mělo mít účel?
- Vypravěč: Jošicune je nanejvýš rozhořčen, Kawagoe ale bez obav pokračuje.
- Kawagoe: Nebyl vám snad ústně sdělen císařský příkaz potříti kamakurskou vládu?

- Prý vám byl předán bubínek Hacune, jehož rub máte být vy a líc pan Joritomo, spolu se vzkazem, že do něj máte udeřit. Tak zní spěšný vzkaz od ministra zleva knížete Tomokaty.
- Vypravěč: Když to Jošicune vyslechne, odpoví.
Jošicune: To jsou jen Tomokatovy pomluvy. Ten bubínek jsem si vroucně přál. Ale byl mi darován spolu se slovy, která vybízejí ke vzpouře. I když jsem si hned pomyslel, že jde o Tomokatovu prohnalost, jednalo se o vzácný císařský dar. Kdybych jej nepřijal, protivil bych se císařově vůli. Kdybych jej přijal, nedostál bych náklonnosti, kterou jsem povinován bratrovi Joritomoovi. Tolik jsem si ten bubínek přál, ale když k němu byl připojen vzkaz „Udeř!“, dal jsem ho pro pouhou okrasu do výklenku a jen se těším pohledem na něj. Jako že jsou božstva i Buddha nade mnou³⁶, doposud jsem na něj nezahrál. Ani jsem se ho nedotknul.
- Vypravěč: Kawagoe propukne v srdečný smích a třikrát se ukloní.
Kawagoe: Hahaha. Nemám nejmenší pochybnost o vašem zapřísahání se. Tím by byly zcela objasněny dva body. Ten jediný zbývající je ale citlivý. Vaše choť, paní Kjó no Kimi, je dcera jednoho z Tairů, vrchního rady Tokitady. Jaké pohnutky vás vedly k tomu uzavřít pokrevní svazek s rodem Heike?
- Jošicune: Ach, to je přece hloupá otázka. Sama manželka mého bratra Joritomoa, Masako, je dcera z rodu Hódžó. Nepatří snad lidé z rodiny jejího otce Tokimasy také ke klanu Heike?
- Kawagoe: To ale mluvíme o době, kdy byl pan Joritomo ve vyhnanství v Itó na poloostrově Izu. Tehdy se po zralé úvaze rozhodl spojit s osobou z rodu Hódžó, aby uvnitř něj získal spojení.
- Jošicune: Ach neříkejte, neříkejte. Kjó no Kimi je přece původně vaše vlastní dcera. Pan vrchní rada Tokitada se jí pouze ujal a poskytl jí vychování. To vy jste rodič, který se odvrátil od vlastní krve. Proč jste to v Kamakuře neuvedl jako argument? Nebo jste se snad obával, že by vám příbuzenství se mnou mohlo být přítěží, a proto jste to zamlčel? To je krajně zbabělé.
- Vypravěč: Když to Kawagoe Taró slyší, neklidně na svém místě poposedne.
Kawagoe: Jste necitelný, kníže Jošicune. Jste potomkem rodu císaře Seiwy a devátým synem Minamoto Jošitomoa. Kdo vás má za zetě, je dost možná hlavou všech tchánů v celém Japonsku. Já, kterému je přes padesát let, že bych se tak strachoval o svou pověst a honil se za prospěchem? Kdybych teď odhalil náš příbuzenský svazek, vrhlo by to špatné světlo na přímluvu za vás, stala by se pouhým svědectvím příbuzného. Proto jsem v Kamakuře naše příbuzenství nezmínil. Snažil jsem se být slunečním svitem ve stínu, ale ať jsem byl sebevýřečnější, jazyky vašich pomlouvačů jsou silnější. Dokonce ani Hatakejamovi Šigetadovi³⁷, známému svou moudrostí, se nedostávalo sil v záležitosti vašeho svazku s rodem Heike. Kdybych teď řekl, že jde o moji dceru, bylo by to ještě přesvědčivé? Považovat mé jednání za krajně zbabělé je nelaskavé a nečestné. Jako upomínku si odvezu zjizvené nitro.³⁸
- Vypravěč: Svižně tasí svůj krátký meč.
Kjó no Kimi: Zadržte!
Vypravěč: Paní Kjó no Kimi přispěchá a zastaví mu ruku.
Kjó no Kimi: To já sama bych se měla zodpovídat.
Vypravěč: Vykroučí mu meč a čepel si vrazí do hrdla. Ztěžka vstane a zhroučí se na podlahu. Kníže Jošicune zděšeně vykřikne „Proboha!“, přispěchá i Šizuka a vezme paní do náruče. „Léky! Vodu!“, volá ve zmatku a pro slzy nemá dalších slov. Kawagoe se ani nepodívá.
- Kawagoe: Srdnatá jsi, Tokitadova dcero! Nebýt tvého jednání, nemohl bych naplnit své přání nastolit mír mezi bratry. Dokonce jsem uvažoval, že tě nechám zavolat, sám na tebe vztáhnou ruku a odejdu pak z tohoto světa společně s tebou, chtěl jsem, aby se o tobě mluvilo jako o manželce, která dostála věrnosti. Záměrně jsem předstíral, že si chci sáhnout na život, ale tys to

prohlédla. Jsi obdivuhodná žena!

Vypravěč: Tak navenek říká slova chvály, ale jeho srdce je plné slz. Jošicune přijde blíž a přistoupí k manželce.

Jošicune: Toho jsem se obával... Záměrně jsem zmínil tvé pokrevní spojení s Kawagoe, abych oslabil spojení s klanem Heike. Když pomyslím, jak marný je to konec! Nic než tohle žalostné tělo, to je vše, v co se změnila naše manželské sliby.

Vypravěč: Oči se mu zaplní slzami. Šizuka soucítí s pánem i s paní a rovněž se utápí v slzách. Zraněná ještě láskyplně, láskyplně pohlédne na pána.

Kjó no Kimi: Dokázal jste se postavit ne jednomu, ale hned dvěma závažným obviněním. Zbývalo jen jediné, svazek s rodem Heike. V tomto bodě nikdo nenese odpovědnost, jen já sama. Nezapomeňte na tu, jež vás věrně milovala. Je to tak smutné, že už vás na tomto světě nebudu provázet. Nevíme, co přinese zítřek, tak křehký je lidský osud. Jen se s vámi krátce rozloučím. Paní Šizuko, opatrujte manžela, prosím vás.

Vypravěč: Zalyká se a pláče, ale pokračuje.

Kjó no Kimi: Pane z Kawagoe. Tuto hlavu dcery vrchního rady Tokitady ukažte panu Joritomoovi, ať zavládne mír mezi bratry. To bude dobrý dar na mou cestu na věčnost.

Vypravěč: Ukáže si na hrdlo a Kawagoe Taró, který s ní hluboko v srdci soucítí, jen polyká slzy ukryté v hrudi. V okamžiku je paní po boku.

Kawagoe: Není to zcela přiléhavý příklad, ale družka císaře Süan-cunga, Jang Kuej-fej, vážila cestu na pláň Ma-wej, zemřela rukou Ke Šu-chana a zbavila zemi těžkostí.³⁹ Kdyby se rozhořel svár mezi bratry, nařikaly by celé desetitisíce. Je to smutný konec, ale konáš pro blaho země. Ušlechtilý čin. Dovol, ať ti, ač jsem ti cizí, posloužím na poslední cestě.

Vypravěč: Tasí svůj dlouhý meč.

Kjó no kimi: Ač se považujete za cizího, smrt z vaší ruky znamená hluboké pouto. Ať tak či tak, zbývá jen jediné.

Kawagoe: V příštím životě se snad budeme moci nazývat otcem a dcerou.

Kjó no Kimi: Snad ano.

Kawagoe: Kéž by, kéž by.

Vypravěč: Úder, padá tělo a za ním hlava. Košigoe ztěžka dosedne, srdce plné hoře a rozrušení. I Šizuka a Jošicune se propadají do zármutku, zcela zlomení. Vtom k jejich uším dolehne hluk, hřmící jako gong a bubny.

Šizuka: Co to...

Vypravěč: Šizuka je zděšena, i sám Jošicune je zaskočen.

Jošicune: Tak je to tu, Unno a Tosabó zřejmě zaútočili. Kameii, Surugo!

Vypravěč: Ani nestačí rozkázat, a oba se již chopí mečů a míří ke vchodu.

Kawagoe: Počkejte!

Vypravěč: Taróův hlas je zadrží.

Kawagoe: Nepočkali s útokem do konce vyšetřování. Musí být spolčeni s těmi, kdo pomluvili vašeho pána. Jsou to ale kamakurští vazalové. Zranit je by bylo stejné jako postavit se na odpor kamakurské moci. Jen je zažeňte zpět varovnými šípy. Jinak na Jošicuneho vmžiku dopadne msta.

Vypravěč: Na ta slova oba odpoví „Přesně jak říkáte!“ a vyběhnou z místnosti. I kníže Jošicune cítí, že slova pána z Kawagoe jsou trefná.

Jošicune: Na toho nerozumného Benkeie se nedá spolehnout. Musaši! Musaši!

Vypravěč: Na zavolání předstoupí služebná.

Služebná: Pán z Musaši byl ještě před malou chvílí celý skleslý. Ale jak uslyšel hluk útoku, rozdychtěný vyběhl ven.

Jošicune: Ten divoch se už nejspíš pustil do díla. Šizuko, běž rychle a usměrni ho. Pro šípy tam bude nebezpečno, vezmi si zbroj.

Vypravěč: Služebná zbroj s přitakáním přinese. Mezitím Šizuka pevně sevře na trámu zavěšenou halapartnu, vezme ji a již tato bojovná žena běží ze dveří. O tom,

jak se Šizuka vyznamenala při nočním útoku na rezidenci Horikawa, se bude vyprávět ještě i příštím pokolením.⁴⁰ Panuje zde všeobecné rozrušení, když vtom se spěšně vracejí Kamei a Suruga.

Kamei/Suruga: Zasvětili jsme muže na naší straně do situace a nechali je střílet jen varovné šípy, a již již bychom nepřátele zahnali na útěk, když se ten nemožný Musašibó pustil do nepřítele železným kladivem a palicí na dřevo. Pak začal kosit lidi svojí velkou sekerou a velitele útoku, Taróa z Unno, rozpoltil od hlavy k patě.

Vypravěč: Kapitán je rozezlen a Kawagoe Taró jen vzdychne.

Kawagoe: Co to jen provedl. Zabil velitele. Teď už není naděje na smír. Má dcera obětovala život nadarmo. Co je to za svět, kde už není východiska.

Vypravěč: Skrze hořké slzy promluví kníže Jošicune.

Jošicune: V dávných dobách moudří lidé neznali zášť. Když se od nás odkloní štěstí, a přesto se nad situací řádně zamyslíme, nezbude zášť ani lítost. Že se Musašibó dopustil neotesanosti má i šťastnou stránku. Když teď opustím hlavní město, nezprotivím se císařskému rozkazu a zároveň utiším bratrův hněv. Když ale pomyslím na smrt Kjó no Kimi, zbývá tolik lítosti!

Vypravěč: A oplakává toto slzavé údolí, svět, který je proměnlivý jako sen.

Jošicune: Vržen do prchavého světa, již slyším zvonky, kterými se ohlašující poutníci na cestách.⁴¹ Kameii, Surugo, doprovodíte mne!

Vypravěč: Již se zvedá, ale Kawagoe, stále zmožený zármutkem, ho zadrží.

Kawagoe: Jen ještě chvíli.

Vypravěč: Sáhne pro bubínek, který zdobí výklenek.

Kawagoe: Když tu zanecháte takovou vzácnost, kterou jste si přál tolik let, mohlo by se říci, že jste ji zavrhnul, to by byla škoda. Císařská vůle, že do něj máte udeřit, vzešla od těch, co vás chtějí očernit. Zjistím, kdo je původcem pokynu udeřit a vyčkám, dokud se znovu nenaváže bratrské pouto. Ať vám bubínek dá zapomenout na vaši dlouhou cestu.

Vypravěč: S tak srdečnými slovy mu podává bubínek. Jošicune se jej dotkne.

Jošicune: Je to už asi řízení osudu, že byla zpřetrhána příbuzenská pouta mezi bratry. Zkuste je znovu navázat, Košigoe!

Vypravěč: A Jošicune váhavě v doprovodu Surugy a Kameie opouští rezidenci. Rovněž Kawagoe, který ho vyprovází se srdcem plným lítosti, nemaje volby, obrací se k návratu do Kamakury. Takový už je běh světa, není volby. V patách jim je hluk troubení na mušle a válečného křiku. Musašibó Benkei skolil Taróa z Unno a dál se chystá na pána z Tosy. Dopadl ho a vrací se, sedíc vzadu na koni, na kterém se veze i dopadený Šózon. Prudce koně zastaví mohutným kopnutím. Bílý písek v zahradě víří, rezidence se zachvívá zvukem zvonců.

Benkei: Hej, pane, jsem zde! Udeřil jsem na Unnoa a rozdrtil ho na prášek. A Tosabó jsem dopadl živého. Kameii, Surugo, kdepak jste? Nechcete si také vychutnat „chod“, který jsem připravil?

Vypravěč: Ať volá jak volá, rezidence je najednou tajuplně ztichlá a není nikoho, kdo by odpověděl. Zvláštní...

Benkei: Zvláštní, zvláštní...

Vypravěč: A jak se Benkei rozhlíží kolem, Tosabó, první mezi všemi ve východních provinciích⁴², přetrhne pouto kolem svých beder, seskočí z koně a zvolá mohutným hlasem.

Tosabó: Mí lidé, sem!

Vypravěč: Jak přikáže, již se sto otrlých ozbrojenců s křikem „Chopte se ho!“ sápe na Benkeie, aby se ho zmocnili. Jedním skokem je Musaši dole z koně. S rychlostí dravce se chopí dlouhého i krátkého meče. S medvědí silou bere do svých jestřábích spárů krky nepřátel a láme jim kosti. Jeho síla je ohromná, hází kolem lidmi, až to vypadá jako liják či krupobití. Tosabó si vyhlédne příhodný okamžik a uchopí Musašibóa v bocích.

Benkei: Ale ale, chlapeček má chuť? Chceš mi snad napravovat páteř? Stačíš mě

sotva jen zlehka namasírovat...

Vypravěč: A roztočí Tosabóa jako káču⁴³, až s ním mrští o zem. Ale i když Tosabó padne na pozadí, nedá si, padouch, pokoj. Benkei zaútočí přes čtyři stopy dlouhým ostřím a těsně mine. A i když Benkei tne přesně, Tosabó úder umně zadrží rukojetí meče.

Benkei: Hahaha! Za tu masáž kyčlí se ti odměním tak, že ti zakroutím krkem!

Vypravěč: Prudce se ve skoku otočí, vykopne Tosabóovi meč, popadne protivníka za krk a přitáhne si ho těsně k sobě.

Benkei: Můj pane! Má paní! Kameii, hej! Surugo, hej!

Vypravěč: Ale ať se otáčí a volá sebevíc, není vidět, že by někdo přicházel.

Benkei: Nu, asi to tu opustili. Ale proč?

Vypravěč: A ani ho nenapadne, že by to mohla být jeho vlastní chyba. Není nikdo, kdo by dal odpověď, jen Tosabó skuhrá, jako vrány v koruně stromu, a Benkei s ním cloumá chvíli vpravo, chvíli vlevo.

Benkei: Honil jsem se za tímhle darebákem, ztrácel čas a opozdil se... Tam, kam padne tvoje hlava, tam bude cesta, kudy se vydal můj pán. Tak jen ať už se kutálí!⁴⁴

Vypravěč: A pevně sevře kápi, která halí Tosabóovu hlavu. Jedním rázem hlavu i s kápí oddělí od těla a vyhodí ji do vzduchu.

Benkei: Kutálí se do směru znamení Draka a Hada, na jihovýchod. Do Ubary či Ohary se jistě nevydali... Pánovi původně říkali Býček, což tedy prozkoumat směr znamení Býka, severoseverovýchod? Nebo snad směr Hada, jihojihovýchod, a směr Koně, jih? To by se pak nabízelo Jošino, tak hezké na pohled... A co směr Psa a Kance, severozápad? A směr Kohouta, západ? Křídla ale přeci jen nemají, zkusím je dohonit.⁴⁵

Vypravěč: To, co zamýšlel jako čin vazalské věrnosti, ho teď drtí, jako by se dostal mezi mlýnské kameny.⁴⁶ Pomýlený, horkokrevný Benkei víří oblázky na cestě, až odletují a praskají. Přešlapuje a přešlapuje, neví, kam se obrátit. Vydává se po Jošicuneho stopách, nadchází hodina Tygra a zvedá se vítr.⁴⁷

Druhé dějství

Před svatyní Fušimi Inari

- Vypravěč: Ve vanoucím větru je slyšet válečný křik. Jak násilné ovzduší... Včera strážcem císařského sídla, dnes osobou na útěku z hlavního města. Takový je osud devátého z Minamotů Jošicuneho. Mnoho bojovníků se rozprchlo, jen Rokuró z Kamei a Džiró ze Surugy, vedeni svým pánem, se v počtu tří⁴⁸ vydávají hlubokou nocí na pouť po cestě Jamato.⁴⁹ Když se otočí do směru, odkud je přivedly jejich kroky, je vidět oblačný dým nad rezidencí Horikawa, mlhavý jako tento prchavý svět. Dorazí před svatyní božstva Inari ve Fušimi.⁵⁰ A ač je již příliš pozdě, Rokuró z Kamei promluví.
- Kamei: Ten válečný křik vzadu, to jsou jistě kamakurské oddíly. Takhle jim ukazovat záda je pro mě trpké. Když laskavě svolíte, postavím se jim a utkám se s nimi v boji.
- Jošicune: To nejde, Šigekijo. Můj tchán mě přijel do hlavního města zpravit o hněvu kamakurského pána, vše se ale vyjasnilo. I žalostná smrt paní Kjó no Kimi mluví v můj prospěch. Jen proto, že Benkei ukvapeně udeřil na Taróa z Unno, jen proto musím neprodleně opustit sídelní město. Z úcty a povinnosti vůči staršímu bratrovi. Kdo by se postavil kamakurským silám, zpřetrhá tím veškeré lenní svazky!
- Vypravěč: Po těchto pánových slovech si oba vazalové, Kamei i Suruga, jen třou paže a svírají pěsti, jak jsou nuceni držet se zpátky. V Jošicuneho stopách roztouženě a odhodlaně klopýtá paní Šizuka. Sotva Jošicuneho uvidí, hned se k němu přivine.
- Šizuka: Můj pane! Vy jeden necitelný...
- Vypravěč: Chvíli se zalyká slzami.
- Šizuka: Prý že mám usměrnit pána z Musaši, s tím jste mě poslal pryč. Pak už jsem se jen doslechla, že jste ve spěchu opustil rezidenci, a i když jste byl několik mil přede mnou, přece jsem vás dostihla, taková je síla citu ženy. Jak bezcitné a kruté, takhle mě opustit. A vy dva, neslyšíte snad? Řekněte přece něco, ať mohu jít s vámi, prosím!
- Vypravěč: Tak naříká a i samotnému Jošicunemu žalostí slábně srdce. Když to uvidí Džiró ze Surugy, vezme si slovo.
- Suruga: Pane, to že jste se vydal na cestu se neobejde bez pomluv a naše kroky povedou řadami nepřátel. A především, chceme se uchýlit na vrch Tó k Džúdzibóovi.⁵¹ Když přijdeme se ženou, co si o nás v chrámu pomyslí?
- Vypravěč: A sotva se všichni trochu zklidní, vtrhe sem Musašibó Benkei na koni, celý bez dechu.
- Benkei: Musel jsem se vypořádat s Tosabóem a Unnoem, a tak jsem zůstal v hlavním městě a bezděky se opozdil...
- Vypravěč: Ani nedořekne a velký vojevůdce už se do něj pouští vějířem až to sviští, bez lítosti a rozmyslu bije prudkého mnicha přes oči a nos.
- Jošicune: Zkus se hnout, vážený mnichu, a zprovodím tě vlastní rukou ze světa.
- Vypravěč: Hněvem zrudlý pánův obličej je něco tak neočekávaného, že se Musašibó jen zaraženě stáhne před hrozbou.
- Benkei: Tehdy, jak jsme byli v paláci, jsem prý byl hrubý na pana Tomokatu, a tak jste mě zapudil. Dlouho, dlouho jsem pro vás nesměl nic vykonat, až se za mě omluvila vznešená paní Šizuka. Tím se mi dostalo svolení a váš zákaz byl zrušen. Zapuzení se už už měnilo v hřejivé teplo mé ruky a rozpouštělo se. A přece je vaše nálada opět zkažená a namířená proti mně, aniž bych si vzpomínal, jaké hrubosti jsem se dopustil.

- Jošicune: Jen neříkej, že si nevzpomínáš! Kawagoe prokázal vůli znovu navázat narušené bratrské vztahy mezi mnou a kamakurským pánem. A ty jsi smrt paní Kjó no Kimi obrátil vniveč. Proč jsi potřel kamakurské oddíly, které proti mně byly vyslány?! Není to snad tvoje pochybení?! Odpověz, ty jeden mnichu!
- Vypravěč: A upřeně při své řeči hledí na Musašibóa, který nemá slov, jimiž by odpověděl, ale nakonec promluví, aniž zvedne hlavu.
- Benkei: Račte odpustit. Ne že by mi to vše nebylo známo, ale měl jsem snad nečinně přihlížet tomu, jak se Tosabó, bezpochyby vyslaný zaútočit na rezidenci, chystá na mého pána? I když to byla vůle vyšších míst? S tím by se nesmířil žádný loajální bojovník v celém Japonsku. Jestli jsem pochybil, pak se co nejponíženeji mnohokrát omlouvám. Jsem ovšem váš vazal, ale káráte mě příliš přísně. To vše se děje proto, že jste teď vykořeněný, pane. Jak politováníhodné, politováníhodné.
- Vypravěč: Zatne pěsti a ačkoli je poslední z těch, kdo pláčou, uroní pár krupějí slz, jak jinak než z vazalské oddanosti. Šizuka prohlédne Benkeiovo srdce.
- Šizuka: Když už tak promluvil, prosím, račte se ustrnout...
- Vypravěč: Po tak obměkčující omluvě i Kamei a Suruga, strženi příkladem, volají „Odpusťte mu! Odpusťte!“ a jak se přimlouvají, i Jošicuneho obličej nabývá měkčího výrazu.
- Jošicune: Kdyby se kvůli své nemocné matce Sató Širóbjóe Tadanobu⁵² nevrátil do svého rodiště a kdyby mě teď provázel, zůstaly by Musašiho omluvy nevyslyšeny. Ale máme před sebou nepřátele. Až přijde čas, může se hodit kdokoli s horkou krví a silou. Pro tuto cestu ti odpustím.
- Vypravěč: Jak pán domluví, Benkei hned uctivě skloní hlavu, poškrábe se na své mnišské lebce a raduje se.
- Benkei: (*pro sebe*) Buď rád, žeš vyvázl z nesnází, Musaši. A šlechtná Šizuka se tolik přimluvila... (*k Šizuce*) Byla jste nanejvýš laskavá!
- Šizuka: Ach, to nic, jsem ráda, že přimluvy došly svého cíle. Teď vás jen prosím, přimějte mého pána, ať mi dovolí jít s vámi, pane z Musaši.
- Vypravěč: Vypadá, jako by se ztrácela v myšlenkách.
- Benkei: Teď se tedy ukazuje cena, kterou mám zaplatit za vaši přimluvu. Už jen z povinnosti by se slušelo přimluvit se za vás, ale nemohu se k tomu přimět. Jsme tajně na útěku, na takové výpravě dokonce i vazalové cestují odděleně. A máme namířeno jak jsem zaslechl na vrch Tó, tam ženy nesmí. Kromě toho se říká, že se soumrakem se mění lidské srdce, je tedy těžké předvídat Džúdzibóovy úmysly. Možná budeme muset změnit směr cesty, přejít přes Jamazaki do kraje Seccu a v Amagasaki v zátocce Daimocu nastoupit na loď. Pokud nás tedy vyslyší rod Ogata z kraje Buzen.⁵³ Pokud se tak stane, znamená to dalekou cestu po moři. Nemůžete nás doprovázet. Přetněte to křehké pouto, podvolte se, zůstaňte v sídelním městě a vyčkejte prosím, až jak se pánovi povede.
- Vypravěč: Po těch slovech Šizuka propukne v pláč.
- Šizuka: Posud jsem vám byla bez ustání po boku, můj pane, a když jsem vás jen na chvíli spustila z očí, byla jsem jak tělo bez duše. Kdy se s vámi zase shledám? Čeká vás nejistý cíl a dlouhá cesta. Jak mám vydržet to čekání? Jaké mě to stíhá trápení! A vy mi nejste ani trochu po vůli, pane z Musaši. Vezměte mě s sebou, prosím!
- Vypravěč: V slzách se pevně drží pána, jako by se od něj nikdy nechtěla odloučit. I kapitánovi se z loučení se Šizukou chvějí víčka, promluví ale.
- Jošicune: Jak říká Benkei, je to nejistá cesta. Měla bys zůstat v sídelním městě a počkat na loď, na které ti přijedu vstříc.
- Vypravěč: Vezme brokátový vak, který dosud opatroval Kamei.
- Jošicune: Tady je bubínek Hacune, který jsem si tolik let vroucně přál. Dostal jsem ho před nedávnem od Jeho Císařské Milosti, ale nemohu na něj hrát, protože s

bubínkem je spojená císařova vůle, abych udeřil na svého bratra Joritomoa. Když do bubínku neudeřím, nevyhnu se neuposlechnutí rozkazu. Když do něj udeřím, nevyhnutelně z toho vyplyne postavit se kamakurskému pánovi jako jeho nepřítel. Kdo rozliší dobro a zlo, které se v bubínku skrývá? Neodloučil jsem se od něj ale a vzal ho s sebou. Přijmi ho jako zástavu, dokud se opět nesetkáme. Nechtějí ti útěchou ve dnech, kdy na mě budeš myslet.

- Vypravěč: Předá bubínek a jak ho Šizuka vezme do ruky, jako by se přetrhlo pouto, které ji pojilo s její touhou. Přitiskne si bubínek pevně k tělu a s pláčem se ztěžka zhroutí na zem. Předstoupí Rokuró z Kamei.
- Kamei: Dlouhým debatováním jen ztrácíme čas. Kdyby teď zaútočil zbytek Tosabóova oddílu, bylo by to vážné.
- Vypravěč: Po tak závažné námitce se Jošicune zvedne, slzy v očích. Šizuka se stále pevně drží pánova rukávu.
- Šizuka: Než bych zemřela sama, zanechána zde napospas osudu, to raději zemřu hned. Vrhnu se do hlubin řeky a zemřu, zemřu!
- Vypravěč: Tak pláče a běduje, a nikdo neví co si počít. Stačí málo a Jošicuneho jméno bude pošpiněno. V bezvýhodné situaci přiskočí Džiró ze Surugy a bez průtahů vytáhne šňůru, kterou je převázán bubínek, a která naštěstí může posloužit ke spoutání. Svižnou rukou Šizuce spoutá paže tak, aby pouta příliš neškrtila, a ještě provaz i s bubínkem křížem krážem omotá kolem seschlého stromu u cesty.
- Suruga: Tak, překážka je odstraněna, vydejme se na cestu!
- Vypravěč: A spěšně odcházejí po cestě pryč. Šizuka se zatím zmítá, hledí za svým pánem a jak se dívá, jen pláče a pláče.
- Šizuka: Vy jeden krutý pane ze Surugy! Jak nenávidím ty provazy, co mě poutají jen ze soucitu! Když je uvolním, poškodí se bubínek, tak drahá zástava... Co si počít? Rozvažte mě a nechte mě umřít!
- Vypravěč: Namáhá hlas, volá, nařiká, ale nikdo již není v dohledu. Jošicuneho na útěku nechce nechat proklouznout jistý Tosabóův vazal, Tóda z Hajami. Pronásleduje ho s mnoha vojáky, jeden za druhým spěchají po cestě, svítí si pochodněmi a svítilnami zavěšenými u pasu⁵⁴. Z přítmí pod seschlým stromem se ozve ženský pláč. Kdo to asi je? Muži se zastaví.
- Tóda: Ten hlas, ten přece patří té tanečnici Šizuce, která je Jošicunemu tak drahá. A je svázaná, úplně nám sama přišla do rány, skvěle, skvěle. I ten bubínek si Jošicune cení jako nějaký poklad. Bubínek Hacune se mu prý říká. Kapitán se bezpochyby bude skrývat někde na téhle cestě. Takové štěstí se naskytne tak jednou za sto let!⁵⁵
- Vypravěč: Tóda rychle přetne provazy, chňapne po bubínku a chystá se jít. (*U brány torii se objeví liška a zmizí za keřem*). Vtom ve stopách svého pána přichází Sató Širóbjóe Tadanobu. Když vidí, co se děje, skokem je u Tódy a pevně ho chytí za ramena. Zmocní se bubínku Hacune a nese se vzduchem do vzdálenosti dobrých dvou, tří kenů⁵⁶. Odmrští stranou ty, kdo obkličují Šizuku. Široce se rozkročí, pohled na něj lahodí srdci.
- Šizuka: Ach, pane Tadanobu, vkročil jste vpravý čas na pravé místo!
- Vypravěč: A zatímco se Šizuka raduje, promluví Hajami Tóda.
- Tóda: Tak Tadanobu? Úctyhodný soupeř. Když tě zajmu, získám si jméno...
- Vypravěč: A už Tadanobua obklopí a jeden přes druhého se na něj sápu.
- Tadanobu: Tak co, vy troufalí krvelační mrchožrouti!⁵⁷ Zkuste si připsat zásluhy tím, že mě spoutáte!
- Vypravěč: Sotva to dořekne a s výkřikem „Máme ho!“ se na něj vrhají z obou stran. Tadanobu je ale postupně popadne za zátylek a hází jimi napravo nalevo, až se kutálí v kotrmelcích. Vmžiku ho zezadu napadne velké množství vojáků s tasenými meči. „Nu dobrá“, tasí i Tadanobu. Čepele mečů se blyští jako listy ostřice⁵⁸ a Tadanobu přes ně se zasvištěním přelétne jako pták, poltí

- nepřátele od čela až po klíční kost, až ostatní s křikem utíkají. Pro Tódu z Hajami je však na útěk příliš pozdě. Tadanobu ho vezme za krk, prudce jím mrští o zem a stoupne si na něj.
- Tadanobu: Tak tobě a té tvojí bandě, takovým nickám, se zachtělo toho bubínku?! Ten má něco silné tělo a kůže, kterou je vně potažený, je ještě silnější! Nemám zkusit, co taková kůže vydrží?!
- Vypravěč: A dupe po Tódovi, až s heknutím vydechne naposledy a vypustí duši. Z přítmi brány torii vystoupí Jošicune v doprovodu svých vazalů.
- Jošicune: Podivuhodné, Tadanobu!
- Vypravěč: Tak Jošicune promluví, Tadanobu na ta slova jen váhavě přitaká.
- Tadanobu: Jak neočekávané setkání, můj pane!
- Vypravěč: Přiskočí a uctivě před Jošicunem spojí ruce. Přistoupí i Kamei, Suruga a Musašibó, vzájemně se ujistí, že je vše v pořádku, a Tadanobu znovu skloní hlavu před svým pánem.
- Tadanobu: Hned se mi volněji dýchá, když vidím, že můj pán je i nadále v pořádku. Uvolnil jste mne ze služby, abych mohl vykonat návštěvu u nemocné matky. Odebral jsem se tedy do svého rodného kraje Dewa a dlouho jsem o ni pečoval. Konečně se matka zotavila a já jsem se obrátil na cestu k návratu, a tehdy jsem se dozvěděl, že jste byl poslán zpět z Košigoe. Prý nastal bratrský svár mezi vámi a kamakurským pánem. Bez prodlení jsem vyrazil k hlavnímu městu. Když jsem se doslechl, že Tosabó na vás chystá útok, dnem i nocí jsem se hnál k vaší rezidenci na třídě Horikawa a dorazil jsem k ní dnes večer. Doneslo se mi, že jste ve spěchu opustil sídelní město, a vydal jsem se po vašich stopách. Ani bych si nepomyslel, že se mi dostane té cti a zachráním paní Šizuku z nesnází.
- Vypravěč: Tak promluví, naplněn radostí.
- Jošicune: Navštívil jsem zatím tuto svatyni, a tak jsem dobře viděl tvé nasazení. Sice jsem výslovně vyhlásil, že se proti kamakurským bojovníkům nemá zasahovat, ale když už byl skolen Tosabó, nezáleží na tom, jestli jsi ty skolil jeho vazala. Není to poprvé, kdy ses nad jiné vyznamenal, výtečně, výtečně. I tvůj starší bratr Cuginobu, který se postavil mým směrem letícímu šípu a položil za mě život, je zářným příkladem vazalské oddanosti.⁵⁹ Tak jako jsem důvěřoval jemu, stejně tak důvěřuji jeho mladšímu bratrovi. Tadanobu, od nynějška poneseš jméno Jošicune, potomek císaře Seiwy, devátý z rodu Minamoto. V těchto zlých časech se proměníš v kapitána Jošicuneho, abychom oklamali nepřítel. Tvé jméno bude zachováno i po příští generace. Taková budiž pro tuto chvíli tvá odměna.
- Vypravěč: S těmi slovy Tadanobuovi předá velitelskou zbroj, kterou přinesl jeden z vazalů. Tadanobu s díky přitaká a skloní čelo až k zemi, až k zemi.
- Tadanobu: Jen jsem zapudil vazaly z Tosabóovy svity, a dostávám za to velitelskou zbroj a navíc i vaše ctěné jméno, to je čest, která dosahuje velikosti několika životů a několika světů. Dostalo se mi nejvyšší milosti, jaká může válečníka potkat.
- Vypravěč: Vzdá díky nebesům a poté se pokloní i zemi. Z očí mu vytrysknou slzy štěstí a kapitán pokračuje.
- Jošicune: Já se uchýlím na Kjúšú a svěřím se do rukou Ogatů z kraje Buzen. Ty doprovod Šizuku do hlavního města. Vše závisí na tobě. Ať se ti daří!
- Vypravěč: Ještě se pán hořce rozloučí se Šizukou.
- Jošicune: I když se odloučíme, dám o sobě vědět, pošlu list. Sbohem, sbohem...
- Vypravěč: Vstane, Šizuka si říká „Už se opravdu musíme rozloučit?“ a stoupne si po bok Jošicuneho. Kamei a Suruga ji odstrčí, i Tadanobu jí zastoupí cestu a loučí se s pánem, mlčky si vyměňují přání všeho dobrého. Pak odtáhne naříkající Šizuku stranou. Čtyři srdnatí muži se vydávají na cestu přes Jamazaki, která vede do Amagasaki v Daimocu.
- Šizuka: Počkejte přece ještě chvíli!

Vypravěč: Chce zadržet jejich kroky a upřeně hledí do směru, kam odešli.
 Šizuka: Jako bych ještě viděla jeho vznešený obličej. Jak je mi drahý...
 Vypravěč: Klesne na zem, opustí ji síly a rozpláče se.
 Tadanobu: Ach, oba jsme zanecháni stejnému osudu, na stejné cestě. Jste na chvíli odloučení, ale máte bubínek jako zástavu. Myslete na pána a mějte ho neustále při sobě, necht' je vám bubínek úlevou.
 Vypravěč: S těmi slovy si lehce naloží na ramena velitelskou zbroj a znovu a zase Šizuku utěšuje. Vezme ji za ruku, ta jen pláče a pláče, jako upomínku si k tělu tiskne kůži bubínku. Stále ještě se celá zalyká nezvratným rozloučením. V slzách kráčí cestou dál a dál, pod plynoucí oblohou. *(poslední verš plynule navazuje do další části dějství)*

U přívozu

Vypravěč: Pod plynoucí oblohou, dnem i nocí, záliv ožívá ruchem odjíždějících a přijíždějících lodí. Amagasaki.⁶⁰ V Daimocu dobře známý „Ginpei od Přívozu“ provozuje svůj loďařský obchod u břehu, prodává kotvy, plachtovinu, bavlnu. Vykládají a nakládají se tu zavazadla a bez ustání přicházejí a odcházejí ti, kdo je přepravují, kapitáni, kormidelníci a jiní. Tak se tu volně žije, ve světě mezi loděmi a přístavním hostincem. Zatímco Ginpei je zaneprázdňený lodním nákladem, jeho žena Orjú obsluhuje v hostinci a chystá jídlo pro zákazníky, kteří jsou v hostinci ubytovaní. Jak místo napovídá, bude to něco, co uvízlo rybářům v síti, naložené v soli. Manželé také s láskou pečují o jedinou dcerku Ojasu, ta právě dříme, nenachladí se snad od větru? Orjú přes ni obezřetně položí příkrývku, když vtom se zprudka otevrou zadní dveře a nečekaně vstoupí mnich s cestovním uzlíkem přes rameno.
 Orjú: Á, pan mnich. Právě jsem vám chtěla donést občerstvení. Odcházíte?
 Benkei: Ach tak, ach tak. Čekání na odjezd do západních provincií už mě i moje společníky nudí. Říkali jsme si, že zajdme do Nišimači⁶¹ na nákupy.
 Orjú: Škoda, takové plýtvání. Pro ostatní jsem připravila mušle v octu, pro vás, duchovního, bezmasé jídlo.⁶² Vážně neochutnáte?
 Benkei: Ale kdeže, kdeže! Já jsem horský mnich, bezmasé jídlo není nic pro mě! Mušle v octu, to zní dobře!
 Orjú: Ano, ale, víte, je osmadvacátý den v měsíci, den úcty k božstvu Fudó.⁶³
 Benkei: No ano, pravda... Významný postní den. Co se dá dělat. Poroučím se.
 Vypravěč: A už se má k odchodu.
 Benkei: Au au au!
 Orjú: Copak se vám stalo?
 Benkei: Nic to není... To dítě, které tu spí, je asi vaše dcera, že? Jak jsem ji překračoval, náhle mi nohu sevřela křeč... Už chápu! Je ještě malá, ale přeci jen je to děvče, vycítil jsem to asi předem a proto jsem bezděky strnul. Tak já tedy jdu, než se venku strhne úplný liják.
 Vypravěč: Narazí si klobouk z bambusových vláken na hlavu a spěchá kdovíkam. Matka přistoupí k dceři.
 Orjú: No tak, Ojasu, nemůžeš tu takhle podřimovat, nachladíš se...
 Vypravěč: Vezme ji do náručí a Ojasu si promne oči.
 Ojasu: Ách, maminko, jak jsem se se dívala co děláš, najednou jsem usnula...
 Orjú: Tak už se pěkně probud' a načisto přepiš to, co ses dnes naučila. Hezky přesně a úhledně. Tatínek se potom podívá.
 Vypravěč: Tak ryzí rodičovský cit aby člověk pohledal...⁶⁴ Vezme dítě za ruku a odvádí ho do vnitřních pokojů. Vtom přichází zcela neznámý samuraj z Kamakury a za ním vazalové z jeho doprovodu.

Goró: Chci se setkat s pánem domu!

Vypravěč: A už vstupuje dovnitř. Paní domu překvapeně běží hostům vstříc.

Orjú: Manžel je právě pryč. Co pro vás mohu udělat?

Goró: Jsem vazal rodu Hódžó, Goró ze Sagami. Jošicune prý požádal o pomoc rod Ogata a prchá na Kjúšú, mám ho na základě vůle kamakurského pána a jako vyslanec svého pána Tokimasy dopadnout. Kvůli dešti ale není k mání žádná loď. Naštěstí prý odsud má jedna vyplout, až se počasí uklidní. Žádám proto, ať nám ta loď je přenechána, chceme hned vyplout. Cestující co si loď pronajali kdyžtak přemluvte, ať si tu ještě odpočinou. Spěcháme, spěcháme!

Vypravěč: Vystupuje tak autoritativně, že Orjú jen přitaká a ohromeně přistoupí.

Orjú: Pro tak důležitý účel nesehnat loď, to je jistě nemilé. Ale ti hosté před vámi tu čekají už dva, tři dny na to, až se počasí utiší. Najednou jim oznámit, že loď musí odmítnout, to bude těžké, navzdory vašemu poslání. A jsou to také samurajové, nemůžeme jim říci, ať se s vámi plaví na jedné lodi. Něco mě ale napadá. Když ráčíte posečkat do večera, počasí se do té doby jistě umoudří, lodě budou přijíždět jedna za druhou a jednu z nich vám pronajmeme.

Goró: Zmlkni, ženská! Kdybych měl v úmyslu se tu zdržet, s takovými jako ty bych se vůbec nevybavoval. Poroučím ti ve jménu místního hejtmana. A jestli je ti tak zatěžko s těmi samuraji promluvit, nezbyde mi než s nimi zkrátka promluvit osobně!

Vypravěč: Prudce vstane, ale Orjú ho chytí za rukáv.

Orjú: I když nemáte stání, pane, jestli půjdete dozadu za těmi lidmi, pro náš hostinec to bude znamenat těžkosti. Vyčkejte alespoň dokud se nevrátí manžel, snažně vás prosím.

Vypravěč: Tiskne k sobě ruce v prosebném a omluvném gestu.

Goró: Ženská jedna otravná! Jestli mě k těm samurajům nechceš pustit, pak se jedná o zbytky klanu Heike nebo o osoby ve spojení s Jošicunem! Mužstvo! Ať neproklouznou, pěkně s rozvahou!

Vypravěč: Orjú je chce zastavit, ale odstrčí ji a smýknou s ní na stranu. Když se znovu natáhne, aby je zadržela, bez ohledu ji kopnutím odstraní z cesty. Spatří to její manžel, který se právě vrací, přiběhne a samuraje zadrží.

Ginpei: Tedy s prominutím, dovolte. Jsem pán tohoto domu, Ginpei od Přívozu. Můžete mi prosím sdělit důvod svého hněvu?

Vypravěč: Poklekne a uctivě spojí ruce.

Goró: No, když se ptá pán domu, dopřeji mu sluchu. Jsem vazal rodu Hódžó a jsem pověřen dopadnout Jošicuneho. Měl jsem v úmyslu jít dozadu a setkat se s ubytovanými samuraji, aby nám přenechali pronajatou loď. Tvoje žena nám chtěla zabránit ve vstupu, tak to došlo až sem.

Ginpei: Odpusťte, ale neráčíte být v právu. Dovolím si říci proč. Svévolně si nárokovat někým pronajatou loď není snad bezprávi? A navíc, chtít vtrhnout do hostinských pokojů, šlapat po mé ženě a kopat ji, to se věru nepodobá chování samuraje. Když tu přenocujete, budete můj zákazník a vážený host. Ale nepřipustím, abyste jen tak vtrhli do soukromých pokojů pro hosty. Odejděte, prosím!

Goró: Ale ale, tak obyčejný měšťák bude říkat kamakurskému válečníkovi, aby odešel?! Dozadu stejně půjdu, tak jako tak!

Vypravěč: Povytáhne meč z pochvy a spolu s doprovodem se hřmotně napřímí.

Ginpei: Vážený pane, ráčíte jednat ukvapeně. Jsem sice jen provozovatel přístavního hostince, ale z doslechu přeci jen něco vím. Ve své podstatě meč nebo dýka není pouhý nástroj na zabíjení lidí. Je spojencem samuraje, který neoddelitelně patří k jeho pasu, je jeho strategií. A slouží k obraně před zbrklým násilím, tak se mi to alespoň doneslo. Plyne to i z toho, že znak pro slovo „válečník“ v sobě skrývá význam „zadržet rukojeť meče“. Napišete-li

- jej, pak je tato pravda zřejmá.⁶⁵
- Goró: Ty přemoudřelý drzoune! Seknu tě přes tu tvoji nevymáchanou čelist!
- Vypravěč: Tasí a sekne, ale Ginpei ocelovým stiskem zadrží Sagamiho ozbrojenou ruku.
- Ginpei: Tady už zůstává rozum stát! Pro měšťana je jeho dům to samé, co pro samuraje jeho hrad. Vpadnete si sem, zaneřádíte to tu blátem a ještě se oháníte mečem. Koho jím chcete rozpoltit? Přeživší z rodu Heike? Nebo Jošicuneho svitu? S tím chcete vyhrožovat pocestným? Pro mě za mě, ať si jde třeba o samotného kapitána, i kdybych ho já, v Daimocu dobře známý Mazuna Ginpei, ukrýval, co s tím uděláte? Mám vás v hrsti. Zkuste se jen trochu pohnout. Rozdrtím vaši prázdnou lebku a váš osud naložím na loď směřující na onen svět.
- Vypravěč: Vykroučí mu meč, zdvihne ho do výšky a mrští s ním, až se odkutálí ke prahu. S tváří zkřivenou smrtelnou bolestí se zvedne ze země.
- Goró: Tenhle pohled si dobře zapamatuj, to, co jsi provedl, tě totiž bude stát krk. Připrav se na nehorší.
- Ginpei: Ještě pořád budete mlít pantem?
- Vypravěč: Zvedne kotvu, která leží na dvorku, a s úmyslem rozdrtit protivníky na kousky ji vrhne jejich směrem. Vojáci se rozprchnou jako loďky hnané silným větrem, jako by praporky na jejich zádech byly plachty, utíkají, ani se neohlédnou.⁶⁶
- Ginpei: Ha, tak to je dobré, to je dobré!
- Vypravěč: Přitáhne si táč s kuřáckým náčiním.
- Ginpei: Tak, ženo... Jestlipak se ten povyk donesl až k hostům dozadu?
- Vypravěč: Jako by něco z hovoru manželů uniklo a bylo odposlechnuto, odsunou se dveře do jedné z místností a objeví se kníže Jošicune, jehož tvář je poznamenaná útrapami cesty. Těsně za ním vstoupí i Suruga a Kamei.
- Ginpei: A tu jsou! Kdo by si to byl pomyslel?
- Vypravěč: Manžel hned srovná kolena k sobě a společně s manželkou natáhne ruce uctivě před sebe.
- Jošicune: Říká se, že nic není tak patrné jako to, co se skrývá. Když se ode mě odvrátil můj bratr Joritomo a byl jsem vržen do světa, požádal jsem o pomoc rod Ogata, a tamti lidé si dobře spočítali, že se ubytují právě zde. Tokimasa poslal své vazaly, aby mne pronásledovali, a ty jsi mě svým nesobeckým konáním právě vysvobodil z nesnází. Když jsem oblehnul Ičiotani, jeden mladý dřevorubec, Wašino⁶⁷, mi ukázal, kudy vede horská stezka. I takové osobnosti rodí skromné prostředí hor. Jmenoval jsem ho samurajem a přijal ho do služby, ale tvůj čin ten jeho ještě předčí. Máš můj obdiv. Kdybych byl ještě tím Jošicunem, kterým jsem býval, povýšil bych tě do rytířského stavu a využil tvé schopnosti. Moje pověst ale značně vybledla...
- Vypravěč: Takovými slovy si neohrožený velitel stěžuje na svůj osud, Suruga a Kamei jen bezmocně svírají pěsti.
- Ginpei: To nic není, to nic není. Jsem vděčný za vaše slova chvály. V sousedství jsem sice jako Mazuna Ginpei dobře známý, ale přeci jen nejsem nic víc než měšťan. Co jsem dnes vykonal bylo konec konců jen činem „velitele od plotny“. Laskavě zveličujete něco, co je jen nepatrné. Jsem šťastný, že se mi od vás dostalo tak laskavých slov chvály. Vzpomínám si, že jsem vás spatřil už tehdy, když jste mířil do Jašimy. Dostal jsem na starost válečné lodě z přístaviště Watanabe a Fukušima, vojáci využili i mou soukromou loď. A nejen to, tentokrát jste se u mne zvláštní shodou okolností dokonce ubytoval, bude mezi námi asi hluboké pouto. Proto bych chtěl něco říci k situaci, ve které se nacházíte. Kdyby se vrátili vazalové rodu Hódžó, bylo by to vážné. Měl byste se raději co nejrychleji nalodit a vyplout.
- Vypravěč: Sotva domluví a do řeči mu vpadne Džiró ze Surugy.

Suruga: Jsem s vámi zcela zajedno. Můžeme vyplout v tomhle počasí?
Ginpei: S tím si neračte dělat starost. Osobám jako vy patří do ruky zbraně, luk a šíp, starostí obchodníka a loďáře jako jsem já je sledovat lodě a to, jestli je jim počasí nakloněno. Včera i dnes vane jihovýchodní vítr. V noci se spustí déšť. A zrána se zvedne silný vítr. Takové počasí je pro vyplutí vůbec nejlepší. To je moje zkušenost daná letitým pozorováním.

Vypravěč: Mluví jako by viděl do budoucna a znal cestu. Rokuró z Kamei vstane.
Kamei: Výtečně, Ginpei. Přesně jak říkáte, měli bychom se spolu s pánem vypravit co nejdříve, dokud prozatím ustal déšť.

Vypravěč: Nato promluví kníže Jošicune.
Jošicune: Nechme Ginpei, ať se laskavě postará o naložení lodí.
Vypravěč: Ginpei přitaká a ukloní se.
Ginpei: Jak si přejete. V loďarství se cvičím už od dětských let, dovolím si vás tedy dopravit na své soukromé lodi do Akaši v Sumě, mateřská loď kotví o pět čó dál na širém moři.⁶⁸ A jmenuje se „Šťastný den“, řekl bych, že je to znamení, že den bude pro plavbu příznivý. Jen nachystám vybavení do deště a dostihnu vás. Ženo, rozluč se přece s panstvem.

Vypravěč: S těmi slovy vstoupí do komory. Jeho žena přináší klobouk a plášť do deště, aby se urozený host skryl před lačnými zraky světa.

Jošicune: Vaše laskavost nebude zapomenuta.
Vypravěč: Nese klobouk a plášť i pro Surugu a Kameie, ti si rychle zaváží tkanice.
Kamei/Suruga: Nuže, pane, pojďme.
Vypravěč: Tři válečníci svižně zamíří k mořskému břehu, Jošicune nastoupí do připraveného člunu a za ním do něj skočí i jeho dva vazalové.

Kamei/Suruga: Zvedněme kotvy!
Vypravěč: Odvážou lano, paní domu otevře branku a sestoupí k přístavišti.
Orjú: Ať při vás stojí válečné štěstí! Bude-li nám osud přát, možná se znovu shledáme! Buďte sbohem, buďte sbohem!

Vypravěč: Vesla zaberou a loďka zamíří na širé moře, žena ztěžka vzdychne a vrací se do domu, nadchází soumrak.

Orjú: Ach, něco jako by mi svíralo srdce...
Vypravěč: Křesadlem zažehne světlo v místnosti a na domácím oltáři, dolije olej.
Orjú: Dceruško! Dceruško! Ojasu! Ojasu! Už je večer, nech už opisování. Dnes večer tatínek jede vyprovodit pány samuraje k mateřské lodi, můžeš být tady, než půjdeš spát... A co asi uvnitř provádí můj muž? Chystá se, jako by měl před sebou cestu dlouhou snad deset tisíc mil... Už se stmívá! Jestli už jsi připravený, tak musíš vyrazit!

Vypravěč: Volá, co jí síly stačí, ale nikdo se neozývá.
Orjú: Snad ze všech těch útrap dneška neusnul... Ginepei! Ginpei!
Ginpei: *Hle, Taira Tomomori, sémě deváté generace císaře Kanmua.* „Ginpei od Přívozu“ bylo jen propůjčené jméno. Teď, když jsem odhalil svou hodnotu prostředního rady a své pravé jméno, jsem plný hněvu.⁶⁹

Vypravěč: Vezme svou dcerku za ruku a posadí ji na čestné místo.
Tomomori: Vy jste ve skutečnosti osmdesátý prvý císařský vládce Japonska, císař Antoku. Rod Gendži nás zahnal do úzkých a když bylo nakonec jasné, že bitvu nemůžeme vyhrát, Nii no Ama⁷⁰ vzala vaši vzácnou osobu do náruče a podařilo se vytvořit zdání, že jste společně se mnou klesnul k mořskému dnu. Celý čas jsem o vás pečoval, vaši kojnu prohlásil svou ženou a vás svým dítětem. Konečně jsem se dočkal. Dnes v noci udeřím na Jošicuneho, devátého z Minamotů a dvořana páté hodnosti. Dávná tužba se naplní. Jaká radost, jaká radost! Raduj se, Suke no Cubone!

Vypravěč: A jak tak vzrušeně hovoří ve svém rozhořčení, jeho obličej vyzařuje důstojnost a sílu. Tak vznešený je zjev vojvodce Tairy Tomomoriho.
Cubone: Tak vy jste tedy odhodlán proměnit dnes v noci své přání v čin. Nicméně „Devátý z Minamotů“ je protřelý muž. Mějte se na pozoru.

Tomomori: Ha, mám proti němu svou strategii. Ten muž, který vystupoval jako vazal rodu Hódžó, Goró ze Sagami, je můj podřízený lodník. Potyčku jsme jen předstírali a dali průchod násilí, abych se Jošicunemu jevil jako osoba, která mu prokázala službu, a abych si tak získal jeho důvěru. A ošidný vítr, který se dnes v noci zvedne, jsem vydával za příhodné počasí. Udeříme na něj přímo na lodi, to je moje strategie. Kdyby se ovšem rozneslo, že jsem přežil a skolil Jošicuneho, už bych vás nemohl opatrovat, Výsosti. A také bych nedošel zadostiučinění vykonáním pomsty na Joritomoovi. Proto jsem předem rozmístil své muže a sám náhle udeřím ze člunu. Když se s Jošicunem utkám na moři, bude to vypadat, jako by se zjevil zlý duch Tairy Tomomoriho, který zahynul v Západním Moři, déšť a vítr jim našťestí zatemní zrak. A abych se jevil tak podivně, vzal jsem si navíc zbroj svázanou bílými šňůrami a halapartnu omotanou bílým pruhem látky. Právě s ní kapitánovi useknu hlavu a vrátím se. Znamení o vítězství či prohře vyhlízejte ve vlnách zátoky Daimocu. Když všechny pochodně a svítilny naráz zhasnou, vězte, že Tomomori padnul. Pak se i Jeho Výsost bude muset připravit na nejhorší, aby jeho vznešené tělo nebylo zneuctěno.

Cubone: Neznepokojte se tím, co bude pak, a račte pro nás mít dobré zprávy.

Antoku: Tomomori, pospěš!

Vypravěč: Tak zazní slova císaře.

Tomomori: S radostí!

Vypravěč: Hledí na nadpozemský zjev císaře, tolik oduševnělý. Zní osm úderů do bubnu, tolik, kolik je císaři let. Znamení, že přišla smluvená hodina.⁷¹

Tomomori: Mám naspěch, odcházím tedy.

Vypravěč: *Otočen do večerních vln uchopí pevněji svou halapartnu, ve znamení tříštícího se víru vln víří okolo, vykopává do vzduchu jemný písek, poryvy větru zaslepují oči. Zdá se, jako by letěl vzduchem.*⁷² Odchází. Suke no Cubone za ním hledí, pak přistoupí blíž k Jeho Výsosti.

Cubone: Ráčil jste pozorně vyslechnout, co právě řekl Tomomori? Jste sice ještě mlád, ale jako Dítě Nebes v tomto prostém přestrojení budete hněv Boha Války. Převlékneme vás do slavnostního roucha.

Vypravěč: S těmi slovy vstane, v srdci odhodlána ve chvíli nejhorší podstoupit společnou cestu do podsvětí, a vstoupí do komory, skrývajíc slzy. Již brzy nastane hluboká noc, je slyšet divoké kvílení deště a větru.

Antoku: V téhle chvíli už asi vykonává svůj odvážný čin. Nebohý Tomomori!

Vypravěč: Tak císař promluví, nezvykle dospěle na svůj věk, a jeho vzhled se zdá být poznamenán vážnými obavami. Netrvá dlouho a Cubone s úctou přináší císařské roucho barvy horské holubice⁷³ a korunu, spočívající na podnose. Sama již převlečená vstoupí do obytné místnosti.

Cubone: Račte se prosím neprodleně převléci do slavnostního roucha.

Vypravěč: Přistoupí k císaři, pomůže mu svléci nuzné svršky a oblékne ho nejprve do spodního a poté do svrchního hedvábného roucha, nakonec přijde na řadu císařské roucho a koruna. Vyhlíží teď tak nápadně a důstojně, tolik se proměnil císařův dřívější vzhled, až se zdá, že se v něm odráží jeho božská podstata. Tak vznešeně se jeví lidským zrakům.

Cubone: Nyní nezbyvá než doufat, že se od Tomomoriho dočkáme dobrých zpráv.

Vypravěč: Ozve se nejasný zvuk, může snad znamenat zprávu? Srdce v hrudi buší jako bubny a zvony v dáli. Bitva musí být právě v plném proudu... Po boku císaře čeká na zprávu, která musí přijít každým okamžikem. Přirítí se Tomomoriho muž Sagami Goró, celý bez dechu.

Cubone: Nuže, jak? Řekni, rychle! Řekni!

Vypravěč: Cubone neklidně poposedá na svém místě.

Goró: Podle plánu jsme po setmění nasedli do člunu a mířili k mateřské lodi, na níž měl Jošicune přisednout. Vtom vítr od hory Muko⁷⁴ přinesl déšť s hromy a blesky. Muži, co umí plavat, se všichni vrhli do moře a volali, že

jeden z rodu Heike, co zahynul v Západním Moři, se jde Jošicunemu pomstít. Ale nepřítel byl bdělý. Rozmetal naše svítilny a louče a udeřil na naše lodě. Bili se jak lvi a pobili velkou část najatých mužů. Vypadá to zle. Musím zpět, ujistit se, zda pan Tomomori odolává.

Vypravěč: Ani vše řádně nedopoví, a už je pryč.

Cubone: Ach ne, nastaly těžkosti. Tomomori se ocitl v ohni bitvy. Jakpak to asi vypadá na moři?

Vypravěč: Odsune dveře vedoucí z místnosti, svítilny a louče žhnou jako hvězdy na nebi, moře lze dobře přehlédnout pouhým okem. Různě se na něm míhá množství člunů, odpůrci i útočníci se kryjí za lodní opevnění⁷⁵, mísí se a přeskakují z lodi na loď. Vyrážejí ze sebe divoký válečný křik a bodají okolo sebe, jasně jsou rozpoznatelné lidské stíny a hluk boje nesoucí se větrem je slyšet tak, jako by ho bylo možné vzít do ruky.

Cubone: Pohleďte, pohleďte, Výsosti! Tam uprostřed, to musí být Tomomori!

Antoku: Kde? Ukaž!

Vypravěč: Natahuje se, aby viděl, vtom svítilny a louče zhasínají jedna za druhou, vlny se tajemně ztrácejí ve tmě. Znamená to snad, že Tomomori padnul? Cubone je tak otřesena, že ani nemůže plakat. Ve chvíli, kdy je zcela v koncích, se z boje vrací Tanzó z Irie, celý potřísněný krví.

Tanzó: Jošicuneho vojáci se bránili až do roztrhání těla. Naši lidé byli do jednoho pobiti, i můj pán Tomomori byl obklíčen značným množstvím a ocitnul se ve zřejmém nebezpečí. Vůbec nevím, co se s ním stalo. Jistě se vrhnul do moře a odebral se na onen svět. Jestli je to tak, musím do podsvětí odejít společně s ním!

Vypravěč: Jen to dořekne, obnaží se do půl těla, vrazí si meč do břicha a vrhne se do slaných hlubin.

Cubone: Ach, byl snad Tomomori opravdu tak rychle skolen?

Vypravěč: Vydechne, zhroutlí se na zem a bezděky se rozpláče. I císař, prostoupen žalem z toho co spatřil a slyšel, se dá do pláče. S nárkem ukrytým v nitru Cubone obejmě císařova kolena a upřeně, upřeně mu pohlédne do urozené tváře.

Cubone: Více než dva roky jste byl nucen tento nevábný příbytek považovat za přepychový palác a své sídlo. Dokonce i váš pokrm se od rána do večera beze změny skládal jen z obyčejných věcí, i když ve svém srdci jste ho laskavě považoval za nejvybranější lahůdky. Takový život jste vedl. Teď, když Tomomori došel svého konce, dovršila se míra vašeho ponížení a osudu. Bylo snad dáno, že musíte bíděně skonat v této zátoce? Bude se počet krušných událostí ve vašem životě, jemuž není rovno, stále vršit?

Vypravěč: S tak úpěnlivými slovy vstane, tělo jako by odploovalo v proudu nářků.

Cubone: Ach, to je jen zbytečné nařikání. Připravme se na nejhorší. Pospěšme.

Vypravěč: V slzách vezme urozenou ruku a plačíc, plačíc vyjde s císařem na břeh, ale z úmyslu, že by měla tak ušlechtilý zjev zkrátka utopit v moři, se jí zatmí před očima i v srdci, a těla se zmocní třes. Císař je bystrý, přesto ale v jeho myšlenkách není ani kapka pomýšlení na smrt.

Antoku: Chůvo, říkáš, že se mám připravit na nejhorší, ale kam mě vedeš?⁷⁶

Cubone: To, že se mě Vaše Výsost ptá, je pochopitelné. Pěkně tedy poslouchejte. Zemi Vycházejícího Slunce ovládli válečníci z rodu Gendži a kraj je plný nástrah. Pod těmito vlnami se nachází Ráj, Čistá Země, sídelní město Hojnosti. V něm našli svůj cíl nejprve vaše babička Nii no Ama, pak rod Heike, a nyní i Tomomori. Odebere se tam i Vaše Výsost a ráčí se oprostít od strastí tohoto plynoucího světa.

Vypravěč: Tak konejšivě hovoří, císař ale klesá na duchu.

Antoku: A to do těch strašných vln půjdu sám?

Cubone: Ach, jaká by to byla marnost! Co by to bylo za svět a co bych to byla za člověka, kdybych vás já, kojná, která vás s takovou něhou vychovala, jen

tak vydala napospas bezedným hlubinám? Doprovodím Vaši Výsost. Jak bych mohla svého rozmilého svěřence nechat odejít samotného?

Antoku: Tak to jsem rád. Když půjdeš se mnou, půjdu kamkoli.

Cubone: To jste řekl pěkně...

Vypravěč: Přitáhne císaře k sobě a obejmě ho.

Cubone: Zda je nám souzeno vstoupit do ohně či utonout ve vodě, to už bylo předurčeno v minulém životě. Teď vykonejte přísahu do příštího života a vzdejte úctu veliké bohyni Slunce Amaterasu.

Vypravěč: Císař se obrátí k Východu a spojí své líbezné ručky. Pohled na klečícího císaře oddávajícího se modlitbám až svírá u srdce.

Cubone: Ach, pěkně jste vzdal úctu. Buddhovo království leží na této straně.⁷⁷

Vypravěč: Císař se otočí do směru, kam ukazuje chůvin prst.

Antoku: *Nyní již vím,
že řeka císařských potomků
na dně vln ukrývá
sídelní město.*⁷⁸

Vypravěč: Takové verše císaři splynou ze rtů.

Cubone: Umně jste recitoval! Kdybyste takovou báseň složil dřív, při pozorování květů nebo měsíce, jaká radost by to byla pro vašeho císařského otce! A pro vašeho dědečka knížete Kijomoriho a babičku Nii no Ama, i pro vaši matku Mon'in.⁷⁹ V této krajní situaci už to jsou jen pouhá slova.

Vypravěč: Tak běduje a běduje, až se jí v slzách láme hlas, a přerývaně naříká. Takový je její žal. V slzách víská a hladí císařovy vlasy.

Cubone: Teď už si ale pospěšme a vstupme do brány Blaženosti.

Vypravěč: Vezme císaře do náruče a ponoří lem suknic do divoce se vzdouvajících vln. Hledí na mořskou hladinu, hledí do dálky.

Cubone: Slyšte, osmero dračích božstev a šupinatí obyvatelé vod!⁸⁰ Přichází k vám císař Antoku. Buďte mu laskavými ochránci!

Vypravěč: A jižjiž se chystá vrhnout se do vln, když sem zničehonic vpadne „devátý z Minamotů“ Jošicune, vezme chůvu do rukou a zadrží ji.

Cubone: Ach to je mrzuté! Nevšímejte si nás a nechte nás zemřít!

Vypravěč: S těmi slovy se otočí.

Cubone: To jste vy?!

Jošicune: Tiše!

Vypravěč: Vezme císaře pod svou paži, zkroutí paži Cubone, silou ji uchopí a vede zpět do domu. Vtom se vrací Tomomori z boje, vlasy mu volně vlají, z brnění mu trčí šípy jako naježená srst a konce tkanic jeho zbroje jsou zbarvené krví. Tak vstoupí zpět do svého příbytku. V patách mu je Musašibó a poslouchá před vchodem, ale nic netušící Tomomori zavolá.

Tomomori: Výsosti, kde jste? Chůvo! Cubone! (*zaútočí na něj, Tomomori se brání*)

Vypravěč: Volá a volá, až se skácí k zemi.

Tomomori: Zpropadeně, taková mrzutost! Přece se tím ale nenechám zlomit!

Vypravěč: Vzepře se o halapartnu a vstane.

Tomomori: Chůvo! Pane! (*Tomomoriho napadnou další vojáci*)

Vypravěč: Vrávoravě klopýtá kolem dokola, když do místnosti vstoupí Jošicune, císaře chová na své pravé ruce a chůvu Cubone postrkuje před sebou.

Tomomori: Ale podívejme! Jošicune! Ještě se mi v paměti vynořují vlny, do kterých jsem klesnul u Dannoury! Teď tě rozdrťím na tisíc kousků!

Vypravěč: Pevněji uchopí halapartnu.

Tomomori: Hr, hr, zvítězím nebo padnu!

Vypravěč: Tlačí Jošicuneho do úzkých, ten ale ani nezvýší hlas, byt' jen trochu.

Jošicune: Upokoj se, Tomomori. Chci ti něco povědět.

Vypravěč: Podá císaře chůvě Cubone no Suke a tiše předstoupí před Tomomoriho.

Jošicune: Nastrojil jsi svou smrt ve vlnách Západního Moře a uchýlil se s císařem na toto místo s úmyslem vykonat pomstu za celý svůj rod. Obdivuhodné,

obdivuhodné. Když jsme se ubytovali v tomhle domě, všiml jsem si tvé nevšední urostlosti. A domyslel jsem si, že jsi z rodu Heike a na útěku. Svěřil jsem se Benkeiovi a měl v plánu vypátrat císaře. A když Musaši náhodou překračoval tvoji údajnou dceru, jeho tělo sevřela strnulost, jak se dalo očekávat.⁸¹ Záměrně jsi se tvářil, že stojíš na mé straně, abys upokojil mé srdce a mohl na mě udeřit. Já jsem to ale prohlédl, kormidelníky proklál a svrhnul do moře, člun obrátil zpět a vrátil jsem se sem. Vše jsem od začátku do konce bedlivě pozoroval, a i když mi císař padnul do rukou, nikdo nemůže tvrdit, že bych vzal pána, jež řídí směr celé Země Vycházejícího Slunce, do zajetí. Trpí jen proto, že v jeho žilách koluje krev rodu Heike. To, že jsem teď císaře zachránil, není třeba ospravedlňovat, ani před mým bratrem Joritomoem, i když je teď zneklidněný. V každém případě se o císaře nemusíš obávat, Tomomori.

Vypravěč:
Cubone:

Když to slyší Suke no Cubone, zaraduje se.

O těch slovech není pochyb! Před malou chvílí se pan Jošicune zachoval vůči Jeho Císařské Milosti velmi soucitně, hodlá ho svěřit do péče jeho doprovodu a na svou rytířskou čest odpřisáhl císaři věrnost. Radujte se, pane Tomomori!

Vypravěč:
Tomomori:

Tomomori nevěří svým uším, mysl se zdráhá. Odstrčí Cubone stranou.

Zpropadeně, taková mrzutost! Chtěl jsem vykonat pomstu za celý svůj rod, ale můj úmysl se zhroutil a během dnešní noci v krátké chvíli vyšlo najevo celé mé konání. Dokonce vešlo ve známost i kdo jsem, to už musí být vůle Nebes, vůle Nebes. Když jsi ale zachránil císaře, myslel jsi při tom na vlastní spásu, kterou ti to dobrodiní přinese. Já nemám důvod, proč bych se měl halit do hávu dobrodiní. Na místě tě skolím jedinou ranou meče, to bude má oběť duším zemřelých, co nenašly klid!

Vypravěč:

Rozbolavělýma rukama a na nejistých nohách se vzepře o halapartnu a postaví se proti Jošicunemu. Benkei se ale vtláčí mezi ně a ve chvíli, kdy již mají promluvit zbraně, se odhodlaně chopí růžence a tře jeho kuličky o sebe, až to hlasitě chřestí.⁸²

Benkei:

Ale no tak, Tomomori! Věděli jsme o tvém plánu předem. Sám jsem se už od dnešního rána pohyboval po palubě přichystané lodi a obrátil jsem tvoji lest proti tobě. Povznes se nad svou pomstychtivost.

Vypravěč:

S těmi slovy růžencem, jehož kuličky mají ostré hrany, lehce přehodí Tomomorimu přes krk.

Tomomori:

Věšíš na mě růžencem, to se snad mám dát na mnišskou dráhu?! Fuj, fuj! Co zná Japonsko čtyři rody⁸³, Tairové a Minamotové se znovu a znovu napadají, na život a na smrt. Copak tu zášť jde vymýtít?

Vypravěč:

Zášť, kterou cítí, se mu odráží v zarudlém obličejí. Oči má podlité krví a vlasy mu trčí do všech stran. Je z tohoto světa, ale vypadá docela jako zjevení mstícího se ducha. Jak ho slyší Kamei a Suruga, v obavách o svého pána se rozestaví kolem Jošicuneho a chystají se ho bránit. Císař i přes své mládí jako obvykle dobře chápe význam toho, o čem je řeč, a otočí se na Tomomoriho.

Antoku:

Sloužil jsi mi a po dlouhý čas laskavě opatroval mou osobu. Dnes mi laskavost učinil Jošicune, zachránil mě. Nemysli na mstu, Tomomori.

Vypravěč:
Cubone:

Z bezmoci císaři vytrysknou z očí slzy a rozpláče se i Suke no Cubone.

Dobře jste promluvil. Docela určitě na Jošicuneho dobrou vůli neračte zapomenout! Rody Gendži a Heike jsou ale zapřísáhlí odpůrci, někteří lidé by mohli pochybovat, zda teď k Vaší Výsosti i já, vaše kojná, v srdci tajně nechovám zášť. Když budu žít, nemohu vám už být ku prospěchu. Poručím vás s naléhavou žádostí do laskavé péče pana Jošicuneho.

Vypravěč:

S těmi slovy si vrazí dýku, co ji má po ruce, do hrda. S patrnou lítostí ještě upřeně, upřeně pohlédne na císařův obličej, zašeptá „Sbohem“ a v krátké chvíli s posledním vydechnutím opustí tento pomíjivý svět. Nikdo by

nečekal, jak skončí život Cubone. Císař, a ještě více Tomomori, na nějž se vrší jen samé neštěstí, se uvnitř hroutí a chvíli nenacházejí slov. Tomomori po boku císaře roní hořké slzy.

Tomomori: Byl jste díky zásluhám v minulém životě požehnan velkým štěstím a ráčil jste se narodit jako Pán Podnebesí. Ale v Západním Moři, vzdouvajícím se vlnami, ač obklopeni přílivem, nemohli jsme ukojit žízeň slanou vodou, vešli jsme na cestu hladových, k věčnému neukojení odsouzených duší. Onehdy vzedmul vichr vlny a zavál loď s dvořany ke skalisku. Mnoho dvorních dam hlasitě naříkalo, že co chvíli přijdou o život, znělo to jako kvílení z jámy pekelné. Vytrvalý boj mezi Minamoty a Tairy na souši byl zase utrpením těch, co nastoupili cestu duší mstících se válečníků. A dále, bezpočet koní v ležení Minamotů a jejich ržání značí cestu do zvířecí říše. Tak Vaše Výsost ráčila podstoupit všechny strasti pomíjivého lidství a před očima se vám zjevilo šest cest utrpení.⁸⁴ Dalo by se říci, že to způsobilo přání mého otce Kijomoriho spojit se s císařským rodem. Vydával princeznu za prince, chopil se císařské moci, obešel Cestu Nebes.⁸⁵ Obelhal Bohyni Slunce a vše se ve zlé obrací, zas a zas. Je tohle odplata na dětech rodu Heike? Zcela jistě! Jsem těžce raněný, dlouho nevydržím. Utonu zde v moři. Zachovám své jméno pro budoucí generace. Nechť se šíří zvěst, že jsem coby mstící se duch napadnul kapitána v zátocě Daimocu! Co počít, dech se mi krátí, stručně a krátce tedy žádám, opatruj císaře, prosím.

Vypravěč: Tak promluví a vrávoravě vstane.

Jošicune: Budu pokračovat na Kjúšú, na území rodu Ogata, péči o císaře mi můžeš svěřit zcela bez obav.

Vypravěč: Vezme císaře za ruku a odchází, Kamei, Suruga a Musaši ho následují. Tomomori se ironicky zasměje.

Tomomori: Včera hrozba, dnes přítel. Jaký klid v srdci, jaká radost! Nezbyvá než dát sbohem tomuto světu.

Vypravěč: Obrátí se ještě, pohlédne na vznešený obličej dračího panovníka⁸⁶, v očích se mu objeví stopy slz, stejně jako v očích císaře. Císař se otáčí, branka, ze které vychází, je bránou loučení. A ten, jenž zůstává, se chystá vsednout na loďku, která ho zaveze do podsvětí.

Tomomori: Vstoupím do trojího moře dělicího tento a onen svět, okusím jeho hlubinu.⁸⁷

Vypravěč: Vezme kotvu, vzepře ji nad hlavu⁸⁸, zazní jen jeho „Sbohem, sbohem“, vrhne se do víru vln a v okamžiku zmizí, šlechtic, tak čestný a oddaný. Jeho tělesná schránka tlí v hlubinách zátoky Daimocu, ale jeho jméno se dál nese slaným proudem, *dál a dál se nese slaný proud, proud bělostně pěnivých vln.*⁸⁹

Třetí dějství

Pod stromem šii⁹⁰

- Vypravěč: Tři rozdílné cesty vedou do libých míst zvaných Jošino, jedno se nachází v kraji Tango, jedno v provincii Musaši, a jedno leží na cestě Jamato.⁹¹ Proslulá hora Kinbu ukrývá poklady božstev Zaó a Miroku⁹², a když chrám otevře své brány, pláň i hora ožijí ruchem. V čajovně u cesty obsluhuje půvabný kvítek, vonící jako rozevřené čajové listy, kvítek co právě vyrašil do největší krásy, paní v modré zástěře.⁹³ V nejlepších letech a půvabného vzezření. Přistoupí k ní ale pěti, šestiletý chlapec, zavolá „maminko“ a čajová vůně ztrácí omamnost.⁹⁴
- Odloučena od manžela, jako zlomená větev bez kmene, paní Wakaba no Naiši i s mladým pánem za pomoci vrchního štolby Kokingo Takesatoa unikla ze Sagy. Se srdcem upřeným k naději, že naleznou Koremoriho na hoře Kója, a s cestovním uzlíkem na zádech, dorazili do vsi Šimoiči v kraji Ošiumi v oblasti Jošina.⁹⁵ Mladý pan Rokudai je sužován bolestmi břicha, čajovna přijde právě vhod.
- Kokingo: Odpočiňte si na chvíli tady na tom sedátku...
- Vypravěč: Pobízí paní Naiši a skládá z ramen uzlík.
- Kokingo: Čaj, prosím!
- Vypravěč: Na jeho žádost se ozve „Ano, ano“ a číšnice s úslužnou srdečností již nalévá. Paní Naiši ji soustředěně pozoruje.
- Naiši: Vidím, že také máte dítě. I já jsem s sebou vzala potomka, kterého mi zanechal manžel, po cestě se chlapec roznemohl a zásoby léků jsme už využili beze zbytku, nevím, co si počít. Kdo má dítě, jistě bude mít pochopení. Máte-li stranou nějaké léky, snažně vás o ně prosím.
- Kosen: Máte to ale nesnáz... Můj chlapec od narození ani jedinkrát neměl bolení břicha, a tak bohužel zrovna nemám žádný prostředek po ruce...
- Naiši: Ach, tak to je nemilé...
- Kosen: Ale počkejte, jen neříkejte... Naštěstí v téhle vsi před branou chrámu prodávají lék „darasuke“ z Dorogawy⁹⁶, pro vašeho mladého průvodce s neholenými vlasy bude hračka tam doběhnout.
- Kokingo: Ne ne, nevyznám se tu. Je to troufalé, ale nemohla byste to pro nás laskavě zařídit?
- Kosen: To je snadné, zařídím to pro vás. Zento, půjdeš se mnou? Nebo tu chceš zůstat?
- Zenta: Chci jít s tebou...
- Vypravěč: Vezme tedy s sebou žadonícího chlapce, žena okouzluje až se srdce svírá, a oba spěchají před bránu chrámu koupit lék.
- Naiši: Ta žena má ale dobré srdce!
- Vypravěč: Paní Naiši se rozhlédne.
- Naiši: Podívej, Rokudaii, na ten velký strom a všechny ty ořechy! Co jich pár sesbírat a tak se zabavit? Nemáš chuť? Kingo už sbírá, co ty na to?
- Vypravěč: Ta povzbudivá slova pozvedají ducha.
- Rokudai: Já taky budu sbírat!
- Vypravěč: A tak se rozptyluje i nemoc mladého pána, která je beztak zpoloviny jen rozmarem. V dobrém rozpoložení se přidává i paní Naiši.
- Naiši: Tak, pěkně, budeme sbírat...
- Kokingo: Ne, jen to nechte na mně!
- Vypravěč: Je mu už téměř dvacet let, ale s vlasy sčesanými do čela vyhlíží docela nedospěle, jak tak pro pobavení mladého pána sbírá a dává dohromady

ořechy kaja a kaštany.⁹⁷

Vtom se ozvou znavené kroky mladého muže, právě pokládá cestovní uzlík a bloumavě se rozhlíží po čajovně.

Gonta: Je to dost, konečně si odpočinu a zakouřím si.

Vypravěč: A s žuchnutím nechá uzlík dopadnout na sedátko.

Gonta: Dovolte, jenom si připálím...

Vypravěč: A potáhne z dýmky.

Gonta: A co vy, račte jít na pouť, podívat se na odhalení sochy? Mladý pán si dopřává oddych? Je jiný než děti tam, co žiju. Že je ale od přírody pěkný!

Vypravěč: Ale ať chválí a řeční sebevíc, ti dva odměřeně, s tělem skloněným k zemi a bez jediného slova, sbírají... Po krátké odmlce se muž zase ozve.

Gonta: Ale poslyšte, poslyšte, ty spadané ořechy jsou červavé. I když vypadají dobře, jsou prázdné. Račte si načesat ty, co jsou na stromě.

Kokingo: Co to povídáš, chlape? Nemám přece drápy, abych se sápal na vysoký strom, co měří tak dvě džó!⁹⁸

Gonta: Ale je jednoduchý způsob, jak se k nim dostat.

Kokingo: A jak tedy?

Gonta: Pohleďte na trénovanou dovednost...

Vypravěč: Sebere oblázek, hodí, trefí větev a ořechy už se s hrkotem sypou. Mladý pán samým nadšením už úplně zapomněl na nářky.

Rokudai: Kokingo, sbírej!

Vypravěč: A jak je v radostném rozpoložení, raduje se i paní Naiši.

Naiši: To je pěkné, co jste pro nás udělal. Díky, díky.

Vypravěč: Poutník ani netuší, co taková jediná poklona ukrývá milosti.⁹⁹ S výrazem plným sebeuspokojení pokračuje.

Gonta: Že jsem to ale provedl zručně, že? Rád bych pokračoval v házení, ale mám před sebou ještě dlouhou cestu, a i když je mi tu jako v pohádce, nemohu se zdržet. Tak já tedy půjdu...

Vypravěč: S těmi slovy si přehodí uzlík přes rameno.

Gonta: Dá-li Osud, možná se zase shledáme.

Vypravěč: Tak promluví a spěšně odchází. Kokingo zanechá sbírání ořechů.

Kokingo: Tak, to by snad mohlo stačit... To byl tedy pěkně mazaný chlápek...

Vypravěč: Podívá se na uzlík na lavičce. I když má stejnou barvu, působí dojmem, jako by byl najednou nějak jiný. Vrhne se k němu a když se chce ujistit o jeho obsahu, obejví nepovědomý košík spletený z bambusu a potažený kůží. A v něm je oblečení vistáriové barvy!

Kokingo: Rozptýlil nás těmi ořechy, aby vzal náš uzlík a vykradl se ven? Nebo se snad jen spletl? Tak či tak, dohoním ho a vyměním s ním uzlík za náš.

Vypravěč: A zrovna když se chystá vyrazit, přichází mu v ústrety vracející se pocestný.

Gonta: Spletl jsem se, promiňte, promiňte...

Vypravěč: S těmi slovy předává uzlík.

Gonta: Už se skoro stmívá, neměl jsem stání a uzlíky měly stejnou barvu, ani jsem nevěnoval pozornost tomu, jestli je uzlík těžký nebo lehký, spletl jsem se a vzal ten váš. Po cestě jsem si toho najednou všimnul a přišel ho se slovy ospravedlnění se vrátit. Strašlivě se omlouvám.

Vypravěč: V nesouladu se svou vizáží uctivě spojí ruce v kajícím gestu. Kokingo se upokojí.

Kokingo: Jestli jste se jen spletl, tak to ani nestojí za řeč. Ale pokud došlo k sebemenší ztrátě, neexistují žádné ohledy. Jsme zajedno?

Gonta: Jestli je s uzlíkem něco jinak, klidně se rozžehnám se životem. Naložte se mnou po libosti.

Kokingo: Taková slova, pravda, nepřipouštějí pochybnost. Nicméně se podíváme dovnitř a přesvědčíme se.

Vypravěč: Otevře uzlík, aby se podíval, a neshledá sebemenší změnu. *(při té příležitosti vyndá Kokingo z uzlíku Šigemoriho portrét a uschová ho)*

Kokingo: Tak to opravdu bylo jen nedorozumění... Omluva už není třeba, vemte si tady svoje zavazadlo a račte jít.

Vypravěč: Vezme z lavice uzlík a jak ho předává, setká se s udiveným pohledem.

Gonta: Ten uzlík je uvnitř uvolněný...

Kokingo: A to nic... Zdálo se mi, že je uzlík jiný než předtím, tak jsem do něj trochu nahlédl...

Vypravěč: Během té řeči pocestný otevře kůží potažený bambusový košík a přehrabuje se v něm, zkouší pátrat i v podšitých rukávech lehkého letního kimona. Zaskočený a vyděšený třese košíkem...

Gonta: A co tady? Taky nic. Jsou pryč, jsou pryč...

Vypravěč: Mluví a koulí přitom očima.

Kokingo: Co je pryč? Co nemůžete najít?

Vypravěč: I pro ostatní je situace velmi nemilá. Muž si svůj trik dobře propočítal a teď založil ruce.

Gonta: Poslyšte, panáčku s vlasy do čela, v tom košíku byly peníze pro chrámové účely, které jsem měl na požádání doručit na horu Kója. Celkem dvacet rjó.¹⁰⁰ Ukradli jste je, ukradli! Sem s nimi, sem sem! Tak dáte je sem?!

Vypravěč: Rozezlen nehorázným nařčením, Kokingo se již chystá k protiúderu.

Kokingo: Co si to dovoluješ, sprostáku, vůči samurajovi?! Zkus říct ještě slovo!

Vypravěč: V Kokingoovi se vaří krev, ale muž nehne ani brvou.

Gonta: Příležitost dělá zloděje... Takové vyvyšování se a zastrašování, s tím si na mě nepřijdete, ne ne. Oháníte se tu s rezavým mečikem¹⁰¹ a chcete se vykrotit? Takové chytračení si nechte pro strýčka Příhodu¹⁰². Je to nicotných dvacet rjó, vraťte je, dokud nemáte na krku oprátku¹⁰³, hleďte je vrátit, než napočítám do pěti. *(Kosen se synkem se právě vrátila z pochůzky a nepozorovaně vstoupí do čajovny)*

Vypravěč: Urputný, vyděračský chlap! Kokingo ztrácí trpělivost a už už tasí, ale když pohlédne na své dva chráněnce, zatvrdelost jeho srdce ochabuje.

Kokingo: Tak poslyš, holobrádku, to musí být nějaká mýlka. Sám vidíš, že se dvě osoby, které provázím, sotva drží na nohou. I kdyby někdo ztratil deset tisíc rjó, sotva bych měl kdy si toho všimnout. Vem to laskavě v úvahu.

Vypravěč: Ještě ani nedomluvil, a je přerušen.

Gonta: Eh, ti vaši na nohy slabí společníci jsou jen zástěrka pro zakrytí krádeže, aby nevzniklo sebemenší podezření, tak už to dnes chodí. O deset tisíc rjó se nikdo neprosí, chci jen svých dvacet.

Kokingo: Takže ty tedy trváš na tom, že jsem je ukradl?

Gonta: Je to přece nasnadě.

Kokingo: A kde je důkaz?

Gonta: A proč jste tedy povolil tkanici u kůží potaženého košíku? Sám jste řekl, že pokud by se ze zavazadla cokoli ztratilo, neexistují ohledy. To dá přece rozum. Sem s penězi, sem s nimi!

Vypravěč: K nepřičetnosti dovedený Kokingo má jen kousek k tomu obnažit meč. Ale rozrušená paní Naiši ho zadrží.

Naiši: Celkem vzato jsi v právu. Ale dopustíš-li se něčeho neuváženého, uvedeš mne i moje dítě do značných potíží. Měj slitování a ovládni se. Poslechni toho muže, prosím. Ber to tak, že bylo prostě neštěstím vzít s sebou nás, dva slabé, obměkčí své srdce, prosím.

Vypravěč: Roní slzy, jak prosí, ani horkokrevný Kokingo nemůže ten pohled snést.

Kokingo: Kdyby ještě byla doba, ve které vládly generace našeho rodu, rozsekal bych toho opovážlivce na kousky, a ještě by to nebylo dostačující. Ale dokud jsme v ohrožení jako stébla trávy ve větru¹⁰⁴, zachovám se podle vašeho ctěného přání. Je to tak trpké! *(Gonta se zatím schovává za lavici, kterou se před chvílí zakryl jako štítem)*

Vypravěč: Záleží mu na jeho dvou svěřencích, a tak jako jejich průvodce polyká příkoří, až mu skřípají zuby.

Gonta: Přece jste shrábnul dvacet rjó, tak co je to za obličej? (*sladce*) Já se tak bojím, bojím! Ten rezavý mečík!¹⁰⁵ A ty výhrůžné oči! Po kouscích vám vyškubu ty vaše do čela sčesané vlasy. Kampak se asi poděly, penízky... Co začít s prohledáváním u vašeho dámského doprovodu?

Vypravěč: Jak chce využít převahy nad slabším, Kokingo ho popadne za límec a odtáhne. Oddělí z peněz na cestu žádaný obnos a přidá k němu ještě ostrý pohled.

Kokingo: Provázím významné osoby, jen proto získáš těch podvodně vydobytých dvacet rjó. Vem si je a zmiz.

Vypravěč: S těmi slovy mu je hodí, a jak je u podvodníků zvykem, když Gonta uvidí podvodně získané peníze, zasvítí mu oči, spěšně je začne sbírat a minci po minci přepočítávat.

Gonta: Hrůza pomyslet, že by ty peníze ukradl takový „včerejší zelenáč“.¹⁰⁶

Vypravěč: Tak nehorázná je jeho řeč.

Kokingo: Urazím ti bradu!!!

Vypravěč: Kokingo přistoupí blíž, paní Naiši ho ale zadrží.

Naiši: Než se něco stane...

Vypravěč: Vezme mladého pána a odchází. Kokingo nuceně následuje její kroky, polykaje příkoří. Spěchají do zájezdního hostince v Kamiiči.¹⁰⁷

Gonta: I kdyby mě třeba nastokrát proniknul pohledem, jeden takový pohled by vyšel hnedle na částku jednoho bu.¹⁰⁸ Dobrá práce...

Vypravěč: S tím lotr Gonta uloží peníze do náprsní kapsy a už spěšně míří do herny, když mu cestu zastoupí žena z čajovny.

Kosen: Hledme, Gonta... Kampak jdeš?

Gonta: Á, Kosen... Kam jsi odešla, když je čajovna otevřená?

Kosen: Pocestní mě požádali, tak jsem šla do Sakamota¹⁰⁹ koupit lék.

Gonta: To přišlo zrovna vhod! Kdybys tu byla, ještě víc by se to zamotalo... Je dobře, že ses do toho nezapletla...

Vypravěč: Vtom ho Kosen popadne u krku a přitáhne k sobě.

Kosen: Abych se nezapletla do tvého podvodu? Proto se ti hodí, že jsem byla pryč?! Vrátila jsem se už před nějakou chvílí a ten povyk byl slyšet až ven. Co kdybych se ukázala a dosvědčila, že jsi podvodník, co by se asi stalo? Poslouchala jsem tedy tam za tou borovicí. Že se ale chováš ohavně, jen co je pravda... Vzhledem a původem svou rodinu nezapřeš, ale srdcem se jí nepodobáš. Tvůj otec Jazaemon, známý též jako Jasuke¹¹⁰, má obchod s nakládaným suší, v obci mu popřávají sluchu. Přehlízí tě, úplně jako by se tě zřekl. Když jsme bydleli ve městě Gose¹¹¹, dělila nás vzdálenost. Ale i když od minulého měsíce bydlíme blízko, tady v Šimoiči¹¹², nechce se s námi sblížit, ani se svou snachou ani se svým vnoučtetem. Každý už z tvého srdce poznal tvoje úmysly, říkají ti lotr Gon nebo podvodník Gon! Není ti líto tady Zentaróa? ¹¹³ Kvůli hazardu, kdyby na to přišlo, bys to dítě nebo mě byl schopen prodat. Zanech toho, prosím tě! Jakou to máš karmu, že tě vede k tak strašným úmyslům?

Vypravěč: Pevně se ho drží a běduje, ale Gonta se jí vytrhne.

Gonta: Zas už spouštíš to svoje lamentování? Původce toho, že jsem se dopustil všech těch krádeží a podvodů, jsi jen a jen ty!

Kosen: To je vrchol! Tohle nebudu poslouchat! Proč to vůbec říkáš?!

Gonta: Však ty víš. Bylo mi patnáct let, sotva jsem dozrál, a otec mě poslal do Gose prodávat suši. Mezi těmi, co tajně prodávaly své půvaby, jsi mi právě ty učarovala dlouhými rukávy.¹¹⁴ Zmámený jak loď, která zbloudila svedená hejnem kosatek nebo žraloků, okradl jsem matku ukolébanou spánkem spravedlivých o tajné úspory.¹¹⁵ Zpronevěřil jsem i peníze z obchodu, zisk a obnos od velmi dobrého zákazníka, úplnou půlku jmění. Slyšíš?! Proto mě otec vyhnal a zapudil. Ten starý bloud. Tou dobou, jako by se osud nemohl nasytit, jsi už měla v břiše tady ten hladový krk.¹¹⁶ Tvůj patron požadoval

odškodnění. Ukradl jsem obecní peníze určené na roční odvod daní z rýže a těmi jsem odškodnění zaplatil. Až sem to zašlo a byl bych přišel o hlavu. Ale dohodli jsme se s tím blbcem rychtářem na roční splátce. Den co den na mě tlačí. Abych ty peníze splatil, proto jsem se dal na hazard. Vyrážím do světa, trochu vydírám a podvádím. Dokonce jsem se onehdy zadním vchodem vkradl do otcova domu, ale moje mladší sestra Osato a čeledín do mě celou noc úpěnlivě hučeli a všechno pokazili. Ale dnes se na mě zase usmálo štěstí. Když se mi tak daří, mohl bych trhnout chlup z matčiny štědrosti a vylákat z ní dvě, tři kanme.¹¹⁷ Kup sake a počkej na mě. Zento, tak ty už spíš, sotva se setmělo? Když celé noci prospíš, sotva ti budu moct předat živnost. *(Gonta nejprve Zentovi předvádí hru v kostky, když chlapce kárá za usnutí, uštědří mu pohlavek. Během celého monologu živě gestikuluje)*

- Vypravěč: Vstane, žena ho ale zadrží.
Kosen: Ke všemu chceš podvést rodiče, taková ničemnost! Pojď domů, prosím.
Vypravěč: Aniž by jí věnoval pozornost, Gonta ženu prudce odstrčí.
Kosen: Zento, zastav tatínka!
Zenta: Tatínku, pojď dovnitř, prosím...
Vypravěč: Ovine mu paži jako břechan, a táhne ho za sebou, nezdárný muž se brání sevření malé ruky, ale přeci jen ho k ní váže pokrevní pouto. *(Zenta zaboří hlavu do Gontova břicha a tlačí ho do domu, Gonta nakonec povolí a pohladí chlapce po hlavě)*
Gonta: Mám z toho najednou divný pocit. Nikam tedy nepůjdu.
Vypravěč: I sám ďábel by se nad tím dítětem ustrnul.
Gonta: Ty máš ale studené ručičky...
Vypravěč: Stiskne mu ruce a i s ženou se ubírají společnou cestou zpět do domu. *(verš plynule navazuje do další části dějství)*

Kokingoova smrt

- Vypravěč: Ubírají se společnou cestou, večerní slunce už se sklonilo k západu a vrchní štolba Kokingo Takesato se svěřenci dospěl do vsi Kamiči. ¹¹⁸ Zde ho přepadla Tomokatou vyslaná řádka pronásledovatelů. Na četných místech utrpěl zranění, ale i tak trvá na tom, že se s paní Naiši a mladým pánem, které doprovází, cobysmet vrátí do hlavního města. V patách jsou mu stovky těch, kteří je pronásledují s odhodláním nenechat je uprchnout. I když je raněný, jeho vůle je stále nezlomná jako železo a pevná jako skála, jak se sluší na samuraje, rozsévá smrt jako by se jeho meče zmocnilo šílenství, tu skolí tři protivníky, tam sedm. Jeho tělo se barví do karmínova jako podzimní listí a nepřátelé se mu vrší u nohou jak listy spadlé ze stromu. Velitel pronásledovatelů Inokuma Dainošin přispěchá se zpožděním.
Inokuma: Tak tobě se nechce umřít? Kampak máš namířeno? Ve vsi Saga jsi mi proklouznul, můj pán kníže Tomokata by z toho byl bez sebe, ani za nic jsem se nemohl jen tak vrátit do jeho rezidence. Vynutil jsem tedy z té mnišky z poustevny doznání a vydal se po téhle cestě za vámi. Vydej nám Koremoriho manželku a syna a rozpárej si břicho!
Vypravěč: Na ta slova Kokingo hrdě polkne krev, která mu následkem ran prýští do úst, ztěžka se nadechne a promluví.
Kokingo: Syn kapitána Šumy¹¹⁹, Kokingo Takesato, že by se měl vzdát? Dokud dýchám, tak nikdy, nikdy.
Inokuma: Tak tedy s těmihle slovy vypustíš duši!
Vypravěč: Pružně vyskočí, Kokingo pohotově odrazí úder dlouhého meče a s předstíraným lehkým útokem se rychle otočí. Vydává ze sebe všechnu

zručnost, ale přeci jen je raněný. Paní Naiši a mladý pán křičí „Pozor, pozor!“ a „Ach, ach!“, sbírají oblázky a písek a házejí je na nepřítele, je to pomoc i duchovní podpora. Inokuma se zdá být nezdolný, ale písek se mu dostane do očí a oslepí ho, a v té chvíli ho Kokingo tne plochým mečem do čela, až se dunivě svalí. Kokingo na něj chce skočit, ale Inokuma zespoda zaútočí špičkou meče mezi Kokingoova žebra. Kokingo se tedy zakloní. Inokuma se vzpamatuje, a zase se mu dostane hrsti písku. Inokuma i Kokingo s ránami zakouší mnohonásobná muka, jako by už byli na rozcestí do říše duší mstících se válečníků.¹²⁰ Kokingo, nadaný vazalskou oddaností, snadno přemůže protivníka a jedním rázem mu zasadí smrtelnou ránu. „A je to... Jsem rád...“, pomyslí si, a jeho tělo se ztěžka sveze k zemi. „Ach, jak smutné!“, volají paní Naiši i mladý pán v upřímném pohnutí, a objímají Kokingoa.

- Naiši: Ach ne, Kingo, Kingo, zůstaň při smyslech, prosím... Když zemřeš, co si počnu, sama s dítětem? Co s námi bude? Jak je to teskné, jak smutné!
- Vypravěč: Dá se do pláče, a když její hlas dolehne k uším raněného, Kokingo zvedne obličej.
- Kokingo: *(pozvolna a ztěžka)* Paní Naiši, pane Rokudaii, zanechte prosím nářků. V srdci mám stále odvalu, ale už nemohu... Můj pán Koremori měl už dřív přání stát se mnichem, existuje osoba, která se s ním prý setkala v zátoce Kumano¹²¹, napřel jsem tedy své úsilí k tomu doprovodit vás na horu Kója¹²², ale jsem raněný a neujdu už ani jediný krok. Mladý pane, račte mě pozorně vyslechnout. S urozenou paní se odeberte do zájezdního hostince Kamiya, paní tam zanechte, požádejte někoho o doprovod a vystupte na horu. Nikomu neprozradte tatínkovo jméno. Navštivte toho, kdo teprve nedávno nastoupil duchovní dráhu. Na západě i východě číhá nepřítel. Ať vás nikdo neprohlédne jako potomka rodu Heike! Přeji vám šťastný osud, a až dospějete, vzpomeňte si, poníženě prosím, na Kingoa, a obětujte za něj na oltářík vodu nebo rozkvetlou větévku. Tak se mi na onom světě dostane odměny za mé služby. Počkám si na ni. Jak je mi líto, že se musím rozloučit!
- Vypravěč: A vydává smutné vzdechy. Rokudai se ho chytí.
- Rokudai: Neumírej, Kokingo! Když tu umřeš, sotva se setkám s tatínkem...
- Vypravěč: Rozpláče se a paní Naiši promluví, zalykajíc se kašlem.
- Naiši: Tak poslechni přece, i to dětské srdce na tebe spoléhá. Proč nemyslíš na slib, že nezemřeš, nezemřeš, dokud se nesetkáš s panem Koremoriem? Z našeho rodu nezůstal ani jediný, všichni jsou mrtvi, a celý širý svět je nám nepřítelem. Jak dlouho myslíš, že zůstaneme naživu? Zabij nás společně, prosím!
- Vypravěč: Tak naříká. Raněný ji vdychu chápe a víc a víc se utápí v slzách.
- Kokingo: Můj dřívější pán, Šigemori z Komacu¹²³, byl velkým ochráncem Japonska, mladý pán je jeho vnuk. Nemůže být, že by vás božstva nepožehnala. Myslete na mé poslední přání a nedopustte se ničeho zbrklého. Ale ale, vepředu svítí lucerny. Mohou to být zase pronásledovatelé, odejděte s mladým pánem, honem, honem!
- Naiši: Ne ne, nenecháme tě tu těžce raněného a neodejdeme někam kdoví kam. Zemřeme společně s tebou.
- Vypravěč: A posadí se na zem.
- Kokingo: Eh, taková zbabělost! Cožpak vám nezáleží na panu Rokudaiiovi? Na taková zranění ještě Kingo neumře. Ale jestli neposlechnete, hned si mečem otevřu břicho.
- Naiši: Zadrž, prosím! Jestli jsi tak odhodlaný, nezbyvá nám než odsud prchnout. Zapřísahám tě, neumírej!
- Kokingo: Upokojte se... Dá-li osud, přijdu za vámi.
- Naiši: Budeme určitě čekat.
- Vypravěč: Zatím se světla z luceren blíží, ohrožena jejich září je paní Naiši nucena

- společně s mladým pánem prchnout, se srdcem plným lítosti. Raněný je provází pohledem.
- Kokingo: Řekl jsem, že nezemřu, byla to ale lež. I kdyby mi byla propůjčena Štěstěna celých tří tisíc světů, jak bych mohl s takovými rány přežít? Paní Naiši, pane Rokudaii, v tomto světě se už nesetkáme...
- Vypravěč: Takové myšlenky mu tíží srdce v jeho poslední chvíli. Již minula šestá, nastala předpovezená hodina jeho smrti¹²⁴, svítá a Kokingoův život pomíjí jako ranní rosa. Netrvá dlouho a lucerny se přiblíží, přichází pětičlenný oddíl ze zdejší vsi. O něčem se bouřlivě dohadují. U rozcestí na úpatí hory zůstane rychtář Saku stát.
- Saku: Tak, pane Jazaemon zvaný Jasuke, obchodujete s nakládaným suši, co kdybych na vás tedy naložil svou starost? Ten samuraj z Kamakury, co nám předtím dal rozkaz, do mě hučel jak hejno cikád. Syčel mi do uší, až z toho šel strach.¹²⁵ Vzmohl jsem se jen na „Uctivý služebník, služebník“. Vy se v tom snad ráčíte vyznat?
- Jazaemon: Je to přece zjevné. Nevíte snad, že mám ve zvyku jít na všechno zpříma? I vlastní krev, vlastního syna jsem zapudil a nepustím ho přes práh, takový je Jazaemon. I kdyby mi měly kolenní klouby prasknout, nepolevím v úsilí.¹²⁶ Ten příkaz výše jmenovaného je zrovna rajska hudba pro uši. Z vesnice Saga uprchli žena s dítětem a mladíkem s vlasy sčesanými do čela. Prý proklouzli do naší vsi, takové jsou zprávy od pronásledovatelů. Pan Kadziwara tu přenocuje a pokud budou uprchlíci dopadeni, dostaneme odměnu. To je mimořádně dobrá příležitost k činu. Buďte ve střehu!
- Člen oddílu: A co poprosit o pomoc vašeho syna, lotra (*zahanbeně se zarazí*) Gontu?
- Vypravěč: Pětičlenná skupina jde horskou stezkou a Jazaemon zatím sestoupí po svahu dolů, když by málem stoupl na osudu ponechaného raněného. S nedobrym pocitem zvedne lucernu. Přiblíží se, pomalu a zlehka.
- Jazaemon: To je kruté, jak je pobodaný a posekaný... Vypadá to na pocesného. Ale kdyby to bylo dílo lupičů, obrali by ho do poslední mrti.¹²⁷ Udělal to snad darebák, kterému šlo jen o peníze určené na cestu?
- Vypravěč: Jako v otcí, který sám má zlotřilého syna, v něm roste neklid.
- Jazaemon: Hej, tady! Je tu raněný! Raněný!
- Vypravěč: Volá, ale odpověď je jen mrtvé ticho, přistoupí tedy k tělu.
- Jazaemon: Vypustil snad duši? Taková krutost! Z které provincie asi je? Hleďme, nemá ještě ani vyvázané vlasy. Nikdy nevíme, kdy osud naše rukávy proplete s cizími.¹²⁸ Namu Amida Bucu, Namu Amida Bucu.
- Vypravěč: Opakuje slova modlitby. Takový už je pomíjivý svět, smrt může potkat starého i mladého, a i když se to může jevit teskné, taková už je Buddhova vůle. Člověk má mít na paměti, že je důležité se podvolit a bez váhání zasévat semínka dobra pro příští život.¹²⁹ Takové myšlenky jdou Jazaemonovi hlavou, jak odchází. Na co ale asi myslí teď, že se zarazil? Náhle ho něco napadne a pomalu se vrací. Rozhlédne se, rychle vezme opuštěný taseň meč a oddělí hlavu od těla. Sfoukne lucernu, vezme hlavu a se slovy díky klopytavě spěchá domů, jako by v nesouladu se svou pověstí sešel ze správné cesty.¹³⁰ Tak se vrací.

Obchod s nakládaným suši¹³¹

- Vypravěč: Tak se vrací. Tak jako pučící květy, které slibují rozkvést, i když jaro ještě nepřišlo. Taková je dívka co nakládá suši. Bude právě „tak akorát“, s tím pomyšlením zákazníci přicházejí nakoupit. Chuť je tak dobrá, jak se sluší na „krásné Jošino“. Má věhlas po celém Šimoiči a je jeho místní specialitou. Obchod s nakládaným suši vede Jazaemon. I když je mimo dům, obchod

není bez dozoru, Jazaemonova žena nakládá „rychlou suši“¹³² a jeho dcera Osato, s podvázanými rukávy, v zástěře, s úsměvem a s láskyplnou péčí, láskyplnou jako ona sama, nakládá suši s rybou aju.¹³³ Utlačí ho a pevně uzavře. Zralý půvab dlouhých rukávů i zralá chuť nakládaného suši, obojí je tak nevšední!

Upevní ještě víko petlicí a dá ho k již plným vědrům.

Osato: Pověz, maminko. Včera tatínek řekl, že zítra večer mě a našeho Jasukeho konečně zasnoubí, abychom se prý před světem zaskvěli jako muž a žena, ale už se stmívá a ještě se nevrací. To si snad jen vymýšlel?

Matka: Ale to ne. Co by si vymýšlel? Vypadá to dobře. Otec s sebou Jasukeho přivedl z cesty do Kumana,¹³⁴ nahlédl mu do duše i do srdce a propůjčil mu svoje vlastní jméno. Sám si změnil jméno na Jazaemon a má v úmyslu předat obchod Jasukemu, jistě je jeho vůlí abyste se vzali. Dnes otce náhle zavolali z rychty, určitě se jenom zdržel. A stejně není nikdo, koho bychom pro něj mohli poslat.

Osato: No právě. Je to špatná shoda okolností, pan Jasuke je zaneprázdněný přijímáním zakázek, co přicházejí zblízka i zdaleka. Ukázalo se, že nebudou stačit džbery, tak šel nějaké sehnat. Měl by se co chvíli vrátit.

Vypravěč: A zrovna vprostřed brebentění vstoupí muž, který se vrací s prázdnými džbery. Bystrý a pohledný šarmantní muž nedostižné barvy a vůně.¹³⁵ Kdyby si na své vlasy sčesané okolo spánků nasadil korunu, ani by to nepůsobilo nemístně. Sotva počká, než mladík vstoupí do domu, a Osato hned zvesela spustí.

Osato: Pane Jasuke, tak už jste zpátky! Už jsem čekala, jdete pozdě. Říkala jsem si, jestli jste se někde „nezapomněl“. Pořád mi to vrtalo hlavou a měla jsem starost.

Vypravěč: Snaží se tvářit, jako by už byla jeho manželka. Inu, dívka svěží a mrštná jako ryba v horském potoce. Rychlá a unáhlená jako bystrý proud. Matka se pobaveně usmívá.

Matka: Pane Jasuke, neračte si jí všímat. Tady v kraji Jošino se v souladu s učením bohyně Benzaiten¹³⁶ věří, že je svatou povinností činit manželovi stejně jako božstvu nebo samotnému Buddhovi. A to může vzbudit i silnou žárlivost. Ostatně jací rodiče, takové děti a taková vnoučata. Jablko nepadá daleko od stromu.¹³⁷

Vypravěč: Tak se to celé snaží zamluvit.

Jasuke: To spíš já bych se měl omlouvat, dáváte mi dceru, kterou jste vychovali s takovou láskou a péčí, nemohu vám ani dost poděkovat. A jste pořád samé „pane Jasuke, pane Jasuke“, až je mi to nemilé. Co takhle říkat mi prostě Jasuke? Jen se neostýchejte a říkejte mi tak.

Matka: Kdepak, kdepak, musíte mi prominout.

Jasuke: A pročpak?

Matka: Inu to je tak. Jasuke, tak se doposud jmenoval můj muž. Nepřidat k tomu jménu oslovení „pane“ a užívat ho jen tak mi přijde nezdvořilé a nejde mi to přes rty. Dovolte mi tedy, tak jak jsem zvyklá, připojovat k vašemu jménu oslovení „pane“.

Vypravěč: Ve skutečnosti ta slova patří sluchu dcery, které chce její matka ve šťastný okamžik vštípit povinnou úctu vůči manželovi. Tak laskavě, jak mohou znít jen slova matky. A právě když Osato a Jasuke vyrovnávají prázdné džbery na police, starší syn a dědic domu lotr Gonta se ozve u brány vemlouvavým hlasem.

Gonta: Maminko, maminko...

Vypravěč: Tak šveholí a když vstoupí, Osato se vyleká.

Osato: Á, bratře, tak už jste zase tu?

Vypravěč: Jak mluví, tře si ruce.

Gonta: Co se tak ošíváš? Jsi snad překvapená, že jsem přišel? Vypadá to, že ty a

- Jasuke to spolu vedete moc pěkně. Ale dobře poslouvej, Jasuke. I když mě odsud vyhnali, všechno je tu moje, až po popel pod plotnou. Otce, hmyza jednoho otravného¹³⁸, povolali z rychty, a já chci říct jen jednu maličkost mamince, proto jsem tu. Vy dva se ztraťte dozadu.
- Vypravěč: Nenávistně se rozhlíží, zatímco Jasuke utrousí jen „Jak je libo“ a má se k odchodu. Dívka ho následuje a plouživě vstoupí do obývacího pokoje. Matka zůstává, jen si povzdechne.
- Matka: Zase sis počíhal, až otec bude pryč, a přišel loudit o peníze? Tobě není pomoci, ty jeden nezvedený člověče. Dal jsi mi sice snachu a dítě, ale kvůli tomu, jaké máš srdce, sem nesmí vkročit. Slyšela jsem, že prý přišli sem do vsi a usadili se tu, ale neznáme se, a i kdybychom se potkaly, snacha a tchyně, bylo by to, jako bychom pro oči neviděly.¹³⁹ Prý před tvou špatností zavírám oči, říkají o mně lidé. Taková hanba! Nemáš ani trochu ohledu!
- Vypravěč: Ostře na něj hledí a Gonta vidí, že její rozčilení hned tak nepomine, vzdá se tedy myšlenky na hrubý nátlak.
- Gonta: Co to říkáte, maminko? Dnes večer jsem nepřišel loudit o peníze. Přišel jsem vám dát sbohem.
- Matka: Proč sbohem?
- Gonta: Odcházím hodně daleko, buďte tedy zdraví, otec i vy, buďte zdraví.
- Vypravěč: Uctivě se pokloní, matka je celá zaskočena.
- Matka: Hodně daleko? A kam? Proč vůbec odcházíš? A co tam chceš dělat?
- Vypravěč: Podrobné vyptávání se otvírá vrátka ke Gontovu podvodu na rodičích. „Tak, chytila se“, říká si a přimhouří oči.
- Gonta: Co je rodičů, je i dětí, říká se. Proto jsem vás žádal o peníze. Dosud jsem si nepřivlastnil nic cizího, ani hůlky, co by mi nepatřily. A snad z trestu za mou bezohlednost jsem včera v noci natrefil na strašného zloděje.
- Matka: Ach!
- Gonta: Ukradli mi třicet kanme, peníze na daň úřadu místodržícího!¹⁴⁰ Nemám výmluvu, není zbylí. Než bych čelil trestu, připravil jsem se na nejhorší a odhodlal se ke krajnímu řešení. Tak žalostná věc se mi stala.
- Vypravěč: Skryje obličej v širokém rukávu. Vzlykne, ale slzy ne a ne se spustit. A nemůže je vytvořit tak, že si olízne koutky očí, překáží mu v tom nos. Není větší shovívavosti než je shovívavost matky. Myslí, že Gontova slova jsou pradávná a mne si oči.
- Matka: Jen „dábelské božstvo“ nesejde na zcestí, říká se.¹⁴¹ Ukradli ti peníze na odvod daní a rozhodl ses tedy zemřít. To je velkorysé. Ale dostat se do tak tragických nesnází znamená trest i pro rodiče, pomysli na to.
- Gonta: Ano ano, pomyslel jsem na to a jsem si toho vědom. Ale stejně mi nezbývá než zemřít. *(šátkem naznačuje záměr, že se oběsí)*
- Matka: Ach bože... *(pokouší se mu šátek vzít, Gonta se svalí na zem)*
- Gonta: Věru, ach...
- Matka: Tvojemu nitru by se podobalo spíš to, že si zase vymýšlíš a vydíráš, ale dám ti peníze, co jsme s mužem dali stranou jako dědictví pro rodinu, tak aby otec nevěděl. A hled se napravit! *(otře si oči, Gonta si mne ruce)*
- Vypravěč: Pomalu se blíží k polici, matka připravená kvůli svému dítěti okrást manžela i sebe, mateřská laskavost povoluje ledabyly upevněný zámek. *(Gonta mimicky naznačuje rozbíjení zámku)*
- Gonta: Ukažte. Půjde to otevřít kovanou hranou krabičky na kuřácké náčiní.
- Vypravěč: Tak jak je zvyklý předvádí svůj trik, zcela beze studu. Matka z vřelosti k dítěti bere prokleté tři kanme¹⁴², zahladí stopy a dá peníze Gontovi.
- Matka: Ještě to chci do něčeho zabalit...
- Vypravěč: Její laskavost nezná hranic.
- Gonta: Výtečně. Je to od vás tak milé.
- Vypravěč: Lotr Gon vezme prázdný džber na suši.
- Gonta: Tady, sem!

Vypravěč: Tak matka se synem „naloží suši“ nadívané zlatem. Upevní víko petlicí.
Matka: Tak, dobře. Tak to nebude nápadné. Odnes si ten džber.
Vypravěč: Zrovna když si říkají, jak to dobře zaonačili, objeví se ke vši trpkosti otec Jazaemon, a jako by měl také nějaký vroubek se hrne k bráně.
Jazaemon: Jsem zpátky! Otevřete!
Vypravěč: A buší a tluče na vrata.
Gonta: U đasa! Otec!
Vypravěč: Ve zmatku neví, kde mu hlava stojí.
Matka: *(šeptá Gontovi do ucha)* Džber dej tady, sem...
Vypravěč: Gonta postaví džber mezi prázdné džbery a už matka a syn tlumenými kroky pospíchají, syn dozadu, matka do předního pokoje, oba tají dech.
Jazaemon: Proč neotvíráte, co?!
Vypravěč: Vytrvale buší na vrata, a už zezeadu přibíhá Jasuke a otvírá. Jazaemon se vrací se špatnou náladou a rozhlíží se po domě.
Jazaemon: To tady snad všichni spí? A co suši, co jsem nakázal naložit, je hotové?
Vypravěč: Bere do rukou džbery a otvírá je, až to rachotí a duní. *(do jednoho ze džberů přitom nenápadně schová Kokingoovu hlavu)*
Jazaemon: No tedy neudělali jste tolik práce, kolik jsem čekal. Co moje žena a ta nezvedená Osato, co dělají?
Jasuke: Hned je zavolám, jsou vzadu v domě.
Vypravěč: Jasuke se má k odchodu, ale Jazaemon ho zadrží. Rozhlédne se po domě i po okolí, zavře vchod, upraví pro Jasukeho čestné místo k sezení a pokloní se, ruce uctivě natažené před sebe.
Jazaemon: Jsem velmi zavázán vašemu panu otci, vrchnímu ministrovi pánovi z Komacu, knížeti Šigemorimu. Pomyslel jsem si, že vypátrám, kam se poděl jeho syn, pan Koremori. A potkal jsem vás ve vsi Kumanoura.¹⁴³ Přesvědčil jsem vás, abyste si oholil vlasy na čele jako to dělají měšťané¹⁴⁴ a uvedl vás do tohoto domu, ale jsou tu zvědavé oči lidí a pod jejich dohledem bohužel musíte vykonávat podřadnou práci, která vám vůbec nepřísluší. Tu věc jsem probral jen se svou ženou, a jádrem výměny svatebních slibů dnes večer je to, aby vám má dcera sloužila. Přenechal jsem vám své nehodné jméno Jasuke, vždyť spojení jeho znaků napovídá, že brzy přijde záchrana.¹⁴⁵ Už jsem myslel, že nikdo nic netuší, ale dnes z Kamakury přijel Kadžiwara Heizó Kagetoki¹⁴⁶, a že prý ukrýváme pana Koremoriho, podrobil nás důkladnému šetření. Snažil jsem se vymanit ze sevření jeho krkavčích spárů výmluvami, ale je plný podezření. Půjde po vaší stopě. Mám plán, opatrnosti nezbyvá. Zítřej se přestěhujete do mého výminku ve vsi Kamiíči.
Vypravěč: Na to pan Koremori odpoví...
Koremori: Mému otci Šigemorimu jsou zavázány celé desetitícice lidí. Jste v té spouště snad jediný tak ryzí? Kým jste byl v minulosti?
Vypravěč: Tak vyzvídá.
Jazaemon: Byl jsem, když byl rod Heike ještě na svém vrcholu, kapitán na lodi, co měla doručit do Číny na posvátnou horu Liou Chuang peněžitý dar. V úžině Ondo naši loď napadli a zmocnili se tří tisíc rjó ve zlatě.¹⁴⁷ Po výslechu jsem se jako kapitán už už rozžehnával se životem, ale pan Šigemori naštěstí prohlásil, že on sám byl pověřen dopravit japonský peněžitý dar do Číny a že on sám se tedy ke své lítosti dopustil loupeže na samotném Japonsku. Aniž by následovalo jakékoli další vyslýchání, odešel jsem sem do hor a začal obchodovat. Dnes si žiji v pohodlí, ale špatnost rodiče se vrací v jeho dětech, můj nezvedený syn Gontaró je zloděj a podvodník. Lidem se s tím nespěřuji, ale v hloubi duše jsem si toho dobře vědom. Taková je moje ponížená zpověď.
Vypravěč: Dovypráví a i Koremori si vzpomene na nejlepší léta svého vynikajícího otce, na kolena mu padají slzy žalosti.

Jazaemonova dcera Osato ale dnes večer čeká svého vysněného pána, a jak vstoupí s lůžkovinami v náručí, pán domu rychle skryje usazené oči.

Jazaemon: Tak tedy, Jasuke. Jak jsem ti právě řekl, nezapomeň, že zítra odcházíš do Kamiichi. Dnes večer se tu s Osato zaříd' po libosti. Matka a já se vzdálíme do odlehlého pokoje a jen z povzdálí budeme „vychutnávat vůni svěžích květů“, ať máte pohodlí.¹⁴⁸

Vypravěč: Zasměje se a odchází dozadu, i dcera je potěšena.

Osato: Tatínek, šibal, si bude klidně někde v odděleném pokoji, a my abychom se tu mořili jako při „hnětení koláčků“.¹⁴⁹ Je to takové zvláštní. Rozesteleme tedy svatební lůžko a necháme plně rozkvést naši lásku.

Vypravěč: S těmi slovy rozloží podušky. Pan Koremori ale, jako by nad sebou měl ještě oblohu hlavního města, vzpomene vdychu na paní Wakaba no Naiši a na mladého pána. Srdce se mu svírá a mysl zkroušeně bloudí. Osato v domnění, že jde jen o pózu, k němu přistoupí.

Osato: Copak, copak? Co je to za laškování? Nač ten začátečnický ostych? Polštáře jsou nachystány jak na dva, co na dva, na tři životy. Pěkně dva vedle sebe.¹⁵⁰ Pojdme spát.

Vypravěč: Sama se uloží ke spánku, ale je vidět, že je to jen milostná léčka. Koremori se přiblíží ke svému polštáři.

Koremori: Dosud byl cit mezi námi jen zdání, ale pokud by se z nás stali manželé, byl by to svazek na dva životy. Nemohu s tebou uzavřít svazek, mám pro to svůj důvod. Je tu něco, co jsem před tebou skrýval. Ve své rodné provincii jsem zanechal ženu a dítě! Věrná žena prý podruhé nevstoupí do manželství, a pro manžela to platí zrovna tak. Zprosti mě prosím těch pout, co nás mají spojit na dva životy!

Vypravěč: Je to konec konců potomek pána z Komacu, příměstí je mu vrozena jako duchovní dědictví po otci. Zatím paní Wakaba no Naiši, která není ani božstvo ani Buddha a nemá o ničem tušení, bloudí po neznámé cestě.¹⁵¹ Hledá ubytování pro mladého pána a pomoc pro raněného Kokingoa. Vtom jako řízením osudu objeví dům a zatluče na dveře.

Naiši: Nocleh, prosím!

Vypravěč: Tak naléhá a Koremori, kterému je vyrušení právě vhod, zamíří ke vchodu, odkud se slabě ozývá klepání na dveřní rám.

Koremori: Tady je prosím obchod se suši, ne zájezdní hostinec!

Vypravěč: Jeho nevstřícnost je jen zdánlivá.

Naiši: Ach, vyslyšte mě, prosím. Jsem jen putující žena se svojí ratolestí. Zapřísahám vás, jen na jednu noc!

Vypravěč: Koremori otvírá s tím, že žádost odmítne a vrátí se, ale v měsíčním šeru se mu zjeví Naiši a Rokudai. Jen vydechne a přirazí dveře, má obavy, jak to celé vypadá, a co si počít s Osato. Ale když k ní přistoupí, zjistí, že už ji opředl sen. Před domem stojí paní Naiši, celá zaražená.

Naiši: Připadá mi, že ten muž vypadal podobně jako můj manžel. Ale oblečený a učesaný byl jako prostý člověk. Přece...

Vypravěč: A jak tak přemýšlí, odsunou se dveře a objeví se pan Koremori.

Koremori: Wakaba no Naiši? Rokudaii?

Vypravěč: Na jeho úpěnlivé volání se ozve odpověď.

Naiši: Tak přece je to můj muž!

Rokudai: Tatínku?

Naiši: Tolik se nám stýskalo...

Vypravěč: Přitisknou se k sobě, nikdo z nich tří nemá slov a nemohou než plakat. Koremori vstoupí do domu první a žena s chlapcem ho tajně následují.

Koremori: Zrovna dnes večer jsem se zabíral myšlenkami na hlavní město a na to, jak se vám asi daří, a najednou jste tu, moje žena i dítě, jak zvláštní setkání! Kdo vám řekl, že jsem v tomhle domě? A také mi nejde na rozum, že jste se vydali na tak strastiplnou cestu bez doprovodu?

Vypravěč: Na ty otázky paní Wakaba no Naiši odpoví...
 Naiši: Poté, co jsme se v hlavním městě rozloučili, mě zneklidnily zprávy o boji u Sumy v Ičiotani,¹⁵² a když jsem se doslechla, že padl celý náš rod, v žalosti jsem se stáhla do vsi Saga a trávila své dny v slzách. Kdosi přišel s tím, že prý jste skončil na hoře Kója, a tak jsem se v doprovodu Kokingoa vydala na cestu s odhodláním vás najít. Přepadli nás, chudáka Kingoa jsme opustili těžce raněného, a zrovna když už jsem na konci sil, potkala jsem vás! Jaká radost! Ale jste přece dvořan třetí hodnosti, prostřední generál Koremori. Co má znamenat ten zevnějšek? Ten kabátec bez rukávů? A to oholené čelo?
 Vypravěč: Obejme ho, blízka mdlobám, a sám Koremori, zahanben svým vzhledem zvedne ruku k čelu, přikryje ho rukávem a zůstává ponořený v myšlenkách. I přes slzy paní Wakaba pohlédne na dřímající dívku.
 Naiši: A spí tu mladá dívka. A jsou tu dva polštáře. To určitě musí být tvoje milostnice! (*Osato Naiši zaslechne a snaží se druhý polštář skrýt*) Žiješ si tu v takovém pohodlí, a přece myslíš na hlavní město? Mohl jsi mi alespoň poslat zprávu, když už jsi mě odvrhnul. Jsi krutý.
 Vypravěč: Její slova jsou plná zášti.
 Koremori: Chtěl jsem napsat, upřímně, ale hrozilo, že se list ztratí. A krom toho, pán tohoto domu Jazaemon, zavázaný mému otci Šigemorimu, mě zachránil a až dosud mě se svou ženou zahrnoval vřelou péčí. Přemýšlel jsem jak jim jejich laskavost oplatit, a tu se mi otevřela cesta lásky jejich dcery. Když to řeknu chladně, nemám, jak bych se omluvil. Laskavost se nakonec změnila ve špatnou službu. Dal jsem falešný manželský slib, a protože ženská žárlivost dokáže odkrýt i závažné věci, i sám Jazaemon mě nabádal mlčet a nevyzradit moji totožnost. Ten polštář je přítěž vzešlá z povinné úcty k rodičům, takový je to manželský slib.
 Vypravěč: Jak vypráví, schoulená dívka, která se nevzmůže na odpověď, jen hlasitě vzlykne a dá se do pláče. (*Osato se skryje pod poduškami, které se otrásají jejím pláčem*)
 Naiši: Co to?
 Vypravěč: Paní Naiši se vyleká, přitáhne k sobě mladého pána a chystá se utéct.
 Osato: Ne, ne, počkejte, prosím.
 Vypravěč: S pláčem ze sebe vyrazí Osato.
 Osato: Račte prosím tudy...
 Vypravěč: A uvede paní Naiši a mladého pána na čestné místo.
 Osato: Jmenuji se Osato a jsem dcera tohoto domu. Ráčíte mě považovat za klamavou a opovrženíhodnou ženštinu, račte odpustit. Ale s jarem se objevila vzácně svěží tráva, váš muž, pohledný jak obrázek, ani kapka rosy na té trávě nedávala tušit, že je to pan Koremori, a tak jsem ve svém slabém dívčím srdci zahořela milostným citem a láskou. Tatínek mi nic neřekl, ani maminka, kdyby mi to tak alespoň ve snu naznačili, jak bych se pak já, i kdybych třeba měla zemřít touhou, jak bych se já, dcera obchodníka se suší, mohla zamilovat do osoby blízké samotným nadoblačným sférám?¹⁵³ Takhle jsem si ho ale spojila s manželem na celý život a vytvořila si o něm svou představu. A teď se naše spojení na dobu dvou životů nenaplní. Prý složil slib z povinné úcty vůči rodičům. Ach, jak bezcitný cit mě to potkal!
 Vypravěč: Hrouť se a celá se chvěje, slzy se jí řinou proudem. Pan Koremori se cítí nepohodlně, a paní Naiši jako vyjádření omluvy roní slzy. Slzy ani nestačí oschnout a přibíhá místní radní, jak dorazí, už tluče na vrata.
 Radní: Hej, za chvíli se tu objeví pan Kadžiwara, poklid'te uvnitř!
 Vypravěč: Tak stručně utrousí a má se k odchodu. Všem jako by se zatmělo před usazenými očima. Jsou ohromeni, jako by do nich udeřil blesk.¹⁵⁴ Osato se rychle vzpamatuje.

Osato: Ze všeho nejdřív musíte na výminek rodičů do Kamiichi!

Vypravěč: Je celá rozrušená.

Koremori: Pravda, i Jazaemon mě nabádal. Ale přízeň osudu se s rodem Heike nadobro rozžehkala. Odrazím útočníky a zemřu se ctí, otevřu si břicho.
(vezme nůž, který má u sebe Rokudai)

Vypravěč: Takové je jeho odhodlání. Paní Naiši je zkroušená.

Naiši: Pomyslete tady na tu nevinou dětskou duši! Hlavně pryč, pryč odsud!

Vypravěč: Násilím ho vleče pryč, a i sám Koremori, jako by ho táhlo za vlasy jeho vlastní dítě, neochotně opouští toto místo. Jeho osud je v ohrožení. Nezvedený Gonta vše vyslechl z kuchyně a teď si vykračuje pokojem.

Gonta: Na Naiši, Rokudaie a toho bídáka Koremoriho – Jasukeho byl vydán zatykač. Zadržme je! Podkaše si vzadu kimono a žene se pryč. Osato ho zastaví.

Osato: Počkej!

Vypravěč: Pověsí se na něj.

Osato: Bratře, pro všechno na světě tě prosím, nech to být...

Vypravěč: Aniž ji vyslyší, odmrští ji stranou.

Gonta: Je to velká věc a jsou v tom velké peníze, a ty mi nebudeš stát v cestě!

Vypravěč: Odkopne ji až odletí a se slovy „Málem bych zapomněl“ popadne džber na suši, který tu předtím odstavil. (zamění džber za ten, do kterého Jazaemon při svém příchodu schoval Kokingoovu hlavu) Pak se lačně vydává po stopě.

Osato: Tatínku! Maminko!

Vypravěč: Volá, až se objeví Jazaemon i matka a ptají se, co se děje.

Osato: Co co co. Z hlavního města sem přišla choť pana Koremoriho s mladým pánem. Zrovna uprostřed hovoru přišlo oznámení, že sem přijdou vyšetřovat. Ti tři prchli do Kamiichi, ale můj bezcitný bratr to vyslechl a chce je dopadnout, mrtvé či živé, kvůli odměně. Právě se za nimi pustil.

Vypravěč: Jazaemon se diví.

Jazaemon: To je nanejvýš vážné...

Vypravěč: S vážností se opásá červenou pochvou s krátkým mečem a odchází. Zvenčí je ale slyšet „Ano ano ano“ a je vidět lucerny se znakem šipu.¹⁵⁵ Kadžiwara Kagetoki se svými četnými, po zuby ozbrojenými vazaly mu zahradí cestu.

Kadžiwara: Ale ale, starouši, kampak? Chceš snad utéct? Myslíš, že nám unikneš?

Vypravěč: Popadnou ho až hekne a srdce mu divoce buší, starostí o uprchlíky i z obavy, že tohle je jeho konec. Buší jako by měřilo čas.

Kadžiwara: Tak, ty chlape jedna křivá. Když jsem tě dnes vyslyšel ohledně Koremoriho, pořád ses jen vykrucoval, že ho neznáš, a že nevíš. Tak jsem tě tedy nechal, ať se vrátíš, abych si na tebe mohl došlápnout, až to nebudeš čekat. Víme totiž, že se Koremori schovává v tomhle domě, jeden místní člověk ho udal krajskému správci. Do Kamakury byl bez prodlení vyslán spěšný posel a já jsem se rychle vydal na cestu, abych Koremoriho zadržel. Zdání lehkovážnosti jsem zachovával jen proto, aby nám ta vaše banda neprokolouzla. Tak sraziš Koremorimu hlavu a předáš nám ji? Nebo se chceš protivit rozkazu? Odpověz!

Vypravěč: Tak ho zahání do úzkých. Jazaemon nemá naději, odhodlá se tedy.

Jazaemon: Je to tak, prohlásil jsem, že Koremoriho neukrývám. Ale vyšetřování bylo tak přísné, že jsem pochopil, že už ho dál nemám šanci skrývat. Sám jsem mu tedy předem srazil hlavu, radče vstoupit a přesvědčit se.

Vypravěč: Zatímco matka a dcera se strachují, kam to celé povede, Jazaemon vejde dovnitř, zvolna vezme jeden džber na suši a postaví ho před sebe.

Jazaemon: Hlava Koremoriho, dvořana třetí hodnosti. Račte ji přijmout, prosím.

Vypravěč: Ale jak chce odklopit víko, jeho žena ho s klapnutím přibouchne.

Matka: Ale ne, manželé, do tohohle džberu jsem uložila jednu důležitou věc. Nač ho chcete otevřít?

Jazaemon: Sám jsem do toho džberu před nějakou chvílí potají uložil hlavu pana

Koremoriho.

Matka: Ne ne ne, v tom džberu je něco, co vám nemohu ukázat!

Vypravěč: A tak se o džber přetahují, tam a sem.

Jazaemon: Ale ty nic nevíš!

Matka: Ne, ty nic nevíš!

Vypravěč: Žena je upnutá na ukryté peníze a nevzdává svůj boj, až Kadžiwara Heizó zasáhne.

Kadžiwara: Ti dva jsou domluvení! Chopte se jich a svažte je!

Vypravěč: Sotva přikáže, ozve se „Máme je, máme je“ a zrovna v té chvíli sem zvenčí dolehne hlas.

Gonta: Zmocnil jsem se toho mizery Koremoriho, jeho ženy i toho usmrkance! Já sám, známý jako lotr Gonta! Dostal jsem je, částečně živé!

Vypravěč: Na to volání Jazaemon, jeho žena a dcera jen vydechnou a zmocní se jich panické šílenství. Lotr Gonta s vážnou tváří přivádí mladého pána a paní Naiši, pevně svázané ve smyčce jako nějaké opice.¹⁵⁶ Drží je ve vzduchu a před zraky všech jimi s zuchnutím smýkne o zem.

Gonta: Můj nehodný otec, kupčik, s sebou Koremoriho, dvořana třetí hodnosti, přivedl z Kumanoury. Po cestě mu oholil vlasy tak, aby vypadal jako nevinný nezkušený dvacetiletý mladík, a propůjčil mu jméno Jasuke. A pak z něj dokonce drze udělal svého zetě. Koremori věděl, že by pro něj byla hanba nechat se chytit živý, a prokázal větší houževnatost než jsem čekal. S pomocí místních vesničanů jsem ho přemohl a přinesl jeho hlavu, račte se podívat.

Vypravěč: S těmi slovy hlavu předá.

Kadžiwara: Vskutku. Věděl jsem, že je tu jistý Jasuke s oholenými vlasy na čele, ale schválně jsem předtím tomu mizerovi Jazaemonovi nic neřekl, abych ho zmátl. Mluví se o tobě jako o lotrovi Gonovi, jako o zloduchovi, a ty jsi zatím tak oddaný! Skvěle, skvěle. Naiši a Rokudaie jsi chytil živé. Je pohledná. Úplně jako laň na pláni snů.¹⁵⁷ Zmocnil jsi se laňky a kolouška, to je chvályhodný čin. Za odměnu ti daruji život tvého otce Jazaemona.

Gonta: Ale ne, ne. Neudělal jsem to proto, aby byl otec ušetřen.

Kadžiwara: Jakže? Chceš raději odměnu, i když to otec zaplatí životem?

Gonta: To se týká jen a jen jeho. Dělejte jak myslíte. Já rozhodně chci peníze.

Vypravěč: Na tu žádost Kadžiwara odpoví...

Kadžiwara: Ty se ale vyznáš! Máš mít svoji odměnu!

Vypravěč: Kadžiwara si svlékne kabátec a předá ho s mírným úsměškem Gontovi.

Kadžiwara: Tohle je kabátec samotného knížete Joritomoa. Kdykoli ho přineseš do Kamkury, bude ti vyplacena odměna. Taková bude tvoje zástava.¹⁵⁸

Vypravěč: Gonta ho vyslechne a převezme kabátec.

Gonta: Dokázal jsem to, dokázal! Dnes, kdy jsou podvody na denním pořádku, se člověk musí mít dvojnásob na pozoru. Dobře jste to zařídil.

Vypravěč: Výměnou za kabátec předá svázané zajatce a Kadžiwara uloží hlavu zpět do nádoby.

Kadžiwara: Nuže, Gonto, Jazaemona a jeho komplice zatím svěřuji do tvé péče.

Gonta: Račte být bez starosti, nedovolím jim ani se pohnout.

Kadžiwara: Jsi chlapík jak má být.

Vypravěč: S takovými slovy chvály Kadžiwara postrčí svázané zajatce a odchází.

Gonta: Hej, hej, budu pak žádat svou odměnu, nezapomeňte!

Vypravěč: Provází je pohledem, jeho nepozornosti využije Jazaemon, v záchvatu nenávisti ho pevně uchopí a zákeřně do něj vrazí čepel meče, až se Gonta zvrátí dozadu. Je vidět, jak otec se synem oddychují. V jejich nenávisti je i lítost. Matka k nim instinktivně přispěchá.

Matka: To je trest Nebes! Pomysli na svoje špatné činy!

Vypravěč: A ještě než dořekne, zhroutl se na zem v slzách. Jazaemon zatíná zuby.

Jazaemon: Neplač, ženo! Nač ten nárek? Říkáš, že je ti přes všechny nesnáze milý. Ale

nechat takového ničmu naživu by byla velká nesnáz pro celé lidské pokolení! Nařídil jsem, ať nepřekročí náš práh. A stejně se sem vplížil. Zabil Koremoriho, tak vzácného, převzácného pána, a paní Naiši a mladého pána vydal do Kamakury! Jsem rozezlen, tak rozezlen! Slzy mi padají a hrud' se svírá. Ve třech tisících světech, co jich Buddha zná, to musím být zrovna já, kdo zabije vlastní dítě.¹⁵⁹ Snad jsem ti byl jako rodič přidělen osudem, abych byl potrestán za činy v minulém životě. Jsme-li svázáni takovou karmou, pak se ti tedy dílo zdařilo!

Vypravěč: Pevně uchopí rukojeť taseného meče, jako by ho chtěl zlomit, a zanoří čepel do rány, srdce plné slz. Gonta se vzdorovitě vzpírá tlaku meče.

Gonta: Ale otče, co to... Vlastní silou Koremoriho nezachráníte. To se nemůže podařit.

Jazaemon: Co povídáš? Dnes jsem na zpáteční cestě šťastně narazil na těžce poraněného zesnulého, řekl jsem si, že se to může hodit, oddělil hlavu, vrátil se a schoval ji tady dovnitř. Podívej!

Vypravěč: A jak otevře džber, vykutálí se z něj tři kanme.

Jazaemon: Cože?! Peníze? Co to má znamenat?

Vypravěč: Je úplně ohromený. Raněný mu pohlédne do obličeje.

Gonta: Ach, milý otče, mám tak špatné nitro! Ani jste se neměl s kým poradit. Předat hlavu s vlasy sčesanými do čela, to by byla krátkozraká a nebezpečná chyba. Přišel by snad samuraj jako je Kadžiwara udeřit, aniž by věděl, že Koremori si teď říká Jasuke a obléká se a češe jako obyčejný mladík? Záměrně vám o tom nic neřekl, abyste se prozradil. Chtěl jsem panu Koremorimu a jeho ženě dát na cestu peníze, které jsem ukradl, a soudě podle tíhy jsem se zmýlil a vzal špatný džber. Když jsem ho otevřel, byla v něm místo peněz hlava. Zaskočilo mě to, ale vzal jsem to jako šťastnou náhodu a oholil hlavu, aby účes odpovídal vašemu záměru.¹⁶⁰

Jazaemon: A stejně jsi špatný! Proč jsi svázal urozenou paní a mladého pána a vydal je do Kamakury?

Gonta: *(v bolestech, pomalu)* Ti dva se za ně jen vydávali, byla to moje žena a můj chlapec.

Jazaemon: Ale, ale, kam se tedy poděli Koremori, jeho žena a mladý pán?

Gonta: Tak je tedy zavoláme...

Vypravěč: Vyndá z rukávu pištalku a zapíská. A už jsou tu pan Koremori a paní Naiši, která je převlečená do šatů číšnice z čajovny a přivádí s sebou mladého pána.

Koremori: Jazaemone, tobě a tvé ženě, i Gontaróvi, patří dík... Gonta je raněný?!

Vypravěč: Je překvapen.

Osato: *(ke Koremorimu a jeho rodině)* Co vy? Ráčíte být v pořádku?

Vypravěč: Tak se ptá v obavách, ale pak její zájem vzbudí matka, která si s lítostí přisedne k raněnému.

Matka: Jestli máš tak upřímné nitro, proč ses navenek choval tak, že tebou lidé opovrhovali a očerňovali tě? Nebýt to tak, můj muž by tě nebyl musel zranit. Jak je to kruté!

Vypravěč: Zalyká se a nařiká nad svým hořem. Gontaró promluví.

Gonta: *(v bolestech)* Netřeba hořekovat, netřeba. Nebýt to tak, Kadžiwara by návnadu nespokl a vrátil by se. Měl pochybnosti, proto mi nabídnul otcův život jako odměnu. Kdybych přijal, hned by mě přísně vyslechnul. Když ve mně uviděl lotra, upokojil se, spolknul návnadu a stáhnul se. Tak se naplnilo úsloví, že ze zla, které trvá tři léta, může vzejít požehnání.¹⁶¹ Bylo mi dáno do vínku, že jsem propadnul hazardu. *(obrátil se k Naiši a Rokudaiovi)* A dnes, jak jsem vás ošidil o dvacet rjó, tak v uzlíku, co jsem sebral, byl umělecký portrét šlechtice vysokého postavení, který jako by z oka vypadl našemu Jasukemu. Nemohl jsem tomu přijít na kloub, nastrojil jsem to tedy tak, že jsem přišel matku požádat o peníze a přitom se jí

nenápadně vyptával, až jsem pochopil, do jakých nesnází se pan Koremori dostal. Došlo mi, že jestli tentokrát nezměním své nitro, už nikdy neobměkčím rodiče, a svou špatnost jsem změnil v pouhou přetvářku. Měl jsem k dispozici hlavu pana Koremoriho, ale chyběl někdo, kdo by zastoupil paní Naiši a mladého pána. Byl jsem s rozumem v koncích, když přišla moje žena Kosen s naším chlapcem, a že prý mě zavrhli vlastní rodiče a že mám vazalskou povinnost vůči bývalému pánovi. A co prý ještě vážám. Prý „Použij mě a Zentu“. A jak natáhla ruce ke spoutání, přidal se i chlapec. Prý „Přivaž mě k mamince“. Snažil jsem se, ale trásly se mi ruce a uzly pořád povolovaly. Jakým řízením osudu se asi stalo, že zrovna já mám tak upřímné, nezkažené dítě? Při tom pomýšlení jsem se rozplakal, svázal je a plakal a plakal. Jak měli ruce za zády, to by nenechalo lhostejným ani srdce démona nebo hada! Krvavé slzy by ronilo nad tou sladkobolnou nešťastnou shodou okolností. I má žena lehce vykřikla, v té chvíli jsem bolestí div nechrlil krev.

- Vypravěč: Jak vypráví, Jazaemon se vzpomíná.
- Jazaemon: To nevydržím poslouchat, Gontaró! Když jsi svazoval moje vnouče, chtělo se ti chrlit krev, kéž bys tu lítost cítil i dřív! V celém širém světě má člověk jen jednu snachu a jedno vnouče. Když si někde hrálo hodně dětí, pátral jsem po podobě rodičů v jejich obličejích a ptal se sám sebe, zda mezi nimi není dítě s trpkými rysy. „Děti, děti, není mezi vámi syn jistého Gonty?“ Když se děti ptaly, kterého že Gonty, jaké má příjmení, nemohl jsem se přimět vyslovit, že jde o lotra Gontu. Myslel jsem, že by pak děti vnuka zavrhly protože je syn zloducha, a že by to ještě přiznalo mou nenávisť. Kéž by ses takhle napravil před půl rokem, kéž by!
- Matka: Muži, uchovejte si v paměti alespoň obličej snachy a vnuka...
- Jazaemon: Á, ach, ach, ani nám nic jiného nezbývá.
- Vypravěč: Celý se zalyká a vzdychá, srdce se topí v soucitu. Naiši celou dobu roní slzy a pan Koremori je stísněný myšlenkami, které mu svírají nitro.
- Koremori: Pro tebe, Jazaemone, je to asi nanejvýš bolestné, ale bylo předurčeno, že se naše cesty mají rozdělit, sotva se sešly, i bez setkání jsme ve smrti všichni spojeni osudem. Ta hlava, kterou jsi oddělil od těla a donesl k sobě domů, patřila štolbovi Kokingoovi, doprovázel Naiši a byl to můj vynikající vazal. Za jeho života se jeho věrnost projevovala jen slabě, o to silněji se ale projevila v jeho smrti, kterou nám prokázal věrnou službu. Jak zvláštní řízení osudu!
- Jazaemon: Stejně je to ale celé dílo těch mizerných pronásledovatelů z Kamakury.
- Koremori: Jak říkáš! Vše chtivě ovládnul velký generál zprava Joritomo a nezná slitování. Jaká škoda, že se nemohu pomstít úderem svého meče!
- Vypravěč: Jeho hněv se mísí se slzami.
- Jazaemon: Svatá pravda...
- Vypravěč: Jazaemon vezme kabátec, který tu zanechal Kadziwara.
- Jazaemon: Tenle kus oděvu prý měl na sobě sám Joritomo, nechali ho tu jako zástavu místo odměny. I kdybychom to rozsekali na tisíc kousků, nevystačí to na počet padlých z vašeho rodu. Ale jako symbolickou oběť jejich duším, roztrhněme ho alespoň jednou. Račte, prosím.
- Vypravěč: A předá kabátec.
- Koremori: Jakže? To nosil Koremori? Budu tedy následovat příkladu Jü Janga z dynastie Ťin, rozetnu ten oděv a pomstím tak celý svůj rod!¹⁶²
- Vypravěč: Položí ruku na rukojeť meče, uchopí kabátec a zvedne ho. Na rubu se objeví vzor, vlastně jsou to závěrečné verše básně.
- Koremori: *Není ti teskno po tom, co se skrývá? Je mi teskno po tom, co se skrývá.*
To spojení dvou řádků, takhle napsané, mi nejde do hlavy. Ty verše složila básnířka Komači.¹⁶³
Říše nad oblaky, kde jsi dlela,

*se od pradávna nemění,
směla jsi nahlédnout za perlovou zástěnu,
není ti teskno po tom, co se za ní skrývá?*¹⁶⁴

- Verš, kterým Komači odpověděla na tuhle báseň, je známý. Že je tu napsán tak přímo je zvláštní. Kadziwara je válečník se zálibou v poezii. Tím, co se skrývá, musí být něco uvnitř kabátce, ukryté v jeho švech.
- Vypravěč: Rozpáre lem kabátce a hle, uvnitř je uloženo mnišské svrchní a spodní roucho¹⁶⁵ a růženec. „Co to?!“ a „Jak to?!“, diví se všichni, až se ozve pan Koremori.
- Koremori: Už to tak bude... Za nepokojů Hógen a Heidži¹⁶⁶, už je to dávno, se můj otec, pán z Komacu Šigemori, domluvil s Ike no Zenni¹⁶⁷, že ušetří život k smrti odsouzeného Joritomoa a pošlou ho do vyhnanství do Itó. Kvůli tomu závazku teď zase Joritomo ušetří mě a dovoluje mi nastoupit mnišskou dráhu. V zrcadlové odpovědi ve verších se odráží splacení laskavosti.¹⁶⁸ Je to nepřítel, ale přeci jen je Joritomo úctyhodný generál. *Nahlédl jsem za perlovou zástěnu a je mi tak teskno...*
- Vypravěč: Vezme roucho. (*uctivě ho zvedne k čelu*)
- Koremori: Za vše vděčím otci Šigemorimu...
- Vypravěč: Všichni jen vydechnou a roní slzy štěstí. Raněný Gonta se vratce doplází blíž ke Koremorimu.
- Gonta: Ve své nevědomosti jsem myslel, že jsem Kadziwaru obelstil, ale on všechno pochopil. Když se nad tím zamyslím, tak moje lsti mě nakonec obelstily o můj vlastní život, aniž bych cokoli tušil. Jaká hanba!
- Vypravěč: (*scéna je od této chvíle až do konce dějství doprovázena tklivou melodií šamisenu*). Je blízko pohnutí, jak se jeho život blíží k samému konci, i pan Koremori cítí, že dosud obelstíval Buddhu a nedokázal se vymanit z koloběhu příčin a následků, cítí, že nadešel čas kruh prolomit a jediným máchnutím utne své do uzlu svázané vlasy. Naiši, mladý pán i Osato se k němu vrhnou.
- Osato: Půjdu také, stanu se mniškou, dovolte, abych vám v klauzuře sloužila!
- Vypravěč: Naléhá, ale Koremori neposlouchá a všechny od sebe odstrčí, jako by už byl duchem jinde.¹⁶⁹
- Koremori: Naiši, jdi do Takao a svěř Rokudaie do péče mnichovi Mongakuovi.¹⁷⁰ Ty, Osato, musíš zastoupit svého bratra a být oporou rodičům.
- Vypravěč: S těmi slovy vstane a promluví Jazaemon.
- Jazaemon: Je úlohou starce, aby byl průvodcem potřebné ženě.¹⁷¹
- Vypravěč: Společně se chystají na cestu. Matka zatím láskyplně pečuje o raněného.
- Matka: Ach, jaký jsi chladný otec! Gontaró je blízko smrti, buď s ním v jeho poslední hodině, prosím!
- Vypravěč: Zadrží ho a Jazaemon se zalkne.
- Jazaemon: Právě jsem vztáhnul ruku na svou vlastní krev. Jak bych s ním mohl být v jeho poslední hodině? Kdybych ho viděl zemřít, jak bych vůbec mohl dál, třeba o jediný krok? Dokud dýchá, je možné, že bude přese všechno zachráněn, i když ta myšlenka je jako upínat se ke stéblu trávy.¹⁷² Tím, že mě zadržuješ, žádáš příliš!
- Vypravěč: Vstane a rozpláče se, matka obzvlášť a stejně tak dcera chápou, jak je to otci nemilé, chápe to i Koremori, který se opásá mnišskou šerpou a do ruky vezme mnišské roucho. Namísto rozloučení zarecituje verš ze sútry, *anokudara sanmjaku sanbodai*.¹⁷³ Tak se na cestě „vyššího vědění a osvícení“ jejich cesty rozdělí do míst Takao a Takano.¹⁷⁴ Manželé se rozdělí, rodič za sebou zanechává své dítě. Raněný se za nimi dívá, v myšlenkách se obličej setká s obličejem, než vyrazí po cestě Jamato. Zůstává za nimi dům, kterým je Jošino proslulé, obchod se suši zvaný Jasuke. To jméno svým věhlasem rozkvétá do krásy, stejně jako proslulé místní květy, stejně tak jako láska sama. (*verš přesahuje do dalšího dějství*)

Čtvrté dějství

Cesta „prvního tónu“¹⁷⁵

- Vypravěč: *(scénu doprovázejí alespoň tři vypravěči a pět hráčů na šamisen; vypravěči se střídají v replikách Šizuky a Tadanobua nebo deklamují sborové pasáže)* Tak jako láska sama, i oddanost má svou váhu. Co je víc? Nejsou váhy, na kterých by ty dvě bylo možné poměřit! Vazalovi, tak oddanému, byla svěřena ta, která je Jošicunemu tak drahá, a která s tichou pokorou nechává za zády hlavní město.¹⁷⁶ Putuje svou cestou, oděna do prostých šatů, a přece čerstvého vzhledu. Dle čerstvých zpráv Jošicune doplul rozbouřenými vlnami neklidných vod do Naniwy, teď prý dorazil do Jošina. Tak se Šizuka nechává vést řečmi lidí po cestě Jamato.¹⁷⁷ *(až nyní je odhalena celá scéna znázorňující jarní Jošino)* Odhodlaně, odhodlaně jde po tak málo, málo známé cestě, až se stezka jdoucí plání ztrácí v bujícím podrostu. Rozhrnuje mladou travu, co roste napravo i nalevo, a ze které náhle vzlétne vyplašený bažant, co sháněl potravu. Vydává křik, „hororoken, hororoken“, a prudce máchá křídly.¹⁷⁸ Snad že zaníceně miluje svá mláďata. My, co po stezkách lásky jen bezradně bloudíme, můžeme jen závidět! Páry divokých husí společně přilétají vždy když nastane podzim, druh oděn do okázalého oděvu z peří, jako by se pyšnil, že má družku.¹⁷⁹ Oč jsou na tom lépe než lidé! Bujná tráva značí cestu ke svatyni božstva Uganomitama.¹⁸⁰ S úctyhodnou důstojností tu a tam probleskne mlhou, která halí pláň Mika.¹⁸¹ Šizuka má u sebe zástavu lásky, bubínek, rozmile laská jeho kůži a šeptá mu sladce něžná slůvka.¹⁸² Skýtá to oporu jejímu srdci, tak jako je jí oporou hůl. V úzkostech se ubírá dál úzkou planinou, rozhlédne se, kol dokola rozkvétají slivoňové květy a ozývá se popěvek mužů ze vsi Utahime¹⁸³, co zpívají „O větévce slivoně“.
- Poštívá mě žena moje, poštívá mě jen,
polštáře si rozestýlá, ač je bílý den.
Co slavík mě poštívala, je to divná věc,
že si vrána krákorala, že mě svedla přec!¹⁸⁴*
- Propukne smích, i prostí lidé vychovaní v domcích se střechami ze slámy na jaře hrají hru temari s pálkami a splétaným míčkem *(celou pasáž provází Šizuka tancem, v tomto okamžiku naznačí vějířem odpálení míčku pálkou)*, je slyšet pink, ponk, zvuk se nese vzduchem a v závanu jara se rozpouští led loňského roku. Závan věčného mládí! Ať vzkvétá deset tisíc let tato země i její pán! Budiž tak, kéž je to tak, přejme sobě tak!¹⁸⁵
- Šizuka: *(v myšlenkách)* To je jistě pravý lid země Jamato, což se jich zeptat na dům, kde se skrývá můj urozený pán? Mám bubínek Hacune, s jeho „prvním“ tónem svému pánovi popřeji, ať vzkvétá. Kéž by se tak chtěla přítomnost obrátit v minulost...
- Vypravěč: Jako slavík v údolí, tak zazní i bubínek Hacune, bubínek vydá svůj první tón, tak lahodný zvuk, že přivábí travou i Tadanobua, který zůstal pozadu.¹⁸⁶ *(scénu přeběhne bílá liška, která se promění v Tadanobua)* Je v cestovním, na zádech pevně přivázaný uzlík. Spěchá,spěchá cestou jdoucí plání, kterou lemují pole, horlivě a s radostnou lehkostí. Aby nebyl nápadný, drží se stranou cesty.
- Tadanobu: Vzal jsem na lehkou váhu, jakou sílu dokáže dát nohám ženské nitro. Asi jste již byla neklidná. Tady nás naštěstí nikdo nevidí.
- Vypravěč: Položí brnění, které mu společně se jménem propůjčil jeho pán, a uctivě se

mu pokloní, jako by to byl jeho pán sám. Šizuka na brnění položí bubínek co pánův vznešený obličej. Jako kameni na mořském břehu, tak ani lidem není známo, jak Jošicuneho na cestě do západních provincií potkala bouře, a jak jeho loď, zmítaná vlnami a větrem, byla zahnána do zátoky Sumijoši. Proto se teď tedy zdržuje v Jošinu.¹⁸⁷ „Vydejme se za ním!“ S tou myšlenkou se oba zároveň chopí předmětů, co jim byly zanechány jako zástava.

Husička divoká, nebo vlaštovička, která je roznímější?

Snad vlaštovka, co dítko svoje zahrnuje péčí...

Divoké husy, co křikem jarní květy plaší,

přece však poselství nesou, ty ochránkyně listů, co nové pouto značí.

Je to snad tak, anebo není? Je tomu tak, a ne že není!

Tak zní zpěv, tak zajímavě zní!¹⁸⁸

Tadanobu:

Že jsem obdržel toto brnění, i za to vděčím věrným službám, které pánovi prokázal můj bratr Cuginobu. *(následující verše jsou pozdějším dodatkem k textu hry, Šizuka s Tadanobuem je provázejí tancem)*¹⁸⁹

Vypravěč:

Tak jako opravdová, zas vyvstává v myšlenkách ta scéna. *(Tadanobu tuto v prudkém tempu recitovanou pasáž doprovází tancem s vějířem)* Dannoura, na mořské hladině bojové lodě a červené zástavy rodu Heike. Na pevnině bílé zástavy a oddíly rodu Gendži. *(v tomto okamžiku přímo na scéně dojde ke změně Tadanobuova kostýmu; dosud měl Tadanobu na sobě kimono tmavé barvy, po odhalení svrchního oděvu se objeví červenobílé kimono se znakem kola, rodovým emblémem Minamotů; následující verše čerpají z nó hry „Kagekijo“ včetně hrdelní deklamacie)* Hleďme! Vznešenost sama! V šeré záři večerního slunce se chopí své halapartny. „Jsem samuraj z rodu Heike, jistý Akušičibjóe Kagekijo!“. Tak zvolá své jméno a rozmachuje se, divoce se rozmachuje, až samurajové připomínají bouřný vír zkosených květů, tak slabí jsou protivníci, jako listy v bouři. „Vy budižkničemové! Teď se do toho vloží Mionoja Širó!“. Tak se žene přívalem vod, až příkladně udeří. Meč se v úderu odrazí od halapartny, ta se mlčky rozechvěje v odvěkém tanci. Žádný nevítež ani nepodléhá, zvuk vln, jak o sebe narážejí, se sráží s údery dlouhého meče, jehož rukojeť se náhle rozlomí. A je tu ústup, tak jako ustupuje slaný odliv, tak jako se vracejí divoké husy. Jakoby chtěl zbůhdarma zahodit květ konečného vítězství, vezme (Kagekijo) halapartnu do podpaží a chvatem se zmocní chrániče ze sokovy helmy. Ten se stáhne, vratce, krok sun krok, onen zase vykročí vpřed, dus dus dus. (Kagekijo) násilně tahá za sokovu helmu, řemen praskne, a už oba s žuchnutím sedí na pozadí. „Jaká to síla paží!“, řekne napadený. A na to útočník: „Asi taková síla, jaká je v kostech tvého krku!“ „Ha ha ha ha ha!“ „Ho ho ho ho ho!“ Tak po smíchu propukají i bojová vřava a zmatek.

Tadanobu:

V bitvě u Jašimy můj starší bratr Cuginobu strhul svého koně před pánova oře, aby pána zaštitil před šípem.

Šizuka:

Slyšela jsem. Na straně Tairů byl věhlasný lukostřelec, Kami Noricune, pán z Noto. Sotva prý stačíš vyslovit jeho jméno, už napne tětivu a strelí. *(Šizuka a Tadanobu bitvu během tance mimicky předvádějí)*

Tadanobu:

Prokletý šíp proklál kyrys mého bratra Cuginobua, ten se neudržel a bídne padl. *(Šizuka naznačí let šípu hozením vějíře Tadanobuvovi)*

Oba:

Žalostný Cuginobuův konec, smrt z věrnosti a oddanosti, je odkazem, který nám zůstává i s jeho jménem.

Vypravěč:

Se vzpomínkami přicházejí slzy a rukávy neosychají, tak jako nevysychá studniční pramen v Cucui.¹⁹⁰

Šizuka:

Jednou se snad můj pán dočká poklidného života, který bude dlouhý jako výhonky vrbových větví na jaře, a budeme spojeni v manželství jako stromy, jejichž větve se propletly.¹⁹¹

Vypravěč:

Žehrají na svět a vzájemně si nedovolují podlehnout trudnomyslnosti,

spěchají, a přece nepostupují. Přes pláň Aši a ves Kó v podhůří, přes vsi Cučida a Mucuda se táhne nekonečná pěšina.¹⁹² Jarní vítr rozhání mraky, zrakům se otvírá pohled na krásné Jošino, na ves na úpatí hory.

Síň božstva Zaó¹⁹³

- Vypravěč: Ves na úpatí hory, kam doputovali, by krásou svých květů obměkčila i samotnou sochu hněvivého Buddha, vysokou celých šestnáct šaku.¹⁹⁴ Taková je hora Jošino. Obrisy domů se ztrácejí v mlze, skvělostí obzvláště vyniká síň Zaó. Sakury zatím nekvetou, jen osaměle tyčí své holé větve k předjarní obloze. Mniši z celé hory brzy zahájí hromadné zasedání a poddaní vesničané spadající pod pravomoc chrámu úslužně zametají, až se jim práší pod vousy.¹⁹⁵ Spíš než z božské moci nové Buddhovy sochy mají strach z trestu mnichů. Místo je známé svou tichostí, i spěchá sem tichostí známá paní Šizuka, kterou opatruje Tadanobu, roztouženě přichází až sem ve stopách Jošicuneho, a ačkoli je teprve třetí měsíc a je brzy, přece se kolem skýtá pohled na takovou krajinu, jaká je vlastní jen hoře Jošino. Vesničané mezi sebou klevetí.
1. vesničan: To je ale pěkná slečinka z hlavního města! Na pozorování květů je ale ještě brzo...
2. vesničan: Jaké pozorování květů?! Jsou dva, chlap a ženská. Nejspíš bude obtěžkaná. (*k příchozím*) Přicházíte společně? Přihodilo se vám něco?
- Tadanobu: Ale ne, nic takového. Přišli jsme jen něco vyřídit s opatem Kawacurou. Kudy se k němu dostaneme?
- Vypravěč: Vesničan ho ani nenechá domluvit, tak rychlý je jeho úsudek.
2. vesničan: Á, chápu, chápu. Jste tu kvůli službě, kvůli místu společnice. Tak to máte štěstí, opat Kawacura je hlavou všech mnichů z celé hory a celé Jošino vstává nebo lehá na jeho povel. Má ženu a po libosti jí ryby a drůbež! Je to nehodný mnich, ale ženatý a vlivný.¹⁹⁶ Tak zlomte vaz, ať vám štěstí přeje. Takovou krásou se jistě rád pokochá, máte vkus.
- Tadanobu: Řekněte, jsou u opata Kawacury nějakí vzácní hosté?
2. vesničan: To já nevím. Slyšel jsem, že je tam denně rušno a ozývá se tam hra na koto a šamisen. Dejte se po téhle cestě, ke svatyni bohyně co pomáhá při porodu a chrání děti, tam musí zavítat každá žena!¹⁹⁷ Před svatyní, ve směru cesty nalevo už uvidíte, je to tam jak je velká brána.
- Vypravěč: Na vesničanovo vysvětlení odpoví Šizuka.
- Šizuka: Ach tak, ach tak. Jsme vám zavázáni.
- Vypravěč: A myslí se už už vydává na cestu, a už po ní spěchají dál. Ranní zvon svolává mnichy, přichází Jamašina no Hokkjóbó, tak bezpříkladně násilnický mnich, že mu ke jménu přidávají znak „ara“, „prudký“, a přezdívali mu „prudký Hokkjó“. Za ním s dusotem následuje Onisadobó, zloduch už jen podle přízviska psaného znakem pro ďábla, a Kaerisaka no Jakuibó.¹⁹⁸ I když jsou to praví mniši, jsou opásaní meči a oblečení do širokých nohavic. Chtějí být na dnešním zasedání první ze všech a vystavit na odiv svou pochybnou moudrost. Doteď obhroublí vesničané hned obrátí a začnou poklonkovat, Onisadobó se ostře rozhlíží.
- Onisadobó: Ještě nemáte uklizeno?! Rozkaz jste dostali už před hodnou chvílí! Všiváci líní, jen se poflakujete! Počkejte, až bude doba placení daní!
- Vypravěč: Tak je kárá, vesničané se vzmohou jen na „Ano, ano, ano“ a v mžiku začnou zametat, jen to sviští. Zvednou se mračna, až mají mniši šerpy i roucha plná prachu.
- Onisadobó: Co to zatraceně provádíte?!
- Vypravěč: Když jde o kárání, nezná ostych.

Vesničané: Uklízíme...

Vypravěč: Ve zmatku jeden přes druhého a celí zaprášení utíkají zpátky domů. A již vstupuje představený klášterů na hoře Jošino, nepotrpí si na okázalost, má na sobě světle zelené mnišské roucho a tmavé, šňůrkami zdrhnuté nohavice.

Kawacura: Všichni jste tu brzy...

Vypravěč: Postupně se navzájem pozdraví a posadí se do řady na kulatá sedátka.

Kawacura: Již dříve jsem vás obeslal, abychom se sešli a pohovořili si. Váš rychlý příchod a vaše účast na dnešním setkání mě těší. Ale přistupme bez okolků k jádru dnešní porady.

Vypravěč: S těmi slovy vyndá ze záňadří list.

Kawacura: Vazal kamakurského pána, švagr Ibarazaemon, mi poslal tento dopis. Když vám ho přečtu, nejlépe to objasní stav věci, račte tedy poslouchat.

Vypravěč: Rozloží list.

Kawacura: *(čte)* „Obracím se na vás se spěšnou zprávou. Jde o kapitána Jošicuneho. Jakožto mladší bratr mého pána obdržel císařský rozkaz pronásledovat svého vlastního bratra Joritomoa a krom toho dokonce skolil Tosabó Šósona, stáhnul se z hlavního města a pohybuje se po cestě Jamato. Jak se to doslechl kamakurský pán, rozzuřil se k nepřičetnosti a nechává do všech provincií rozesílat zprávu, že Jošicune má být dopaden. Jestliže ho dopadnete, je přislíbena odměna, jestliže ho ukryjete, bude to znamenat zánik celé posvátné hory Jošino. Prvního měsíce, třináctého dne, opatu Kawacurovi. Ibarazaemonova pečeť.“ Nuže, slyšeli jste všichni, jaký je předmět naší porady? V zásadě je kapitán bez viny, a pokud se pohybuje po cestě Jamato, je skoro jisté, že přijde požádat o pomoc mnichy z hory Jošino. V takovém případě chcete jeho žádost vyslyšet a ukrýt ho, nebo na něj chcete na místě udeřit? Taková věc se nevyřeší bez shody jedné mysli s druhou. Každý z vás může bez váhání přednést svůj úsudek.

Vypravěč: „Prudký“ Hokkjó ho sotva nechá domluvit.

Arahokkjó: To je samozřejmě všechno pravda, ale není ani třeba ptát se nás na úsudek. Pokud nám jakožto představený celé posvátné hory pan opat ráčí vyjevit své úmysly, nikdo z našeho řádu se vaší vůli ani slovem nezprotiví. Seznámíte nás tedy nejprve se svým stanoviskem?

Kawacura: Mám jistý úmysl, ale kdybych vás s ním rovnou seznámil, třeba byste se mnou vduchu nebyli zajedno, a přitom váhali vyslovit nesouhlas. Vezmeme-li to z mého konce, může to vyvolat zmatek. Své stanovisko sdělím až posléze, nejdřív ať každý přímo vysloví, co si myslí.

Vypravěč: Ale i když je osloví, váhají a chvíli se nikdo nevzmůže na odpověď, až si odhodlaně vezme slovo Kaerisaka no Jakuibó.

Jakuibó: Nejprve tedy já, nehodný mnich. Schováme Jošicuneho tak na dva, tři roky, nebo i na deset, dvacet let, a po tu dobu ho budeme podporovat a živit. Když budeme počítat jen s ním samotným, je to maličkost. Ale co takový bezedný chřtán jako Benkei? Kdo ví, co toho spořádá! A když řekneme, že je neukryjeme, tak kdo ví, jestli ten poděs Benkei nevezme sekyru, co má mezi těmi svými sedmi zbraněmi, a neproseká si cestu do skladiště! Než se nechat takhle okrást, bude lepší určit podíl jednotlivých klášterů na celé hoře a krmit ho čajem a vývarem. Jinak se nedopočítáme.¹⁹⁹

Vypravěč: Opat je tou zvláštní řečí pobaven.

Kawacura: Nu ano, i to je zásadní. A co další dva pánové?

Vypravěč: Sotva stačí domluvit...

Arahokkjó/
Onisadobó: Nuže tedy, na téhle věci není nic tak zásadního. Úlohou buddhistických mnichů je přinášet lidem spásu. Jošicune nic nespáchal, a jestliže ho ukryjeme a z Kamakury tudíž dorazí úderné síly, pak místo mnišských rouch smířlivosti oblékneme brnění s vyobrazením přemožení ďábla a odpovíme útočníkům protiútokem.²⁰⁰ Zaženeme je rovnou až do Kamakury,

vyvrátíme jedno po druhém ta neslýchaná obvinění proti pánovi Jošicunemu a zkosíme řady jeho pomlouvačů. A když to tak nepůjde, udeříme na Joritomoa a předáme zemi do kapitánových rukou. To je naše stanovisko. Nepřikročíme k úmyslům ctěného pana opata?

Kawacura: Ne ne, ještě vám o nich nemohu povědět. Šlechtnosti zde pana Hokkjóa se v současnosti těší hostující mnich, zenový mistr Kakuhan z Jokawy.²⁰¹ Měl by se sem každou chvíli dostavit. Dokud se k nám nepřipojí a nezeptám se i jeho na jeho úmysly, nemohu nic říci. Proč se ale asi opozdil? Čekáme už dlouho...

Vypravěč: A sotva to dořekne, horskou pěšinou se pozvolna blíží mnich zvučného jména, Kakuhan z Jokawy. Rukávce má zdrhnuté šňůrkami a vykasané, opásaný je mečem dlouhým tři stopy a pět palců.²⁰² Posadí se na nejposlednější místo, ale je tak urostlý a mnišsky důstojný, že přece jen vyniká jeho velikost.

Kawacura: Už jsme vás očekávali, mistře Kakuhane. Račte jen blíž, jen blíž.

Vypravěč: A jak ho pobízí, aby šel blíž, mírně se napřímí.

Kawacura: Nuže, Kakuhane, podívejte, tam v mlžném oparu se ztrácí dvě hory, nesou společné jméno Imose, jsou proslulé a často opěvované v básních. Dělí je řeka, západní hora je hora Imo a východní hora je hora Se. Tak jsou rozděleny vedví. „Imo“ znamená „mladší sestra“ nebo i „mladší bratr“. A hora Se tedy, jak jinak, symbolizuje staršího bratra, Joritomoa. Bratry Jošicuneho a Joritomoa nyní rozděluje řeka Jošino. Jejich vztah se neliší od uspořádání těch dvou hor, tak jak je i popsáno v básni.

*Mezi dvě hory spřízněné,
Jošino, řeka, vklíněná je.
Již není zbytlí, tak už světa běh
svým proudem dále pulsuje.²⁰³*

Ač jsme lidé, kteří se zřekli světskosti, máme snad nechat nevyslyšené něčí prosby? Domníváte se, že máme tnout ostřím meče, zpěněným bílou vlnou?²⁰⁴ Seznamte nás stručně se svou odpovědí. Nu, mluvte.

Vypravěč: Na ta slova Kakuhan bez rozmýšlení svižně vstane, kývne, vezme luk a šípy věnované jako obětní dar síni božstva Zaó a natáhne tětivu.

Kakuhan: Račte pohledět, ctěný pane Kawacuro. To je moje stručná odpověď. Ve směru očí mezi těmi dvěma horami stojí dva stromy. Nechtě se rozhodne mezi těmito dvěma cíli. Pohledte na mou odpověď.

Vypravěč: Napne tětivu a sotva zacílí, už se svistem střelí. Bílý šíp se zaboří hluboko do kmene stromu, který značí horu „staršího z bratrů“, horu Se. Opat se na něj upřeně zadívá.

Kawacura: Napnul jste z luk k hoře Se, která představuje Joritomoa. Joritomoa tedy stavíte mezi protivníky a Jošicuneho mezi přátele... Hm, hm.

Vypravěč: S tím závěrem sroluje diskutovaný list a zasune ho zpět do záňadří.

Kawacura: Jamašina Hokkjó, Umemotobó (Onisado) a Jakuibó smýšlejí stejně, že?

Arahokkjó/
Onisadobó/

Jakuibó: Přikláníme se k přátelství s Jošicunem, tak jest!

Vypravěč: Tak zvolají.

Kawacura: Nuže, je-li to tak, pak tedy i opat objasní svoje stanovisko.

Vypravěč: Stejně jako Kakuhan vezme luk a šíp, natáhne tětivu, zacílí. Na kterýpak z cílů asi? Zraky se upírají na šíp, kam asi zamíří. Prudce vystřelí směrem k hoře, která zastupuje mladšího z bratrů Jošicuneho.

Kakuhan: Jakže? Jste na Joritomoově straně? Zamířil jste lukem na Jošicuneho!

Kawacura: Ovšemže! Spíš než svazek s uprchlíkem je úlohou duchovního správce jednat v souladu se světem a zabránit zániku celé posvátné hory.

Kakuhan: Mínete to vážně?!

Kawacura: Kakuhane, do tak delikátní záležitosti je třeba vložit veškerou vážnost.

- Jestli se Jošicune objeví tady na hoře a požádá o pomoc, třebas ho i schovejte, já, opat, ho stůj co stůj najdu a udeřím. Však uvidíte. Tehdy budeme na nepřátelských stranách. Škoda času stráveného poradou s tak zabeđenými mnichy. Dnešní setkání je u konce, sbohem, sbohem.
- Vypravěč: Jen tolik utrousí, ani nepočká na nosítka, vstane a odchází. Je to podezřelý jako jeho stanovisko samo. Onisado stojí s otevřenými ústy.
- Onisadobó: Co to má být?! Všichni jsme přece byli zajedno. Co myslíte, Kakuhaně?
- Vypravěč: Jamašina (Arahokkjó) a ostatní naléhají, Kakuhan jen vyprskne.
- Kakuhan: *(vstoupí do zahrady)* Že jste ale nedůvtipní! Opat by se nedopustil podlosti. Z toho, jak opatrně volil slova, jste už asi všichni pochopili, že on sám Jošicuneho tajně ukrývá. Ale i opat prohlédl mé stanovisko, to, že mé stranění Jošicunemu je lež. Bylo mu to vidět v očích, když odcházel. Když budeme zdlouhavě plánovat, nedá se odhadnout, jestli zatím Jošicuneho nenechá uniknout. Domluvme se na dnešní noc. Úderem osmé podnikneme noční útok. Každému se dostane odměny od kamakurského pána. Slyšte mé nabádání k nočnímu útoku, slyšte!
- Vypravěč: Ztěžka dosedne na ztrouchnivělý kmen velkého stromu.
- Kakuhan: Jak jsme pronikali do Buddhova učení, osvojili jsme si i pojednání o strategii od mistrů Suna a Wua.²⁰⁵ Moje slova nejsou pomýlená. Arahokkjó s deseti jezdci v plné zbroji pronikne přes Alej Kamenných Luceren přímo do opatovy rezidence, třikrát, čtyřikrát udeří do malého chrámového zvonu a vyvolá zmatek. Mezitím Onisado strhne most Rokudžizó, co stojí proti zadnímu traktu chrámu Njoirin, bude čekat na prchající nepřátele a bez milosti je postřelí. Já zapálím klauzuru v Šinbódani, požár mnichy vyžene na horu Šóden, tam jim odříznu cestu ke spáse, potru je a dosáhnu vítězství.²⁰⁶ Dnešní noci máme vítězství na dosah ruky. Jen odvahu, odvahu!
- Vypravěč: Jakuibó ale vrtí hlavou.
- Jakuibó: To je ale jen domněnka a přání ze strany útočníka. Co když nepřítel bude silný a váš útok odrazí? Co když sám podnikne přímý útok, opevní se ve svatyni Katte²⁰⁷ a zoufale bude bušit na bránu? Co pak?
- Kakuhan: Váš nesouhlas a vaše kritika mají své opodstatnění. V tom případě vystoupíme na vrcholek hory Sodefuru ke chrámu Hačió, na jeden z osmi vrcholů zasvěcených božstvu Kongó Zaó²⁰⁸ a odtamtud je zasypeme přívalem šípů. Pod palbou nevydrží a stáhnou se.
- Arahokkjó: V tom případě se ale skryjí za větvemi a kmeny dosud nerozkvetlých sakur a pěšinou se dostanou k Císařskému Mostu a ke stupňovité Šógunově Pagodě.²⁰⁹ Co když využijí čas k opevnění se na nárožní baště, počkají na ostatní mnichy a strelí do nás hroty šípů? Co pak?
- Kakuhan: To je povyku kvůli maličkosti, Arahokkjó. I když budou střílet, počet šípů, které budou mít uprchlíci s sebou, bude omezený. Budeme se stahovat a útočit, útočit a stahovat, až šípy vystřelí, nepotrvá to dlouho a zneškodníme je. Budte bez obav a ve střehu. Kdysi dávno při bitvě císaře Tenmua sestoupila na zem nebeštanka a zatančila pro něj.²¹⁰
- To se stalo počátkem ochranných magických obřadů.²¹¹ Nuže, mějte víru ve vítěznou bitvu! Nášlap, nášlap, dupnutí, dupnutí, sedm kroků vlevo, sedm kroků vpravo. Dohromady čtrnáct kroků doleva a doprava. Pěkně krok sun krok.²¹² Nuže, vpřed!
- Vypravěč: Tak rázně kráčí rázovitým krokem a odchází, zenový mistr Kakuhan z Jokawy, hrdina, jaký jen zřídka se vídá.

Rezidence opata Kawacury

- Vypravěč: *Zřídka se vidá slavík.
Je vzácné, zazní-li jeho hlas.
Sníh dosud neroztává
v horské vsi,
jak poznat, že jaro přichází?*²¹³
Jaro přichází, a přece nenastává, pro kapitána Jošicuneho, devátého z Minamotů, pro jehož rozptýlení zní v zadních pokojích opata Kawacury melodie kota a šamisenu. I sama melodie zní nízko a tlumeně, jako by byla ponížena a skrývala se před celým světem, pražce nástrojů se tyčí jako sloupky a jejich kovový zvuk připomínající křik hejn divokých husí jako by úpěnlivě žádal jaro, ať se neobrací ke světu zády.²¹⁴ Opat, který byl od rána pryč, se právě zvolna vrací a tváří se, jako by mu cosi viditelně leželo na srdci. Jeho žena Asuka mu vyjde vstříc.
- Asuka: Vracíte se nějak brzy... Týkalo se dnešní shromáždění správy klášterů tady na hoře? Nebo snad šlo o hosta, který se zdržuje v našich zadních pokojích, o pana Jošicuneho?
- Kawacura: No ano, ano, šlo i o Jošicuneho.
- Asuka: A? Celá hora Jošino je mu beze zbytku přátelsky nakloněna. Je to tak?
- Kawacura: Ale ovšem, ovšem. Z mnichů byli přítomni Kaerisaka Jakukibó, Jamašina Arahokkjó, Umemoto Onisadobó a další. Zvláště Kakuhan z Jokawy se důrazně postavil na stranu Jošicuneho přátel, snad proto, že pátral v mém srdci a pochopil mé úmysly. Sám jsem se vyjádřil tak, že stojím na kamakurské straně, a s tím jsem se vrátil.
- Asuka: To, že jste na kamakurské straně, jste řekl s úmyslem prozkoumat úmysly mnichů i z téhle stránky?
- Kawacura: Kdepak, kdepak. Dnes jsem své úmysly přehodnotil. Jsem teď na straně Jošicuneho nepřátel.
- Asuka: Jakže?! Vy snad chcete Jošicuneho...
- Kawacura: Chci na něj udeřit a vydat ho kamakurskému pánovi. Jestli nechápeš, podívej se na tohle. Vyškubeš ze záňadří dopis, žena ho vezme do ruky a písmeno od písmene ho celý přečte.
- Asuka: Hmm. Podle toho listu to vypadá, že do Kamakury už bylo udáno, že se Jošicune skrývá tady na hoře.
- Kawacura: Přesně jak říkáš, ženo. Nebesa nemají ústa, říká se, a tak promlouvají skrze lidské bytosti.²¹⁵ Tu zprávu mi dal vědět švagr Ibarazaemon. Tomu, že tak napsal, muselo předcházet udání. Tajná zpráva, kterou byl kapitán prozrazen. Už pro něj není úniku. Než bych dovolil jiným, aby na něj vztáhli ruku, kloním se k tomu vztáhnout na něj ruku sám.
- Asuka: Je to celé pravda?!
- Kawacura: No ano!
- Asuka: Tedy opravdu, opravdu hodláte knížete Jošicuneho skolit mečem?
- Kawacura: Jsi otravná. Otravná!
- Vypravěč: Žena jen vydechne „Ach“ a v hloubi duše vše zvažuje. Opat ještě rychleji než by tasil meč prohlédne, že si jeho žena chystá vzít život, a vezme jí nůž, který má u sebe.
- Kawacura: Co děláš? Proč bys umírala?
- Vypravěč: Hledí si upřeně do obličeje.
- Asuka: Nemíním vás poslouchat, pane opate! Proč mi bráníte? I kdyby takových dopisů slibujících odměnu přišlo tisíc nebo deset tisíc, přece nepouručíte závazek, který jste jednou dal! To se vám nepodobá! Jsem mladší sestra Ibarazaemona, vazala kamakurského pána. Možná ve svém srdci pochybujete, jestli jsem právě já staršímu bratrovi neudala místo, kde se kníže Jošicune ukrývá. Nebudu se vymlouvat z něčeho, co mi ani nepřišlo na mysl. Máte-li jedinou pochybnost, račte mě zabít.
- Vypravěč: A roní hořké slzy. Opat ji vyslechne až do samého konce, pak vezme dotyčný

list a rychle ho rozcupuje na kousky.

Kawacura: Přece se nevzdáš života kvůli něčemu, co je jen faleš! Pochybovat o vlastní ženě, to se podobá nedostatku stálosti, ale knížeti Jošicunemu jsem bezvýhradně oddán. Abych nahlédl hluboko do duší mnichů a prohlédl jejich úmysly, proto jsem jim předložil ten podvržený dopis. Zbavil jsem se ho, upokoj se tedy. A přestaň myslet na sebevraždu.

Vypravěč: S těmi objasňujícími slovy se všechna hořkost rozplývá jako sníh.

Jošicune: Á, pan opat je zpět... Promluvíme si?

Vypravěč: S těmi slovy ze zadních pokojů vstoupí kníže Jošicune.

Jošicune: Nezapomenu na naše přátelství, uzavřené na hoře Kurama.²¹⁶ Je těžké vyjádřit vděk, který k vám cítím za vaši neutuchající vřelost! Proběhla dnešní porada mnichů do detailu tak, jak jsme se dohodli?

Vypravěč: Opat na oslovení přitaká a skloní hlavu.

Kawacura: Je to rozkaz představeného mistra, ale proto na vaší straně nejsem. Aniž byste zlehčoval ryzost mého srdce, zvěděl jste i mé nejhlubší pohnutky. To je pro mne nesmírnou radostí. Musašihó (Benkeie) jste poslal za Hidehirou na Óšú a zbylo vám jen málo vazalů, jako třeba Kamei a Suruga. Považujte mne prosím za jednoho z nich!

Vypravěč: A jak pronáší ta slova, předstoupí sloužící.

Sloužící: Pan Sató Širóbjóe Tadanobu žádá o přijetí. Mám mu říci, ať jde dál?

Vypravěč: Tak se ujišťuje.

Jošicune: Tak je tedy v pořádku! Pošli ho dál, přijmu ho.

Vypravěč: Domluví, opat s ženou vstanou a odejdou. Ohlášený Širóbjóe Tadanobu je uveden a předstoupí před místo, kde sedí jeho pán. Když pohlédne do jeho obličeje, který dlouho nespatriil, bezděky se mu z očí spustí slzy, sklopí hlavu a nenachází slov. Velký generál je blahosklonně naladěný.

Jošicune: Co jsem se s tebou rozloučil, přísné vyšetřování kamakurského pána mnou smýká tu sem, tu tam. Neměl jsem, kde bych spočinul, když mi poskytnul útočiště žák mnicha Tókóa, opat Kawacura.²¹⁷ V mém srdci jaro nastat nemůže, ale přeci jen se jaro blíží. Můj osud se brzy naplní, ale ty, kterému jsem propůjčil své jméno, máš život před sebou. Mé štěstí se tedy snad ještě nevyčerpalo. To je pro mne vyplněným přáním a radostí. A jakpak se daří Šizuce, kterou jsem ti svěřil?

Vypravěč: Pánovo oslovení se Tadanobuovi jeví podezřelé.

Tadanobu: O tom mi neráčí být nic známo. Když Tairové do jediného padli v bitvě u Jašimy a zvedl se vítězný válečný zpěv oslavující sjednocení země, donesla se mi zpráva, že má matka je nemocná. Dostalo se mi od vás volného času a vrátil jsem se do rodné provincie Dewa. Vloni, třetího měsíce. Krátce nato se matka odebrala na věčnost. Během zádušních obřadů mě začalo bodat v ráně utržené v bitvě a onemocněl jsem tetanem. Už jsem byl na půli cesty z tohoto světa, když jsem byl ke své lítosti zpraven o vašem sporu s bratrem a útěku z rezidence Horikawa. V hrudi mne to nepálilo o nic méně než nemoc. Byl jsem naplněný takovou beznadějí, že jsem uvažoval, že si rozpáru břicho. Přál jsem si ale ještě alespoň jednou spatřit pánův obličej. Mé vroucí přání se vyplnilo a uzdravil jsem se. Vydal jsem se na dlouhou cestu, již prost bolestí, a dospěl až k této rezidenci, kde se zdržujete. Sotva jsem sem dorazil. Že byste mi propůjčil své jméno nebo mi svěřil paní Šizuku, na to si ani v nejzazším koutku paměti nevzpomínám.

Vypravěč: Sotva stačí dopovědět a generál vybuchne.

Jošicune: Jen se nedělej, Tadanobu! Zrovna v době, kdy jsme opouštěli rezidenci Horikawa, ses přece z rodného kraje vrátil, a v pravé chvíli jsi zachránil Šizuku z nesnází. Předal jsem ti svou zbroj, udělil ti jméno „kapitán Jošicune, devátý z Minamotů“ a svěřil ti Šizuku. S tím jsme se rozešli. Jsem nucen žít vskrytu před zraky světa, zřekl ses mě tedy a vydal Šizuku do Kamakury?! Přišel jsi, abys vypátral můj úkryt? Že prý ses právě vrátil z

rodného kraje! Taková troufalá, zrádná faleš! Má sláva pobledla, ale můj duch neklesá! Chtít mě takhle oklamat! Ta drzost! Ty jeden neloajální, věrolomný, nehodný člověče! Nechám tě lapit a svázat! Kameii! Surugo!

Vypravěč: Hněvivým hlasem přivolá dva hrdinné samuraje, kteří přiběhnou jako o překot a obstoupí Tadanobua každý z jedné strany, připraveni tasit.

Kamei: Všechno jsme do detailu vyslechli. Vzdej se, Širóbjóe!

Suruga: Kam se poděla paní Šizuka?! Chceme jasnou odpověď, ať je jasno!

Kamei: Máme tě snad přišlápnout k zemi a svázat?

Suruga: A co takhle přimět tě mluvit mučením?

Kamei: Co ty na to?

Vypravěč: Je zahrán do úzkých, a tak před své protějšky hodí své meče.

Tadanobu: Zadržte, oba jednáte ukvapeně.

Kamei: Prý zadržte! Máš snad výmluvu? Tak pověz!

Suruga: Copak to asi bude za výmluvu...

Vypravěč: A zrovna, zrovna uprostřed největšího napětí...

Sloužící: Paní Šizuka a pan Širóbjóe Tadanobu jsou zde!

Vypravěč: Přítomní jsou ohromeni. Přišel ještě jeden Tadanobu? Nemohou to pochopit, ani se nevzmohou na otázku, až se ozve obklíčený Tadanobu.

Tadanobu: Jestli se ohání mým jménem, je to nějaký podvodník! Zneškodním ho a vše panu generálovi objasním.

Vypravěč: A má se k odchodu.

Kamei: To tedy ne, ne. Až do konce vyšetřování se ani nehneš.

Vypravěč: Kamei k němu přistoupí a zadrží ho.

Jošicune: Zadrž, zadrž, Rokuró. Tadanobu je zde, a přitom je tu ještě Tadanobu, co provází Šizuku. Za tím jistě něco vězí. Rychle je uveď, ať vstoupí.

Vypravěč: Kamei přitaká a odejde do vedlejší místnosti. Tadanobu se strachuje o svou existenci, mlčí a pátravě se rozhlíží. Již od rozloučení chce pánovi pohlédnout do tváře a setkat se s ním, tak toužebně přichází zadní halou Kawacurovy rezidence paní Šizuka, celá nedočkavá.

Šizuka: Ach můj pane, bylo mi tak teskno!

Vypravěč: Bez studu před pohledy lidí se k němu přivine a množství jejích slz je zabarvené něžností a láskou.

Jošicune: Ach, ženské srdce! Nárek je pro něj vším. Jak jsem říkal už při loučení, jsem nyní odkázaný na soucit lidí, jsem v bludném kruhu a musím se dopouštět i ošklivého jednání, třeba i chladného. Tvůj průvodce Tadanobu, kdepak je?

Šizuka: Zrovna se mnou vešel do vedlejší místnosti, tady ale zdá se ještě není.

Vypravěč: S těmi slovy se rozhlíží.

Šizuka: *(ukáže na Tadanobua)* A, tu ho máme, tady je. Že jste si sem ale pospíšil! Chtěli jsme se před pánem ukázat společně, ale vy jste se sem vplížil o něco dřív. Myslíte snad, že jsme na bitevním poli? Rád berete věci do vlastních rukou, že?

Vypravěč: Jízlivá slova ani trochu nerozptylují zmatek Širóbjóe Tadanobua.

Tadanobu: Pán se mě také tak ráčil vyptávat, já si ale nevzpomínám. Zrovna před chvílí jsem se vrátil z provincie Dewa. Od loňského roku, kdy mi bylo uděleno volno, je to teď poprvé, co vás vidím.

Šizuka: Ten člověk si z nás v žertu utahuje!

Tadanobu: Ale neutahuji, je to čistá pravda!

Šizuka: Tak vy mi snad chcete lhát? Takhle přímo do očí? *(nakloní se k němu)*

Vypravěč: A jak se na něj svůdně obrací, vrací se Kamei Rokuró.

Kamei: Chtěl jsem předvést Tadanobua, co provázel paní Šizuku, ale není vedle ani v chodbě, byl jsem i v dlouhé hale, ale nikde nikdo.

Vypravěč: Jošicune je zmaten.

Jošicune: Tohle, Šizuko, není Tadanobu, kterému jsem tě svěřil. Vykládal nám, že se právě vrátil z rodné provincie, když byl ohlášen další Tadanobu, spolu s

tebou. Kdo z těch dvou se neukáže, je podezřelý. Tadanobuovi podobný podvodník, co se za něj vydává. Nevšimla sis ničeho?

Vypravěč:
Šizuka:

Během jeho řeči si Šizuka Tadanobua upřeně prohlíží.

Když o tom tak mluvíte... Má podšíváné kimono s krátkými rukávy a vůbec jiné šaty. Ale počkejte! Že by... No ano! Něco mne napadá. Když jsme se loučili, ráčil jste mi jako zástavu dát bubínek Hacune. Jak rače vidět, neodloučila jsem se od něj, a když jsem rukou zavadila o jeho kožené tělo, vždy se mi dostalo Tadanobuovy péče. Ve vsi Jawata, Jamazaki nebo Ogura,²¹⁸ tu a onde se zase vytratil, a tehdy, když byl pryč, a já jsem z lásky a touhy po vás sáhla po bubínku a pro útěchu do něj udeřila, vždy se zase bez výjimky vrátil. Byl tak zmámen zvukem bubínku, úplně jako opilý. Když jsem přestala hrát, jen se neklidně rozhlížel kolem a tvářil se bezvýrazně. Zdálo se, že má bubínek hodně, hodně v oblibě. Když jsem do něj udeřila, poprvé, dvakrát, třikrát, čtyřikrát, viditelně se změnil. Popáté už to bylo zvláštní. Pošesté už z něj šel úplně strach. Víckrát už jsem neudeřila. Doslechla jsem se, že zde pobýváte, a s toužícím srdcem jsem se rozběhla cestou za vámi. Tadanobu se mi ztratil, ale vzpomněla jsem si na bubínek, udeřila jsem do něj a hle, zvláštní věc, z ničehož nic se mi objevil před očima, jako by přišel odnikud. Ve své prosté ženské mysli jsem se domnívala, že mne šálí zrak, a dorazila jsem v jeho doprovodu až sem. Ale jak to asi půjde dál?

Vypravěč:
Jošicune:

Když tak promluví, ozve se kníže Jošicune.

Vrací se, když udeříš do bubínku, říkáš. To by mohlo zkrátit naše pátrání. Šizuko, o něco tě požádám. Vypátrej za pomoci bubínku, co je zač ten Tadanobu, který tě provázel. Pokud by mělo dojít k něčemu ošemetnému, tady je meč.

Vypravěč:
Jošicune:

A předá jí tasený meč.

Já na bubínek nesmím udeřit, jen se občerstvím jeho libým zvukem. Rychle hraj, hraj!

Vypravěč:

Když domluví, odebere se do zadních pokojů. I Kamei a Suruga vstoupí dovnitř a postrkují mezi sebou Tadanobua.

Je domek na pláni Sono

a u něj cypřišek,

zdá se tu být, a přece mi mizí,

snad že je jako ty,

*ty, s nímž se nemohu setkat.*²¹⁹

Pozvolným, tichým krokem přechází po místnosti paní Šizuka.

Šizuka, poslušná vůle svého pána, vezme bubínek za temně karmínové šňůry, nejistě, jako by svazovaly i ji samotnou, přitažením šňůr ho naladí, sevře ho v ruce a zvedne na rameno. Ladné jsou pohyby její ruky a čistě a jasně proniká hlas bubínku k uším a až k samotnému srdci, tak delikátní je jeho tón. V celém světě není bubínku Hacune rovno. Jako by byl slyšet až v Lojangu. Tak jako bubínek zavěšený v bráně hradu Kchuj Čchi.²²⁰ Jeho tón se nese osvěžujícím jarním větrem, až přiláká Sató Tadanobua.

(Scénu doprovází hra na flétnu a bubínek. Jak Šizuka hraje na bubínek Hacune, objeví se na scéně bílá liška, vyběhne ze zákulisí (dřívější praxí bylo, že na scénu skočí od stropu), přeběhne dvorek a zmizí za bambusovým plotem. Tzv. „rychlou přeměnou“ („hajagawari“) se liška promění v Tadanobua, jehož kostým je přizpůsoben oděvu, který měl v předchozím průběhu scény na sobě skutečný Tadanobu.)

Pokloní se Šizuče, obě ruce před sebou. Naslouchá hlasu bubínku jako zmámený citem. Šizuka si ho hned všimne, ale nepřestává hrát a zatím zkoumá jeho zjev, jak se zaposlouchává do barev tónů a je do nich cele pohroužený. Jak si Šizuka všimne jeho zvláštnosti, přestane hrát.

Šizuka:

Opozdil jste se, pane Tadanobu. Pán už na vás čeká. Nuže, rače dál.

Vypravěč: Tadanobu na ta příkrá slova jen přitaká stručným „Ano“, pomalu vstane a klopí zrak. Šizuka využije jeho nepozornosti a učiní proti němu výpad mečem. Tadanobu se lehkým skokem vyhne.

Tadanobu: Co to děláte?!

Vypravěč: Šizuka obvinění promění v ironický smích.

Šizuka: Hahahaha! Vy se ale tváříte! Dlouho jsem si nezatančila jeden tanec, který jsem pak chtěla předvést, chtěla jsem se v něm nejdřív pocvičit. Je to tanec, co doprovází vyprávění o bitvě u Jašimy.

Vypravěč: Udeří do bubínku v rychlém taktu. *Tak se ve zmatku utkávají rody Taira a Minamoto. Tairové na lodích se blíží k pevnině a Minamotové přecházejí z pevniny na útesy. Na obou stranách zní válečné bubny.*²²¹ A jak zní bubínek, Tadanobu se zase celý pohrouží do jeho zvuku a poslouchá, jako by nad sebou neměl vládu.

Šizuka: Ty nejsi Tadanobu!

Vypravěč: A opět po něm švihne mečem. Tadanobu se těsně vyhne jeho špičce a zachytí meč u rukojeti.

Tadanobu: Čeho jsem se dopustil, že tak zákeřně bodáte? Nejsem si ničeho vědom!

Vypravěč: Vykrouť jí meč a odhodí ho.

Šizuka: Ty jeden falešný Tadanobu, přiznej se! Jsem pověřená pánem tě vyslechnout. A jestli nepromluvíš, tak udělám tohle a ty už rozvážeš!

Vypravěč: A udeří do bubínku, ta ta ta. Tak Tadanobu, přemožen silou slabých ženských paží, jen vydechne „Ach, ach“, ale je lapený, Šizuka ho tlučením do bubínku má ve své moci.

Šizuka: Tak přiznáš se? Nu? Nu?!

Vypravěč: Je zahrán do úzkých, ale neodpoví ani slabikou, nemá slov, jen se zhroutí na kolena. Přeuctivě vezme bubínek Hacune do rukou a zvedne ho k čelu. Je to tak nevšední, jímavé... Zvedne bubínek až nad hlavu a položí ho zpět před Šizuku. Tiše, tiše vstane, sestoupí do zahrady a vyhlíží tak ponížene, až je to ohromující. Spojí uctivě ruce.

Tadanobu: Až do dnešního dne se mi dařilo se skrývat, nikomu nebylo známo, kdo jsem. Ale dnes se z provincie vrátil Tadanobu a padlo na něj podezření. Když už tedy nastala taková potíž, není zbylí. Povím tedy, kdo jsem. Na počátku byl tady bubínek Hacune. Za časů císaře Kanmua byl v komnatách císařského paláce použit při obřadu vyvolávání deště. Tehdy byly zde v zemi Jamato chyceni bílý lišák a bílá liška s magickou silou, která jim propůjčila život dlouhý tisíc let. To jejich živoucí kůží je bubínek potažen. Pro potěchu a rozptýlení božstva deště. Když se do něj udeřilo směrem ke Slunci, ozvuk kůže bubínku probudil vodu, protože liška je zvíře negativního, stínového principu jin, a spustil se déšť. Tehdy se poprvé zvedl jásot všeho lidu a bubínek byl nazván bubínkem „prvního tónu“. Ten bubínek, to jsou mí rodiče. A já, já jsem prosím jeho dítětem.

Vypravěč: Jak vypráví, Šizuka vystrašeně vstane, ale ovládne hlasitě bušící srdce.

Šizuka: Tak bubínek jsou vaši rodiče a vy jste jeho dítětem? Jste tedy liška?

Liščí Tadanobu: Přesně tak. Když byly ony dvě lišky kvůli modlitbám za déšť chyceny a zabity, tehdy jsem ještě neznal rozdíl mezi rodičem a dítětem, ani co je lítost. Byl jsem jen nechápavým liščetem. Uběhlo mnoho let, kolikrát jsem se skryl za podobou vodních řas a kolik bran torii napočítal...²²² Ani na jediný den jsem se nedočkal rodičovské opory. Nemohl jsem jim splatit dobrodiní, že mě přivedli na tento svět, a tak jsem mrzký jako nějaký vepř nebo vlk. Jsem nejnižší ze všech šedesáti čtyř tisíc lišek, nejsem nic než divoce žijící lišák a nemám naději, že se mé postavení zlepší. Kdo je svým rodičům bezohledným dítětem, tomu lidé říkají „bestie“ nebo „liška prašivá“. Mladí holubi vyjadřují úctu k rodičům tím, že sedají na nižší větví. Vrány oplácejí rodičům jejich péči a krmí je. Všichni žijí v pokorné úctě k rodičům, i ptactvo. Což teprve liška znala lidské řeči i lidského citu. I ten sebevíc

bezduchý zvířecí tvor má jakés povědomí o pokoře a úctě. Já jsem bez rodičů, zbývá mi jen ten bubínek. Za tisíc let nabytá magická síla mámení stále zůstává skryta v jeho kůži. Je samou podstatou mých rodičů. Následovat bubínek a chránit ho, to je to nejmenší, jak mohu projevit svou úctu. Naneštěstí byl ale uložen v zapovězené části císařského paláce, kam jsem se neodvážil kvůli hrozbě osmi milionů démonů, co palác stráží.²²³ Zpřetrhal už jsem pouta vši naděje s tím, že jsem se v minulém životě dopustil přečinu, že jsem činil zle lidem. Takoví se narodí znovu jako liška, taková bude jejich karma, jak se píše v sútrách. Třikrát dnem a třikrát nocí se mé vnitřnosti svírají a roní krvavé slzy. Plameny, co jsou liščím emblémem, značí oheň, co mi plane v hrudi.²²⁴ Žhne jako výheň. Takovou karmou jsem za své činy zatížen. Zvláštním požehnáním božstev zhůry se bubínek Hacune dostal do rukou knížete Jošicuneho. Když se bubínek dostal mimo palác, už nebylo třeba se obávat. Ta radost, ta útěcha! Nuže tehdy jsem následoval knížete Jošicuneho, který si v lesíku u svatyně ve Fušimi postesknul, kéž by prý byl s námi Tadanobu. Napadlo mě splatit mu jeho dobrodiní a stát se Tadanobuem. Zachránil jsem vás, paní Šizuko, když jste se ocitla v nesnázích. Jako odměnu jsem dostal, já, nehodný zvířecí tvor, jméno potomka císaře Seiwy, devátého z Minamotů Jošicuneho. Tak se mně, tvorovi s do Nebe volajícím osudem, dostalo požehnání. Chtěl jsem především prokázat úctu rodičům, tak draze, draze je chovám v srdci. Že mi generál ráčil propůjčit své jméno je stejné, jako by se mi dostalo lidské karmy. Tak drazí jsou mi rodiče, že následuji bubínek, aniž bych se od něj jen na chvíli odloučil. Vy jste do zvuku bubínku vložila lásku ke svému pánovi a asi se vám zdá, že barva jeho tónů se nemění. Ale mé uši slyší hlasy mých rodičů, volají mne, a tak jsem se již několikrát vrátil. Nyní hlas bubínku říká, že kvůli mně pan Tadanobu upadl u pána v podezření. Sice jen na chvíli, ale uvedl jsem Tadanobua do těžkostí, je to má vina. Rychle se vrať, to mi velí otec a matka. Před jejich slovy jsem bezmocný, vrátím se tedy odkud jsem přišel. Dosud jsem šálil generálův zrak. Mějte slitování, paní Šizuko, a račte se mu za mne prosím omluvit.

Vypravěč:

Seskočí z verandy a hledí za bubínkem, který je mu otcem i matkou. Oslovuje ho hlasem, za nímž jsou slzy. A tak... Tak jeho rozloučení dojmá a je ještě vroucnější než cit, jakého jsou schopni lidé.

Liščí Tadanobu:

Tatínku. Maminko. Nebudu neposlušen vašich slov a rozloučím se. Není snad ale politováníhodné, že se od vás musím odloučit? Když jsem byl oddělen od obou rodičů, tehdy jsem ještě nic neznal. Jak jde den za dnem, chci být alepoň na chvíli po vašem boku, chci vám splatit to, že jste mě přivedli na svět. Tak se trápím ve svém bídném živobytí skrápěním slzami. Tak marně toužím, den za dnem, měsíc za měsícem, už čtyřista let.²²⁵ Když pomyslím, jak vás zabili kvůli vyvolávání deště, chci se pomstít zářícímu Slunci. Déšť bez mraků, to jsou mé slzy. Jsem naplněn radostí, že se mé přání uctít vás vyplnilo. Ale zanechal jsem v nejistotě svou ženu lišku, ke které jsem s měsíci a léty vřele přilnul, a liščata, co vzešla z naší náklonnosti. Několikrát jsem se vydal na cestu, kam to mé srdce táhlo, i když to zároveň bylo jako bych srdce ani neměl. Zanechal jsem je v divočině. Neumírají hlady? Neumrznou? Nechytí je mladý lovec? Netouží mé děti po mně tak jako já po svých rodičích? Ty obavy pramení z toho, že ač jsem se snažil, nedokázal jsem protnout koloběh znovuzrození a přetnout řetěz vášně, co mě poutá. Úplně jako by mi drtil maso a kosti v těle. Opustil jsem a odvrhnul svou nebohousměšnou ženu a své děti, a od loňského jara vás doprovázím. Neuběhl ještě ani rok a mám se vrátit, v půli cesty. Proč jen na to musím říci ano, proč? Když neuposlechnu, stanu se nehodným synem. Jako by se mé sužované srdce utápělo ve vodách, s takovou beznadějí se vracím. Čím jsem si to jen zaloužil? Ale alespoň jedno zůstane zachováno v

- paměti, to, že mi generál ráčil propůjčit své ctěné jméno, „Devátý z Minamotů“. Budu tak znám příštím světům i příštím pokolením. A přece, jak mám překonat stesk? Zaplavuje celé mé srdce.
- Vypravěč: Pláč opakovaně zachvacuje jeho tělo, až klesne s bolestným nářkem. V zemi Jamato se věru vypráví o lišákovi jménem „Devátý z Minamotů“, příběh nad jiné jímavý. Šizuka, jak je její ženské duši vlastní, spatřuje pravost jeho citů v jeho uslzených očích. Obrátí se do vnitřních pokojů.
- Šizuka: Můj pane, jste tu?
- Vypravěč: Jak promluví, odsunou se vnitřní dveře.
- Jošicune: Ano, a vše jsem podrobně vyslechnul. Tak ty tedy nejsi člověk? Dosud jsem ani já sám netušil, že jsi liška. A s takovým neštěstím v srdci.
- Vypravěč: Lišák sklopí hlavu, pokloní se a uctivě před generálem poklekne. Poté vstane a jak vstává, lítostivě se ohlédne za bubínkem Hacune. Neodchází, nikoli, spíš se rozplyne před očima jako jarní mlha do nezřetelného oparu. (*liščí Tadanobu se změnil zpět v bílou lišku*) Když to spatří generál, je pohnut a promluví.
- Jošicune: Zavolej ho zpět! Udeř do bubínku! Jeho zvuk ho zase přivede zpátky. Bubínek, honem! Bubínek!
- Vypravěč: Šizuka znovu uchopí bubínek a udeří, ale ten nevydá žádný zvuk.
- Šizuka: No toto, toto...
- Vypravěč: Změnil držení bubínku, ale ať tluče jak tluče, nevyjde „vysoký“ ani „rovný“ tón.²²⁶
- Šizuka: Ach tak. Bubínek, ve kterém zůstávají duše lišek, truchlí nad loučením mezi rodiči a dítětem, proto přestal hrát. To snad není obvyklé ani u lidí, aby tak pomýšleli na své děti.
- Vypravěč: A jak sklesle zanechá hraní, promluví Jošicune.
- Jošicune: I mě se hluboce dotýká důsledná vděčnost a láska toho živoucího tvora. Ani já jsem, třeba na jediný den, nemohl prokázat synovskou oddanost, můj otec Jošitomo padnul Osadovou rukou.²²⁷ Dospěl jsem v ústraní v Kuramě a chtěl prokázat věrnou službu alespoň staršímu bratrovi, tím, že své tělo nechám klesnout do Západního Moře. Bylo mi to ale špatnou službou, ze které vzešla bratrova prechlivost. Byl jsem odvržen, vlastním bratrem, kterého jsem považoval za rodiče. Ten, kterému jsem propůjčil své jméno, „Devátý z Minamotů“, je zatížen činy z minulých životů, já zrovna tak. Z jakého života asi vzešla taková nevyhnutelnost, že jsem takto spoután předivem činů a jejich následků?!
- Vypravěč: Tak se mu pohnutím svírá nitro a roní slzy. Šizuka nahlas propukne v pláč. Skrytý jejich zrakům v přední části zahrady, pohnutý generálovým dojetím, roní slzy „Devátý z Minamotů“, až se mu dojetím vydere z úst vzdech. A jak jeho pohnutí narůstá, náhle ze sebe vyrazí bolestný výkřik, rozptýlí se mlha mezi nimi, která je halila, tak je odhalen jeho zjev. Jošicune vstane, vezme do svých rukou bubínek a zvedne ho před sebe.
- Jošicune: Nuže, „Devátý z Minamotů“, svěřil jsem ti Šizuku a dlouho jsi o ni pečoval, těžko mohu vyjádřit slovy svůj vděk. Zde je vzácný předmět, který se ke mně dostal až z vnitřních komnat císařského paláce, rač jej přijmout.
- Vypravěč: S těmi slovy předá bubínek.
- Liščí Tadanobu: Vy mi ráčíte ten bubínek dát?! Ach, ach, ach, jsem tolik zavázán, tak vděčný! Tolik jsem po něm dychtil, tolik po něm toužil, po bubínku, svých rodičích. Nemohu odmítnout takovou velkorysost. Tak nesmírně, nesmírně hluboké je vaše dobrodiní! Abych se odvděčil, budu vás provázet jako stín. Bude-li váš život v ohrožení, přijdu vás bez okolků ochránit. Takto vám splácet vaše dobrodiní pro mne bude potěšením! Á, byl jsem tak rozptýlen vašim dojetím a tím, jak jste můj osud povýšil na svůj, že bych zanedbal to, co vám mám říci. Zlotřilí mniši z celé hory zamýšlejí dnes v noci udeřit na vaši rezidenci. Ještě než se shoufují, do jediného mnichy ošálím svou

magickou schopností proměňovat se. Pozvolna je nalákám do rezidence. Postavím se jim čelem a udeřím „kolovým“ úderem. Když jich na mě bude víc najednou, udělám výpad „pavoučích nohou“, „křížový“ výpad, anebo „šerpový“ výpad, zprava i zleva.²²⁸ Zaútočí-li horem, příkrčím se, zaútočí-li na lem roucha, vznesu se lehce do vzduchu, umění svižného letu ovládám, to je mi vlastní! (*mimicky předvádí popisované akce*) Vydám je do vašich rukou, ať zhynou! V každém případě buďte ve střehu!

- Vypravěč: Vezme bubínek, pokloní se a ztratí se jako by se vznášel, zahlazujíc za sebou stopy. Vše od začátku do konce podrobně vyslechl udivený Širóbjóe, který předstoupí společně s Kameiem a Surugou.
- Tadanobu: Upřímná řeč toho tvora rozptýlila pochybnosti pana generála a projasnila srdce, není na světě větší radosti!
- Vypravěč: A ještě než domluví, vstoupí opat Kawacura.
- Kawacura: Říká se, že o tajemství, síle, povstání a o tom, co patří bohu, se nemluví.²²⁹ Ale ten „Devátý z Minamotů“ mluvil o tom, že mniši z celé hory dnes v noci přijdou zaútočit. To, co jsem sám již dříve tajně vypátral, do sebe s jeho řečí zapadá jako kolonky „má dáti“ a „dal“. Utkáme se tedy s nepřítelem tak, že se stáhneme sem, nebo mu vyjdeme v ústrety? K tomu je třeba se vyslovit. Co o tom soudíte vy?
- Vypravěč: Na jeho oslovení se se ozve Širóbjóe Tadanobu.
- Tadanobu: Mám svou strategii. (*k Jošicunemu*) Propůjčil jste své jméno lišákovi, ale původně bylo určeno mně. Pokud se za vás budu vydávat a budu při útoku zabít, celá věc se tím odbude projednou provždy. Poníženě vás prosím, abych to pro vás směl vykonat.
- Vypravěč: Na horlivou prosbu generál odpoví.
- Jošicune: Je tu ještě něco, co musím promyslet. Chvilí se tedy ještě zdrž. Vezmi na sebe mé jméno a přelsti tu zlotřilou bandu. Zemřeš-li, zemřu i já, v žádném případě tedy nesmíš při útoku zemřít!
- Vypravěč: Odepne si meč, předá ho a s vřelými slovy Tadanobua provází pohledem.
- Jošicune: Šizuko, pojd!
- Vypravěč: Zvolna se odebere do do zadních pokojů. Uběhne sotva chvilka a přichází Jamašina Arahokkjó. Vychloubačně si nese své meče u pasu a významně se jich dotýká. Bez ohlášení prudce vstoupí.
- Arahokkjó: Slyšte, slyšte, pane opate, chtěl jsem vám poděkovat, že jste se předtím osobně dostavil, a hned vám poblahopřát. Prý se vám podařilo dopadnout Jošicuneho, tak alespoň zněla zpráva. Urychleně jsem tedy přišel.
- Vypravěč: S těmi slovy si hledí do očí. „Jistě ho jako protislužbu za bubínek očaroval ten lišák“, přikyvuje si v duchu sám sobě opat.
- Kawacura: Přesně tak, přesně tak. Je vzadu, svázaný, račte dál, jen dál.
- Vypravěč: Sám opat jde napřed a trvá to sotva okamžik, než Kamei mnicha rychle popadne silnou paží a srazí ho na zem, až se s žuchnutím svalí. Nenechá ho vstát a dupe, dupe po něm, rychle ho sváže pouty a vytáhne do vzduchu. „Za generálem s tebou“. S tím odchází. „Devátý z Minamotů“, ale nikoli Jošicune, právě on připadnul na tuto strategii. Dále přichází Umemoto Onisado. Tváří se, jako by byl schopen cokoli polapit a zhltnout. Neviditelný „Devátý z Minamotů“ ho očaroval, Onisado ale nic netuší, v hlavě bílo tak jak bílé je jeho roucho, jehož rukávy má vykasané. Zírá kolem dokola po celé místnosti.
- Onisadobó: Hledme, pane opate, jaké nenadálé štěstí vás právě potkalo! A to jsem myslel, že jste se ještě ani nevrátil domů! Že jste ale jednal pádnou rukou! A zajatec?
- Vypravěč: S nabubřelým výrazem a nosem nahoru kráčí dlouhou chodbou, a jak vkročí do obytné místnosti, sesype se na něj Suruga a přišlápne ho k zemi. Nedopřeje mu ani chvilku, aby zalitoval, a odtáhne ho za jeho předchůdcem do zadních pokojů. A přichází třetí, Kaerisaka Jakuibó. Klopýtá po cestě

s kyselým obličejem.

Jakuibó: To je pořád pobízení, sem, tam, a pojd'... Počkejte chvíli. Co mě tak popotahujete? Vždyť mi roztrhnete svrchní roucho i kimono! Co je to za hrubé zacházení?!

Vypravěč: Je očarován „Devátým z Minamotů“ a jeho slova nedávají smysl, jak se jeho nitro sváří s liščím kouzlem.

Kawacura: Už jsem na vás čekal, Jakuibó. Nuže, nuže, tudy...

Vypravěč: Pokyne k příslušnému místu obličejem a stiskem mu zatím zkroutí paži nahoru.

Jakuibó: A, au au au au! Co to provádíte?!

Kawacura: Tohle!

Vypravěč: A táhne urostlého mnicha za sebou.

Kawacura: Podle uvážení urozeného pána z tebe připravím chutné domácí pohoštění. Jen si počkej! Jak kníže Jošicune rozhodne o jídleníčku, rozsekám tě na kousky!

Vypravěč: Směje se a vejde do zadních pokojů. Mezitím vstoupí takový hrdina, že to ani nelze popsat. S třesknutím nechá na zem dopadnout obnažené ostří kopí. Pod rouchem má plátovou zbroj garnátového vzoru²³⁰ a šerpu má omotanou přes hlavu. Jedinečný Jokawa Kakuhan. Postává na velkém předním dvorku.

Kakuhan: Pane opate, pane opate, jste tu? Přišel vás navštívit „hostující“ mnich! Mohu vstoupit dovnitř? Musím se s vámi setkat, nutně, nutně!

Vypravěč: Tak volá a kráčí dál, až se ozve hlas zpoza vnitřních posuvných dveří.

Hlas: Ty, z rodu Tairů, pane z Noto, Kami Noricune, počkej!

Vypravěč: Kakuhan se bezděky ohlédne.

Kakuhan: Jakže? Je slyšet hlas, ale nikoho není vidět. Beztak to volání nepatří mně. Překvapen jménem, které mi vůbec není povědomé, jsem nevědomky znejistěl. Ha ha ha ha ha! Nikdo tu není, zač se tedy stydět.

Vypravěč: Tak mluví sám k sobě a kráčí dál.

Hlas: Ach, ty jeden zbabělý Kami, pane z Noto! „Devátý z Minamotů“, kapitán Jošicune, už na tohle dlouho čeká!

Vypravěč: Posuvné dveře se se zasvištěním prudce otevrou. Když to Kakuhan uvidí, chce se s dlouhým kopím, které má pod paží, vrhnout na protivníka, je mu to vidět v obličejí. Protivník se ale nenechá vyvést z míry a mírně se usměje.

Jošicune: Tak vskutku, karmínový válečný praporec se přetrojil za mnicha, ale neukryl se! Noricune je proslulý plavec. Viděli jsme, jak se vrhnul do vod zátoky u Jašimy. Klesl ke dnu, ale zase se vynořil a objevil se na tomto světě. Netrvalo dlouho a přišel jsem na to. Mne změněným vzhledem neoklameš, nemá cenu zapírat.

Vypravěč: Na ta vybroušená slova Kakuhan odpoví...

Kakuhan: To je mi ale prohnaná řeč! Ať už má jít o Noricuneho nebo koho. Stojíš proti nepříteli Kakuhanovi, neozbrojený. Jen si namlouváš, že tě tu někdo zachrání. Tak politováníhodný osud, to až láme kosti v těle, ty ubohý „Devátý z rodu“.

Vypravěč: Tak se mu vysmívá.

Jošicune: Že si ale troufáš mlít pantem! V lukostřelbě se ti možná nevyrovnám, ale v šermířské dovednosti tě jistě předčím! Jestli myslíš, že mě můžeš proklát ostřím rodu Heike, které otupila vůle Nebes, tak to jen zkus, Noricune z Noto!

Vypravěč: Sotva to dořekne a Noricune se vyšvihne za ním na vyvýšený stupeň. Zařinčí krátký meč, jak jím Jošicune odrazí švih dlouhého meče o rukojeť. Bodnutí míří na nekrytý trup, Jošicune výpad zadrží kopnutím, využije svou výhodu a ač se to nepodobá jeho vlastním slovům, rychle se stáhne do vnitřních pokojů. Noricune rozkopne posuvné dveře, které ho dělí od zadního pokoje, kam prchnul Jošicune, rozkopne je a hle, na místě určeném

- potomkům Nebes se skví líbezný zjev císaře Antokua.
- Noricune: Tohle, to přece... Ach ta hanba! Jaktože ráčíte být zde?!
- Vypravěč: Hrud' mu buší zmatkem, jak osloví císaře. Ten odpoví vznešeným hlasem.
- Antoku: Paní Ama a po ní celý rod bez výjimky klesnul do moře, jak jsem slyšel. Ale s Noricunem tomu tak není, zdá se.
- Vypravěč: Ten ze sebe v odpověď vyrazí jen přitakání a odhodí kápi, která halí jeho černé vlasy.²³¹ S poklonou spojí rukávce, které halí zbroj.
- Noricune: Jeden muž, syn mé chůvy, Rokuró ze Sanuki, vzal na sebe jméno Kami Noricune, pán z Noto. Vzal z jedné strany Taróa z Aki a z druhé strany jeho bratra a vrhl se s nimi do moře, tak marný to s ním vzalo konec.²³² Já sám jsem se vynořil na liduprázdném skalnatém pobřeží. Požádal jsem o pomoc vymítače Jamašino Hokkjóa a vzal na sebe podobu mnicha Kakuhana a nyní jsem přišel vykonat pomstu na Jošicunem. Ráčí snad být vaše vzácná osoba v jeho zajetí? Jestli jste v ohrožení, tak mi jen pěkně zpřímá račte vše objasnit.
- Vypravěč: Jak ho osloví, císař, který je ještě nevinné dítě, se rozpláče.
- Antoku: Jak víš, Noricune, do Jašimy jsem jsem uprchnul z císařského paláce. Už by mě byl uvítal svět, kde již není žádných žádostí, když jsem se náhodou setkal s Jošicunem. Ten válečník z rodu Minamoto má soucit. I zastyděl se Tomomori ve svém srdci, požádal Jošicuneho, aby mě náležitě provázal, a vrhl se do moře. To, že jsem se ocitl zde a že se tu s tebou setkávám, je celé Jošicuneho plán. Narodil jsem se sice jako pán nad Vycházejícím Sluncem, ale snad že jsem se zprotivil vůli bohyně Amaterasu, lid země, kterou mám spravovat, mne sužuje, ve vlastní zemi nemám, kam bych se uchýlil. Stýská se mi po paní matce! Když jsem byl ještě v hlavním městě, chtělo se mi spatřit bělostný sníh na hoře Fudži a jaro v Jošinu, ale teď se moje touha upírá ke vsi Ohara, právě tam dlí matka, po jejíž lásce toužím. Co je mi do Jošina, co do květů, když bytost naplňují truchlivé myšlenky!
- Vypravěč: Dolíčí svůj osud, klesne k zemi a pláče. Jak truchlivé! Politováníhodné!
- Noricune: Á, co počít, co počít! Tak tedy Jošicune prohédl Tomomoriho i mou obdivuhodnou lest, dobře uváženou strategii! Že mu ale válečné štěstí přeje! Nu, už je to tak! Ale ta trpkost!
- Vypravěč: Z bezmoci skřípe zuby až do krve a zatíná pěsti, až se mu nehty zarývají do dlaní. Víčka jako by mu ztěžkla pod vahou několika set kinů.²³³ Pevně zavře oči, až je zase náhle doširoka otevře.
- Noricune: Á, sám jsem pochybil! V bitvě u Jašimy jsem Jošicuneho pronásledoval, a on tehdy přeskočil přes osm lodí a stáhnul se zpět na spřátelenou loď.²³⁴ Byla v tom asi strategie, ne zbabělost! I to, že se teď stáhnul dozadu, udělal proto, že odhalil mou lest. Nechal mě setkat se s Vaší Jasností, jak rytířsky šlechetné! Teď vás zachráním. Ještě se vrátím, aby se mezi mnou a Jošicunem rozhodlo o vítězství a prohře. Do té doby vás odvedu z Jošicuneho úkrytu, nově vám otevřu širý svět a postarám se, abyste se setkal s paní matkou. Tedy vpřed, kéž nám přeje štěstí!
- Vypravěč: Vezme císaře do náruče, pravou rukou uchopí předlouhé kopí.
- Noricune: Pomíjivost světa tíží jak volský povoz, ale já se o vás postarám!²³⁵
- Vypravěč: Má se k odchodu, když v tom se ozve hlas tří ostrých výkřiků a třeskot mečů. Rychle přitáhne blíž své kopí a ani se nestačí ohlédnout, když vejdou Kamei, Suruga a opat Kawacura. Každý z nich má v rukou zakrvácený meč a uřatou hlavu.
- Kamei/Suruga/
Kawacura: Vy jeden zbabělý pane z Noto! Bandu mnichů na vaší straně jsme jednoho po druhém skolili, jak vidíte, a přece se chcete zmocnit císaře a prchnout zadními vrátky? Tlučte si na bránu, není úniku. Dáte se do rozhodujícího boje nebo se vzdáte? Vyberte si a odpovězte!
- Vypravěč: Tak mluví jeden přes druhého a Noricune je probodává pohledem.

- Noricune: Co si tu na mě dovolujete otvírat čelisti? Troufáte si na někoho, s kým se nemůžete měřit! Klidně bych vám mohl jednomu po druhém srazit hlavy. Ale co bych s tím ztrácel čas. Jen kvůli Jošicunemu, který mi svěřil císaře, jen jako malou laskavost vůči němu vás ušetřím. Měli byste mi děkovat! Osopujete se na mě, že utíkám, to je vrchol drzosti! Nemáte respekt před císařským doprovodem! Probodnu vás očima, vy sprostí, neurvalí špinavci! Hněte s sebou a třikrát se pokloňte!
- Kamei/Suruga/
Kawacura: Jak se nelidsky chvástá! Svážeme ho a dáme mu do jeho pyšného nosu!
- Vypravěč: Tak ho trojice obklopí ze všech stran, Noricune se ocitne v obklíčení jako prostřední bod čísla pět na kostce.²³⁶ Zatlačen do rohu, kope kolem sebe písek. Noricune se nad nimi vztyčí jako božstvo Idaten²³⁷ a shlíží úkosem dolů. Císař uprostřed té konfrontace vyhlíží, jako by cítil, že záře klenotu jeho života brzy pohasne.
- Jošicune: Tak počkat, vy všichni! Co je to za unáhlenost?!
- Vypravěč: Tak zazní hlas knížete Jošicuneho, který vstoupí ve dvořanské čapce a loveckém úboru, po dvorském způsobu všedně oděn, neozbrojený.²³⁸
- Jošicune: Pamatujte se před císařem a nebraňte mu v cestě! Je nemálo ošemetné, když poddaný zbůhdarma pokouší svého pána. Upokojte se, i já sám přicházím císaře vyprovodit. Proto jsem na sebe vzal tenhle oděv. Nechávám Noricuneho svobodně odejít, nemá ostatně schopnost vznést se do Nebes nebo skrýt do země. Však on neunikne a jeho osud se naplní. Nikdo na něj nevztáhne ruku. Nyní tu není, ale když ho skolí Tadanobu, skolí tak nepřítele svého bratra Cuginobua, upokojí tím bratrovu duši dlící ve světě pomstou posedlých démonů, a jeho čin tak bude mít smysl. Noricune je psancem tohoto světa, i já, Jošicune, jsem z něj vyvržen. Ani jeden z nás nemáme hrad ani štít, utkejme se tedy v boji zde v Jošinu, květy nám budou strážními věžemi.²³⁹ Musí se rozhodnout, vítězství nebo prohra, prohra nebo vítězství. Bylo oznámeno, že císař utonul, Císařský Palác už podniknul oficiální kroky. Ať už zvítězíš či prohraješ, stráž se vůči císaři dopustit chyby!
- Noricune: Božsky delikátní slova! Tak uspokojivá! Nezabývám se ale trivialitami. Nejsi to jen ty, Jošicune, koho zahrnují mé plány. Chci se urychleně zmocnit hlavy Joritomoa, co utlačuje Podnebesí, a naopak znovu nastolit císaře na trůn. Pak se jistě i vám dostane šlechtických poct.
- Jošicune: Moc ti to mluví, Noricune! Na mě si můžeš nasazovat jak chceš, ale jestliže se stavíš jako nepřítel proti mému staršímu bratrovi, pak to nemohu přeslechnout!
- Vypravěč: Generál položí ruku na pochvu meče, hned je patrná sebevědomost jeho pravé ruky a prchlivost. Do jeho nitra ale vstoupí lišák jménem „Devátý z Minamotů“ a utiší ho, z vděčnosti za laskavé propůjčení vzácného jména tento nepravý Tadanobu zklidní myšlenky a srdce, takový je neviditelný ochránce svého pána.
- Noricune: Buď sbohem, Jošicune. Za to, že jsi velkoryse ušetřil císařův život, se ti odměním tím, že se ti jako Noricune, pán z Noto jménem Kami, nepostavím jako nepřítel. Tolik na oplátku. Až se znovu setkáme, mé jméno bude znít Jokawa Kakuhan. Půjdu do jošinských vrchů a až narazím na Tadanobua, nechť se rozhodne o vítězi a poraženém. Tehdy, tehdy se naše osudy naplní. Uvolněte cestu pro císaře, plebejci! Průchod!
- Vypravěč: Tak volá a znovu vezme do náruče císaře Antokua, který je pán země, a přece není. A ten, který je, a přece není vazalem, Kakuhan z Jokawy, se ujímá role císařského průvodce. Ač nepřítel, i Jošicune žádá uvolnění cesty, mocným, mocným hlasem, ve kterém zní majestátnost, pomstychtivost i soucit. Opat Kawacura se ujímá role předvoje, Suruga role lokaje a Kamei role sluhy nízké šesté hodnosti. Sluhou není, ale chrání císaře s trpělivostí,

kteřá je sluhům vlastní a odráží se i v obou znacích, kterými se služebný post zapisuje.²⁴⁰ Jejich všední oděv neprozrazuje nic dvorského, jen ozdoby u rukojeti jejich mečů, co připomínají kapří ústa, se občas zablesknou jako stříbrná ozdobná krabička ve tvaru kapra, která je znamením dvorské hodnosti.²⁴¹

Jošicune:
Vypravěč:

Dovolte mi laskavě doprovodit vás až k bráně.

Spolu s žádostí skloní hlavu, načez si oba generálové upřeně pohlédnou do obličejů. „Devátý z Minamotů“ Jošicune a „Devátý z Minamotů lišák“, zvuky jejich jmen, jsou-li nahlas přečtena, jdou spolu ruku v ruce, tak vznešená jsou slova příběhů země Jamato.²⁴²

Páté dějství

V horách Jošina

- Vypravěč: Vznešené jsou hory, co se tyčí jedna za druhou, bělostné, i na konečcích větví leží bílý sníh. Jaký to pohled! Sató Tadanobu volá silným hlasem.
- Tadanobu: Pocházím z plémě císaře Seiwy, jsem kapitán a dvořan páté hodnosti Minamoto Jošicune!²⁴³ Vy, vazalové mého staršího bratra Joritomoa a jim podobní! Právě jste si ze mě udělali nepřítel! Neurvalci, co se obrací proti urozenému pánovi! Využijí zvláštních schopností, jimž mě naučil horský skřet Tengu²⁴⁴, do jednoho vás zamorduji a potupně vás svrhnu do vodního toku v údolí! Počítejte s tím!
- Vypravěč: Jak volá, zprava i zleva ho obklopí povyk zlořečené kamakurské bandy.
- Kamakurští: Ha, takové divné řeči o vládnoucím a podřízeném! Udeřme a ukažme mu, jestli je tu pánem nebo ne! Vpřed! Vpřed!
- Vypravěč: A zaútočí ze všech stran. Ale napadený jakoby nic uhne vpravo, švihne vlevo, klame svými výpady a seká a seká, až kamakurská tlupa zavelí „Ústup!“. Však já jim ten útěk zarazím, myslí si napadený a pronásleduje je na jistých nohou po strmé horské pěšině. Generál z rodu Taira, Kami, pán z Noto, pamětliv předsevzetí, že se utká s Tadanobuem, kráčí bělostným sněhem, nikým nepoznán, s mnišskou kápí přes hlavu, coby Jokawa Kakuhan klopýtá po okraji skaliska na úpatí hory. Sató Tadanobu, který pronásledoval nepřátele všude možně, se vrací. Nepřítel, který k němu již drahnou dobu upíná své předsevzetí, ho již očekává. Ještě než se vrátí kamakurské oddíly, ať se rozhodne o vítězi a poraženém, říká si a přiblíží se s úsměškem ke svému protějšku. Ten, hrdinný bojovník oddaného ducha, ho rovněž očekává se smíchem. Tak se vzájemně pobízí a vyzývají.
- Tadanobu: Vloni, třetího měsíce, se na skalisku u Jašimy postavil před generálova koně a oddaně zastavil šíp, který na generála mířil. Byl to Sató Saburóbjóe Cuginobu. Já jsem jeho mladší bratr Širóbjóe Tadanobu. Přišel jsem se pomstít jeho nepříteli, generálovi z rodu Taira, Kami Noricunemu, pánovi z Noto!
- Noricune: Ó, jak ušlechtilé, Tadanobu! Oslovit nepřítel svého bratra a udeřit na něj. Ale už je tomu tak, že provázím jako svého chráněnce císaře Antokua a zároveň hodlám ovládnout celé Podnebesí. Bohužel to tedy budu naopak já, kdo tě skolí. Ospravedlň se za mě bratrovi v podsvětí. Zenový mistr Kakuhan z Jokawy ti poslouží na tvé poslední cestě!
- Vypravěč: Opře se o rukojeť kopí jako o poutnickou hůl a propukne v hrčivý řehot. Po té slovní potyčce se Tadanobu zahledí přímo na svůj protějšek, zvedne meč do výše a udeří. Protivník se brání výpadům a uhýbá špičce meče, která mu má proniknout do těla, seká kolem sebe, ohání se kopím, neví kam tnout dřív. Když Tadanobu sekne vpravo, tu víří jak v tanci vlevo, když zaútočí zleva, změní držení a bělostná čepel meče zadrnčí o jeho kopí. Karmínová barva se jim vpíjí do nitra i brnění, vzájemně si ji chtějí přivlastnit co barvu vítězství. Jak Kakuhan donekonečna útočí, vyskočí Tadanobu do koruny rozložitého stromu, jeho pronásledovatel uchopí pevněji kopí, jediným mocným máchnutím tne do sakury a opře se do ní nohou, až se strom zvolna, zvolna s praštěním skácí. Tadanobu se přehoupne na druhou stranu rokle, kterou strom svým pádem překlene jako most. Kurážný generál vstoupí na toto nejisté přemostění a zvolna postupuje vpřed, uklouzne mu ale noha a už už padá do údolí, nezřítí se ale, sevře kmen pevně nohama a zůstane viset hlavou dolů. Tehdy Tadanobu učiní výpad mečem a bodne

jeho špicí, ale protivník roztočí kopí chvatem „vodního kola“²⁴⁵ a jeho čepel zařinčí, jak dopadne na rukojeť soupeřova meče. „Čirin čirin“, „hata hata“, „šiččó šiččó“. Tak promlouvají zbraně. Jaká je to oči uchvacující podívaná, taková zručnost! Mezitím se vrací rozprášená kamakurská tlupa a s křikem „Tadanobu neunikne!“ bez ladu a skladu znovu útočí.

Tadanobu: U všech ďasů! Ti tu ještě chyběli!²⁴⁶

Vypravěč: Přejde na druhou stranu a utká se s nimi, Kakuhan ve volné chvíli oseká strom v místech, kde mu svírá lýtka, a osvobodí se. Tadanobu ho ponechá jeho pádu a pouští se za kamakurskou bandou, aby je všechny pobil. Noricune zatím v údolí zručně postupuje na rychlých nohou, bez ustání zabodává kopí do štěrbin ve skalínách a postupuje vzhůru. Sněhem pokrytá půda ale povoluje, drolí se hlína i kamení. Klouzavě stoupá nahoru, nohama se napůl vzepře o větev blízké slivoně a šplhá na vrcholek skály. Sató Tadanobu zatím zahnal kamakurské oddíly a přichází k němu z levé strany.

Tadanobu: Tady, Kakuhane!

Vypravěč: Tak ho vyzve a do prodlevy způsobené protivníkovým šplháním zavolá...

Tadanobu: Že to ale trvá! Jdu za tebou!

Vypravěč: A snese se z vysokého vrcholku, tak daleko a lehce jako pták. To svedu také, říká si Kakuhan a skočí. Ale ouha, tkanice brnění se mu zamotají do větví a už se houpe, houpou hou, jako by se bavil na houpačce jako malé dítě. Zábavná podívaná. Jak je znehybněný, Tadanobu se na něj chystá udeřit, ale Kakuhan se otočí, přetne zamotané tkanice a už se zdá, že je s ním ámen, jak v bezmoci doširoka rozpřáhne ruce. Jeho protivník, ač má navrch, odhodí meč tak jako Kakuhan kopí a vzájemně se proti sobě vrhnou s pokřikem „Eija!“. „Hrrr, hrrr, hrrr“, křičí Tadanobu a zatlačí Kakuhana na ústup silou božstva Bišamon.²⁴⁷ Ten lehce uhne a s výkřikem „To tak!“ dupne jako bohyně Marišiten.²⁴⁸ Víří sních, jak zápasí, když vtom se nějak přihodí, že Tadanobu podlehne řadě chvatů, je zcela zahnán do úzkých, polapen a vržen s zuchnutím na zem. Kakuhan mu zalomí paže a přisedne je koleny. Ale, jak zvláštní věc, přichází další Tadanobu a než se Kakuhan vzpamatuje, tne ho přesně do brnění nechráněného místa. Napadený navzdory sečné ráně nehne ani brvou, jen překvapeně hledí.

Noricune: Jakže?! Co je tedy zač tenhle Tadanobu?!

Vypravěč: A popotáhne za tkanice zbroje, není v ní ale Tadanobu, je tu jen Jošicuneho brnění. „No tohle“, říká si, nemůže uvěřit, že zbroj je prázdná, bedlivě ji zkoumá a bodá do ní, bodá. Ač těžce raněn, zvolá...

Noricune: Tak jen pojd', vem si moji hlavu!

Vypravěč: Vtom přispěchá kníže Jošicune.

Jošicune: Nuže, Noricune! Císař Antoku nastoupí mnišskou dráhu ve vsi Ohara, jako žák své paní matky. Jsi obdivuhodný a proslulý, Noricune, ale lišák s magickou silou, „Devátý z Minamotů“, vložil svou sílu do tohoto brnění, a propůjčil ji tak Tadanobuovi, kterému bylo brnění svěřeno. A tak tě všechno tvé válečnické umění zradilo.

Vypravěč: A sotva to dopoví, náhle se zcela nečekaně objeví Kawagoe Taró Šigejori a za ním generál zleva Tomokata s rukama svázanýma za zády.

Kawagoe: Dlouho jsme se nespatriili, kníže Jošicune! Vyšlo najevo, že bubínek, který vám byl předán s císařským příkazem zaútočit na Joritomoa, vám svévolně podstrčil Tomokata. Přicházím s pokynem od samotného excísaře, že v té věci máte zakročit podle vlastního uvážení.

Vypravěč: Jak to uslyší, vstane Noricune ze svého místa.

Noricune: Ho! Slyšel jsem, že i císařský rozkaz pronásledovat rod Taira má na svědomí Tomokata! Zabít toho mizeru, to bude spravedlností pro celý můj rod!

Vypravěč: A ještě než to dořekne, setne mu hlavu.

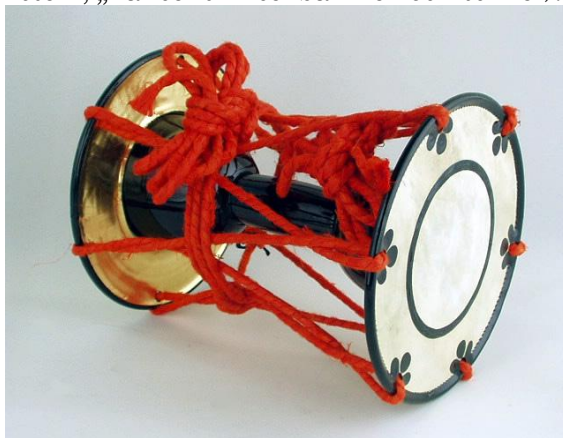
Noricune: A teď smí Jošicune žádat Noricuneho hlavu!
Jošicune: Ale pán z Noto, Kami Noricune, utonul v zátocě u Jašimy. Hlava Kakuhana z Jokawy, ta náleží Tadanobuovi.
Vypravěč: A ten, ještě než jeho pán dokončí svoji řeč, zdvihne meč a skolením bratrova nepřítele uctí bratrovu památku. Tak v tomto věku vladařů jeden z pánů míří na Óšú a druhý do Ohary²⁴⁹, rod Tairů je vyhlazen a poklidně spočívá na dně širého Západního Moře. Nadchází čas blahobytu a zralého zrna, čas rozkvětu „země podzimních žní“²⁵⁰. Kéž by tak znovu přišel, kéž by!

Čtvrtého roku éry Enkjó (1747), „v měsíci mrazu“ (jedenáctého měsíce), šestnáctého dne

Takeda Izumo
Mijoši Šóroku
Namiki Senrjú

-
- ¹ Název hry „Jošicune senbonzakura“, doslovně „Jošicune a tisíc sakur“, vychází z japonské místopisné i literární tradice. Spojuje v sobě jméno proslulého kapitána Jošicuneho z rodu Minamoto s narážkou na věčnou, stále znovu se obnovující krásu květů sakur, která je zde symbolem Jošicuneho slávy a oblíbenosti. Zároveň je symbolické i to, že sakury odkvétají právě v době své největší krásy, podobně jako Jošicunemu bylo dáno dosáhnout skvělých vojenských úspěchů a zemřít ve věku pouhých třiceti let. Výraz „senbonzakura“ („tisíc sakur“) dále evokuje sakurami proslulé místo v horách Jošina (prefektura Nara, středozápad ostrova Honšú). Oblast Jošino se dělí do čtyř celků, Šimo no Senbon (Dolní Senbon či „Dolní Tisícitřešňová“), Naka no Senbon (Prostřední Senbon), Kami no Senbon (Horní Senbon) a Oku no Senbon (Zadní Senbon). Vzpomnout lze také paralelu s podobným místním názvem, Senbon Macubara („Pláň Tisíce Borovic“). Nachází se v oblasti poloostrova Izu (prefektura Šizuoka, středovýchodní Honšú), který byl v minulosti častým místem vyhnanství. Legendární ministr Sugawara Mičizane, poté co by poslán do vyhnanství do Dzaifu na Kjúšú, údajně napsal báseň vyjadřující stesk po jeho oblíbené meruňce. Ta pak za ním měla dolétnout až na Kjúšú a následovat ji měla i ministrova oblíbená borovice. I zde je možné vidět, jak podstatná je pro japonskou kulturu symbolika stromů. V každém případě výraz „senbon“ („tisíce stromů“) je symbolicky využit již v básnické sbírce Manjóšú (8. století) a rovněž v někdejší hlavní městě Kjótu existuje ulice nazvaná „Senbon“. Tyto a jiné paralely lze vzhledem k hluboké vnitřní integritě japonské kultury sotva považovat za náhodné.
- ² Jedná se o populární epizodu z čínských dějin. Král státu Jüe, Kou-tien, který se ujal vlády v r. 496 př. Kr., vytáhnul proti sousednímu státu Wu, přestože ho jeho ministr Fan Li (později známý jako kníže Ču z Tchao) od tohoto záměru zrazoval. Kou-tien utrpěl drtivou porážku, a tak Fan Li zosnoval plán, jak stát Wu přemoci lstí. Jako vyslanec se v doprovodu krásky Si-š' vydal ke dvoru království Wu a skutečně se mu podařilo místního panovníka za pomoci Si-š' rozptýlit natolik, že stát Wu byl nakonec poražen a anektován královstvím Jüe. Fan Li se už ale tohoto procesu aktivně nezúčastnil a v ústraní užíval nahromaděného majetku a vlivu. Nárazku na tuto epizodu lze objevit u filosofa Lao-c' a nepřímě i v nó hře „Benkei na lodi“. (Srovnej německý překlad hry „Jošicune mezi květy sakur“ Eduarda Klopfensteina. Ve srovnání s prof. Klopfensteinem se autorka rozhodla řídit se při přepisu čínských jmen pravidly české transkripce (nikoli normou Wade-Giles), a to zejména v zájmu lepší čitelnosti a čtenářské přístupnosti.
- ³ Éra „Dlouhé Prosperity“ (Džuei) trvala jen necelé 3 roky, spadá do období let 1182 – 1184. Éra „Pravého Kalendáře“ (Genrjaku) spadá do období let 1184 – 1185.
- ⁴ Trojpek (deutzia, čeleď pustorylovité) má květy bílé barvy, bílou barvu měly také bojové zástavy rodu Minamoto (Gendži, použijeme-li sinojaponskou podobu jména). Zástavy rodu Taira (sinojaponsky Heike) měly barvu červenou.
- ⁵ „Musaši“ je staré označení oblasti dnešního Tokia a prefektury Saitama (částečně sem spadá též dnešní prefektura Kanagawa). Výraz „Západní Věž“ je pak narážkou na Benkeiův mnišský původ. Jako mnich totiž působil na posvátné hoře Hiei u Kjóta v klášteře při chrámu Enrjaku, a to právě v jeho Západní Věži.
- ⁶ Konflikt mezi rody Minamoto a Taira se rozhořel poté, co Taira Kijomori dosadil v roce 1180 na trůn svého ročního vnuka jako císaře Antokua. Tairové byli nakonec nuceni opustit tehdejší hlavní město Kjóto a v domnění, že na moři budou mít nad rodem Minamoto převahu, ustoupili na jihozápad Japonska. 22. března 1185 pak došlo k námořní bitvě u Jašimy (u dnešního města Takamacu, prefektura Kaga, severovýchodní Šikoku) a 24. března 1185 proběhla námořní bitva u Dannoury (u města Šimonoseki, prefektura Jamaguči, jihozápadní výběžek Honšú). Tairové byli poraženi a většina z nich včetně zhruba šestiletého císaře Antokua zemřela ve vlnách Vnitřního Moře. Správu země poté nominálně vykonával v souladu s praxí vlády excísařů (insei) excísař Goširakawa, který se po třech letech vlády (1155 – 1158), v době vzestupu rodu Taira, uchýlil do kláštera, přijal buddhistické jméno Hóó (Mnišský Císař) a po návratu

-
- z ústraní vykonával císařskou funkci spíše již jen formálně. Skutečná moc se soustředila do rukou kamakurského šóguna. Co se týče literárních pramenů, zejména pak divadelních her, bitva u Jašimy a bitva u Dannoury často splývají. Jošicune zde podává spíše souhrnný popis, odpovídající více průběhu bitvy u Dannoury.
- 7 Střelba na vějíř i sražení chrániče helmy jsou epizody, které se objevují v japonské literatuře v různých zpracováních. Zmínka o střelbě na vějíř se například objevuje v „Příběhu rodu Taira“, zde ovšem narozdíl od hry „Jošicune mezi květy sakur“ ke střelbě dojde již v podvečer prvního dne bitvy, ne až druhého dne. Legenda o sražení chrániče (šikorobiki) z helmy válečníka z rodu Minamoto jménem Mionoja Džúró (v dodatku k první scéně čtvrtého dějství figuruje jako Mionoja Širó) během bitvy u Jašimy Kagekijom z rodu Taira se objevuje například v nó hře „Kagekijo“ či v džóruři hře „Revidované zápisky z boje u Ičinotani“ („Ičinotani Futaba Gunki“, poprvé uvedeno r. 1751), stejně tak se tato scéna objevuje i v žánru kabuki.
- 8 Jošicune se po vítězných bitvách svedených s Tairy pokoušel o audienci u bratra, šóguna Joritomoa, ale byl zřejmě kvůli neshodám týkajícím se vojenské strategie očerněn (podle některých pramenů generálem Kadžiwarou Kagetokim), a namísto audience se tedy po zhruba třech týdnech čekání musel ze vsi Košigoe, kde byl zastaven před svým vstupem do Kamakury, bez úspěchu vzdálit a vrátit se do Kjóta. Více viz „Jošicune v Košigoe“ (in: Elisabeth Oyler, „Swords, Oaths, and Prophetic Visions. Authoring Warrior Rule in Medieval Japan“).
- 9 Norijori ve skutečnosti pocházel z rodu Minamoto, byl nevlastním bratrem Jošicuneho a Joritomoa. Také se jako nižší velitel podílel na bojích proti Tairům, ale zdaleka nedosahoval Jošicuneho postavení, jeho matkou byla totiž kurtizána. Narodil se ve vsi Kaba, odtud jeho přídomek. Narozdíl od jiných pramenů, které uvádějí jméno Kadžiwary Kagetokiho, je zde za původce Jošicuneho upadení v nemilost označen právě Norijori.
- 10 Císař Kanmu vládl v letech 781 – 806. V kronice „Šoku nihongi“ („Pokračování zápisků o Japonsku“) je doloženo, že v roce 788 byl vykonán obřad vyvolávání deště, ale bubínek Hacune zde zmíněn není. V jiných pramenech i ve hře „Jošicune mezi květy sakur“ je popisován jako malý bubínek (kocuzumi, viz. obr.) užívaný při doprovodu her nó. (Srovnej Klopfenstein, „Tausendkirschbäume Yoshitsune“).

- 11 Tato metafora vychází z čínského pramene „Liou Siang čuan“ („Liou Siangova biografie“). Liou Siang (79 – 8 př. Kr.) byl uznávaný konfuciánský učenec. Viz též Klopfenstein.
- 12 Hora Lu (v japonském přepisu Ro San) se nachází na jihu čínské provincie Ťiang-si (oblast Jang-c'-tiang), v malbě či poezii bývá často synonymem působivé scenérie. Výraz „hora Lu“ jako metafora pochází z dvojverší básníka Po Ťü-ia a v daném kontextu vyjadřuje spíše pocit odloučenosti než malebnost krajiny. Po Ťü-i dožíval opuštěn, stár a nemocen právě pod horou Lu, a tehdy údajně zaslal inkriminované verše třem přátelům u císařského dvora sídlícího v hlavním městě Čchang-an. Metafora zde evokuje kontrast mezi někdejší vysokým postavením paní Wakaba no Naiši u dvora a

-
- její současnou nepříznivou situací. Metafora zde nicméně funguje i ve svém prvoplánovějším významu, jako symbol malebné krajiny, oblast někdejší vsi Kitasaga („Severní Skaliska“) totiž leží na severu části dnešního Kjóta Arašijama („Bouřné Hory“), která je proslulá kopcovitou scenérií. Srov. Klopfenstein.
- 13 Slovní hříčka, „Kefu“ označuje místopisné jméno (vesnici na severovýchodě Honšú, dříve kraj Mucu, dnes převážně prefektura Aomori), zároveň však výraz „kefu“ odpovídá ve staré japonštině fonetickému přepisu výrazu „kjó“ („dnes“). Jedná se tedy stejně jako u předchozí metafory (život „pod horou Lu“) o narážku na to, že paní Wakaba no Naiši je ve své dnešní situaci nucená skrývat se a žít v chudobě (oblékat se do prostého tenkého oděvu). Výraz „plátno z Kefu“ byl v poezii období Heian užíván jako tzv. „polštářové slovo“ (ustálená metafora). Srovnej Klopfenstein a též anglický překlad hry „Jošicune mezi květy sakur“ Stanleyho H. Jonese, „Yoshitsune and the Thousand Cherry Trees“.
- 14 Praxe tzv. posmrtných jmen je v buddhismu běžná, věřící si své „převzaté jméno“ („hómjó“) mohl zvolit sám, když nastoupil dráhu duchovního, nebo mu bylo přiděleno poté co skončil. Reformami Meidži například bylo kodifikováno, že jednotlivé éry budou odpovídat vládě jednotlivých císařů a budou nazvány právě posmrtným jménem císaře. Období Meidži tak odpovídá období let 1868 – 1912, přičemž Meidži („Osvícená Vláda“) je posmrtné jméno císaře Mucuhita. K volbě posmrtného jména císaře narozdíl od běžné praxe dochází logicky již při nástupu císaře na trůn. Současný císař Akihito si jako své posmrtné jméno a jako označení období své vlády zvolil slovní spojení Heisei („Nastalý Mír“). Co se týče ve hře zmíněného posmrtného jména Tairy Šigemoriho, Daifu Džóren Daikodži z Komacu, lze ho přeložit jako Hlavní Ministr, „Čistý Lotos a Rozmnožitel Rodu“, pán z Komacu.
- 15 O něco dříve zmíněná jména Taikai („Velké Moře“) a Šókai („Malé Moře“) často přijímaly slavné kurtizány 18. století (kdy vznikla hra „Jošicune mezi květy sakur“). K tomu, že bývalé dvorní dámy a tanečnice „širabjóši“, které provozovaly mužské tance, se stávaly mniškami a uchýlovaly se do ústraní, skutečně docházelo. Mniškami se staly například právě tanečnice Gió, Ginjo a Hotoke, které původně působily u dvora jako milenky Tairy Kijomoriho. Ve vsi Kitasaga dodnes existuje chrám nazvaný Gió a mezi slavné zástupkyně tanečnic širabjóši patřila i Jošicuneho milenka Šizuka. Srovnej též Klopfenstein.
- 16 Jako obchodník s klobouky tu ve skutečnosti vystupuje vazal rodu Taira Kokingo Takesato. Zavazadlo, které s sebou nese, se skládá ze dvou košů zavěšených na tyči. Ženské klobouky pletené z rákosu pocházející z oblasti Kaga (dnešní prefektura Išikawa, středozápad ostrova Honšú) byly obzvláště oblíbené na začátku 18. století. Jméno Kaga navíc foneticky evokuje rostlinná vlákna, šustí, ze kterého se klobouky vyrábí. Srovnej též Klopfenstein.
- 17 V období Edo (16 – 19. stol.) bylo zvykem, že si chlapci po dosažení zralého věku (zhruba od patnácti let) nechávali vyholit vlasy na čele. A rovněž v dřívějších dobách bylo v Japonsku charakteristické dětem obou pohlaví ponechávat delší vlasy. Kokingo si tedy kvůli utajení nechává narůst vlasy na čele, aby budil zdání, že ještě nedosáhl obřadu genpuku (při kterém se dětem poprvé oblékal oděv dospělých a vlasy se vyvazovaly nahoru nebo se zkrátily). Viz též Klopfenstein.
- 18 Hora Kója (pref. Wakajama) je centrem sekty šingon založené mnichem Kúkaiem.
- 19 Jedná se o přísloví: „V každém štěstí je desetina dábla“. V přirovnání jsou užity míry sun (3,03 cm) a šaku (cca třetina jednoho metru, desetinásobek míry sun).
- 20 Doslovně „Mniška jako by se spálila o hvězdu (jako by ji štípla hvězda)“.
- 21 Nárážka na fakt, že Kokingo nemá vyholené vlasy na čele. Viz poznámka 17.
- 22 Podle kroniky „Mucu waki“ („Zápisky o Severovýchodu Japonska“) se při dobývání Severovýchodu Minamoto Jorijoši ocitl v obklíčení asi 200 povstalců, vojáci se buď rozprchli nebo byli smrtelně raněni, zbyl jen Jorijoši a 6 jeho věrných. Traduje se rovněž, že také Joritomo unikl po prohře u Išibašijamy v roce 1180 v doprovodu pouhých sedmi vazalů. Srovnej nó hru „Šičikioči“ („Únik sedmi rytířů na koních“).

- 23 Slovní hříčka založená na slově „hana“. V japonštině má výraz „hana“ význam „květ“ i význam „nos“. Odlišná je jen intonace u partikule, která následuje. Klesavá intonace za slovem „hana“ = „květ“, nezměněná intonace = „nos“.
- 24 Jorijoši z rodu Minamoto (988 – 1075) byl Jošicuneho předek (prapradědeček Jošicuneho otce Jošitomoa) který pro rod Minamoto dobyl oblast Óšú (zhruba dnešní prefektury Fukušima, Miagi, Iwate a Aomori na severovýchodě Honšú). Nejprve proti samozvanému vládci severního Japonska Abe Joritokimu zasahoval neúspěšně, ale v roce 1062 se u vrchu Tamuro spojil s posilami z provincie Dewa (dnes převážně prefektura Akita) a podařilo se mu zvítězit.
- 25 Tuto pasáž provází tanec Šizuky ve stylu širabjōši, to znamená, že Šizuka recitaci doprovází tancem v mužském oděvu. Existuje zde i paralela s žánrem kōwakamai (recitace textů z „Příběhu rodu Taira“ za doprovodu loutny a tance). Ještě i v době vzniku hry „Jošicune mezi květy sakur“ byla rozšířená praxe (ženských) tanců doprovázejících přednes textů z válečných kronik.
- 26 „Příběh rodu Taira“ a kronika „Zrcadlo východních provincií“ („Azuma kagami“) rezidenci Horikawa lokalizují na Šestou, ne Druhou ulici, dále od císařského sídla.
- 27 Doslovně „ti, se kterými je v jednom sedle“, to znamená Benkeiovi přátelé.
- 28 Někdejší kraj Dewa zabíral zhruba území prefektury Akita (severozáp. Honšú).
- 29 Při vstupu do buddhistického řádu je obvyklé, že si mnich či mniška nechají oholit celou hlavu, zatímco nesvobodní obyvatelé středověkého Japonska se vyznačovali účesem, který je ve hře zmíněn, tedy pruhem vlasového porostu v zadní části hlavy. Benkei je sice v historických pramenech zmiňován jako buddhistický mnich, nicméně ve hře „Jošicune mezi květy sakur“ vystupuje v souladu s charakterem své postavy jako prudký válečník s bohatým vlasovým porostem.

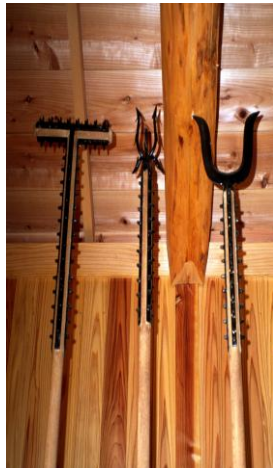

Benkei (manga)

Benkeiova podoba ve stylu kabuki

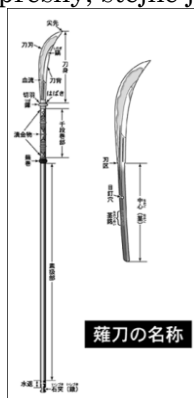
Benkeiova alegorická loutka

- 30 Existuje sedm nástrojů pravého samuraje (zbroj, dlouhý meč, krátký meč, šíp, luk, kyrys (přesněji kožený chránič hrudi) a přilba). Mezi Benkeiem užívaných sedm „tesařských“ nástrojů pak patří železné hrablo, velké kladivo, velká pila, bojová sekera, palice, vidlice sasumata (původně nástroj pro zatýkání zločinců, viz obr. na následující straně) a srp.

- 31 Jap. stopa, „šaku“ (尺), dosahuje zhruba délky 30 cm, Benkeiova halapartna má tedy

být zhruba 2,5 m dlouhá. Výraz halapartna se již pro kopí typu naginata (viz obr.) poměrně vžil, bohužel není zcela přesný, stejně jako výraz kopí či partyzyzána.

- 32 Generálem zprava zde Kawagoe míní Minamoto Joritomoa. Minamoto Joritomo byl generálem zprava a zároveň zástupcem vrchního rady jmenován až roku 1190, a titul šóguna získal až roku 1192, ale již dvacátého sedmého dne čtvrtého měsíce druhého roku éry Genrjaku (1185) byl povýšen na kandidáta na pozici druhé dvorské hodnosti. V době, kdy se hra odehrává, byl tedy čerstvě povýšen. Stal se tak přímým podřízeným ministrů druhé hodnosti a začalo se mu říkat „druhý z Minamotů“, třebaže byl třetí, nikoli druhý syn Minamoto Jošitomoa. Funkce generála zprava (右大将 うだいしょう, plným titulem 右近衛大将 うこんえのだいしょう) odpovídala třetí dvorské hodnosti na úrovni vrchního rady, jehož zástupcem se Joritomo stal zároveň s udělením generálské hodnosti.

<p style="text-align: center;"><u>Systém hlavních dvorských hodností</u> císař</p> <p style="text-align: center;">1. dvorská hodnost hlavní ministr 太政大臣 だじょうだいじん</p> <p>左大臣 さだいじん ministr zleva 2. dvorská hodnost ministr zprava 右大臣 うだいじん</p> <p style="text-align: center;">3. dvorská hodnost vrchní rada 大納言 だいなごん</p> <p>(hlavní dvorské hodnosti mají celkem 5 stupňů, politicky významné jsou uvedené 3)</p>

- 33 Jošicune se jako pán domu na začátku rozhovoru usadil na čestné vyvýšené místo, ovšem v dalším průběhu rozhovoru bude Kawagoe reprezentovat kamakurského šóguna, proto mu Jošicune čestné místo postoupí.
- 34 Tradiční sezónní rozptýlení (květy na jaře, měsíc na podzim a sníh v zimě).
- 35 Doslova „ohýbám (snižuji) kolena v urozeném císařském sídle“.
- 36 Jošicune se zapřísahá ve jméno šintoistických božstev i Buddha, toto spojení původní japonské náboženské tradice a přes Čínu a Koreu importované buddhistické tradice dává přísaze až nepatřičně silný nádech.
- 37 Hatakejama Šigetada (1164 – 1205) byl schopný vojevůdce a vlivný Joritomoův ministr. Pocházel stejně jako Benkei z kraje Musaši (zhruba oblast dnešního Tokia), konkrétně z Hatakejamy. Vzbudil podezření Joritomoova tchána Hódžóa Tokimasy a nakonec byl zneškodněn Tokimasovým druhorozeným synem Hódžóem Jošitokim. V kronice „Bájný Jošicune“ vystupuje Hatakejama naopak jako Jošicuneho odpůrce. Srovnej Klopfenstein.
- 38 Kawagoe vyjadřuje skutečnost, že jeho city byly raněny, a zároveň odhodlání spáchat rituální sebevraždu seppuku (harakiri). Výraz „nitro“ evokuje též výraz „břicho“, podobně jako je tomu u českých archaických výrazů „život“ či „lůno“.
- 39 Toto spojení s čínskými dějinami není při bližším prozkoumání v daném kontextu

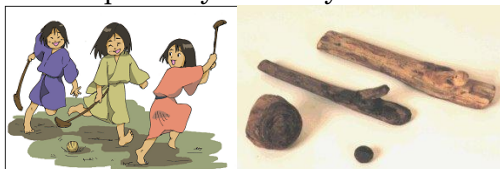
přesné ani lichotivé, proto ho Kawagoe označuje za „ne zcela přiléhavý příklad“. Šestý císař dynastie Tchang, Süan-cung (685 – 762) se po letech úspěšné vlády oddal životu v přepychu a podlehl vlivu své konkubíny Jang Kuej-fej a jejích příbuzných. Roku 756 byl celý dvůr nucen uprchnout před povstáním An Lu-šana a na pláni Ma-wej došlo ke střetu, kdy armáda vzbouřenců požadovala mstu na konkubíně a její rodině. Císař byl přinucen nechat Jang Kuej-fej zardousit a abdikovat ve prospěch svého syna. (Generál) Ke Šu-chan ve skutečnosti potlačil An Lu-šanovo povstání, ovšem se smrtí Jang Kuej-fej neměl nic společného. Viz Klopfenstein.

40 Tato epizoda je detailně zpracována v nó hře „Šózon“, jejíž název vychází z křestního jména Tosabó Šózona a která je neobvyklá tím, že role Šizuky je tradičně ztvárnována dětským hercem. Existuje i loutkové zpracování této epizody, hra z r. 1737 „Královský květ nočního útoku na rezidenci Horikawa“ („Gošosakura Horikawa jouči“).

41 Jedná se o ustálenou frázi, poetický obrat, který má navozovat atmosféru nejisté cesty. Nově jmenovaní správci provincií se dříve na cestě na své nové působiště prokazovali při příjezdu do přeprahací stanice právě zvonkem, který byl symbolem jejich úřadu a měl jim zajistit potřebné služby. Srovnej Klopfenstein.

42 Benkei je ozančován jako ten, který „nemá na západě sobě rovného“, Tosabó jako „první na východě“, tato pasáž tedy naznačuje, že proti sobě stanuli dva nejsilnější válečníci z celého Japonska, kteří jsou si navzájem rovnocenní.

43 Benkeiovo potýkání se s Tosabóem je vyjádřeno japonským citoslovcem „buri buri“, které označuje zvuk kuličky (buri) při chlapecké hře z období Heian (9.-12. stol.). Hra spočívá v rozpohybování kuličky pomocí paličky, na které je připevněný provázek. Hra připomíná právě roztáčení káči. Existuje též od obd. Edo (17.-19. stol.) rozšířená obdobná novoroční hra giččo, spočívající v rozpohybování kuličky samotnou paličkou. V této verzi hra připomíná krocket (viz obr.). V japonštině tedy metafora funguje spíše na základě zvukové podobnosti (na základě zvuku úderů), zatímco česká metafora, „roztáčení káči“, funguje spíše na základě pohybu zápasu. Autorka tuto českou variantu zvolila kvůli zachování herní podstaty metafory.

44 Doslovně: „Posloužíš dobře, pro věštbu na cestu!“, případně „Nuže, dobrý vrh!“. Šťastný směr cesty se dříve určoval vrháním dřívěk nebo drobných mincí.

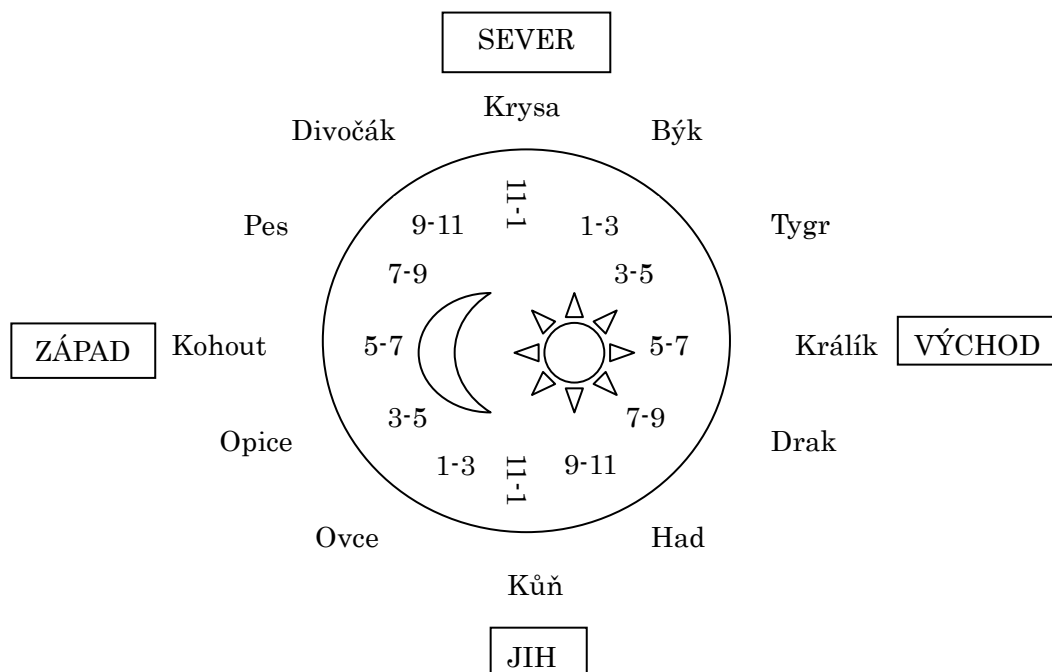
45 Tato pasáž je bohatá na různé aluze a vyžaduje komplexnější vysvětlení. Celá pasáž je založena především na spojení asijského zvěrokruhu se světovými stranami. Asijský zvěrokruh se skládá z dvanácti znamení a každému je přiřazen určitý směr. Na základě těchto spojení zde pak vzniká řada hříček. Směr mezi znameními Draka a Hada, jihovýchod, Benkei zavrhuje, možná právě kvůli daným znamením zvěrokruhu. Zmíněná Ohara (svatyně v Ubaře) ležící severozápadně od Kjóta (nikoli jihovýchodně, jak by se mohlo jevit z textu) mimochodem není totožná se slavnou Óharou, která leží od Kjóta severním směrem. O severoseverovýchodě, směru Býka, Benkei uvažuje proto, že Minamoto Jošicune byl v dětství pojmenován Ušiwaka Maru, což lze přeložit jako Býček Kulička. Praxe pojmenovávání dětí nelichotivými či směšnými jmény, aby se od nich držely dál zlé síly, se v některých asijských zemích dodnes dodržuje. Ve směru Hada a Koně, na jihu, leží Jošino, proslulé svou scenérií a přezdívané mi-Jošino („krásné Jošino“ či foneticky též místo „jež stojí za pohled“, proto se k němu také Benkei přiklání). A konečně západní směr Benkei komentuje s tím, že se jedná o směr Kohouta a jeho pán s doprovodem nemají křídla, aby se dostali příliš daleko.

46 Doslovně „jako by se ocitl mezi ovci a opicí“. Budeme-li pokračovat v paralele s kalendářem, pak se jedná o váhání mezi jižním a západním směrem. Zároveň tato fráze vyjadřuje pomýlené jednání, neočekávanou událost, špatné vyhlídky.

47 Se znameními asijského zvěrokruhu nespojuje jen světové strany, ale rovněž časové

úseky dne. Jednomu z dvanácti znamení odpovídá vždy dvouhodinový úsek. Hodině Tygra odpovídá doba mezi třetí a pátou hodinou ranní. V této době před rozbřeskem se prý často zvedá vítr, připomínající řev tygra.

Pro snadnější orientaci v předchozích třech poznámkách autorka přikládá **schéma japonského kalendáře** včetně odpovídajících světových stran a časových úseků. Pravá strana pole odpovídá dopoledním hodinám, levá strana odpoledním hodinám.

- 48 To, že Jošicune z Kjóta uprchl v doprovodu pouhých dvou vazalů, je básnická licence. Podle „Příběhu rodu Taira“ město opustil s pětistý jezdcí, podle kroniky „Bájný Jošicune“ („Gikeiki“) s patnácti tisíci jezdcí a podle kroniky „Zrcadlo východních provincií“ („Azuma kagami“) s dvěma stovkami jezdcí.
- 49 Cesta Jamato vedla od mostu na Páté ulici přes Fušimi do oblasti města Nara, podle některých interpretací se právě v oblasti této cesty nacházel bájný první japonský stát Jamato, odtud původní název, dnes je cesta pojmenována Fušimi, podle kjótské městské části, kterou vede.
- 50 Městská část Fušimi se nachází na jihu Kjóta a místní svatyně je zasvěcena bohu sake (které se zde dodnes destiluje) a rýže, tedy božstvu Inari, za jehož posla je tradičně považována liška. Svatyně je proto proslulá sochami lišek a dlouhými řadami posvátných bran torii. Liška je v čínském i japonském folklóru spolu s jezevcem považována za zvíře s magickými schopnostmi, srov. motiv „liščího Tadanobua“ ve čtvrtém dějství hry.
- 51 Vrch Tó (Tó no mine či též Tamu no mine, výška 608 metrů) se nachází v jihovýchodní části prefektury Nara u města Sakurai. Nachází se zde svatyně Danzan (případně též Katarijama) a hrob předního starověkého státníka a zakladatele rodu Fudžiwara Fudžiwary Kamatariho (614 – 669). Džúdžibó (pravděpodobně mnich ze zdejšího kláštera) není historicky spolehlivě doloženou osobností, ale Jošicuneho výskyt v oblasti kláštera na vrchu Tó je zmíněn v kronice „Zrcadlo východních provincií“ („Azuma kagami“), konkrétně 22. dne 11. měsíce zakládajícího roku éry Bundži (1185). Zde je také zmíněno Džúdžibóovo jméno. Ženám byl vrch Tó zapovězen, stejně jako posvátná hora Kója (viz pozn. 18). Proto se Suruga staví proti tomu, aby Šizuka Jošicuneho na útěku doprovázela.
- 52 Sató Širóbjóe Tadanobu (1161 – 1186) je vedle Benkeie z Musaši další výraznou osobností mezi Jošicuneho vazaly. Pocházel z rodu Sató z kraje Mucu (z oblasti

severovýchodního Honšú). Jméno Tadanobu se skládá ze znaků „loajalita“ a „víra“, což je výmluvným ukazatelem jeho charakteru, prostřední jméno Širóbjóe pak naznačuje, že byl čtvrtým synem ve své generaci („širó“) a „vojákem ochráncem“ („bjóe“). Vyznamenal se v boji proti mnichům, kteří zaútočili na Jošicuenho v horách Jošina (srovnej páté dějství hry). V roce 1186 se vrátil do Kjóta, kde se nakonec dostal do obklíčení a spáchal sebevraždu. Často vystupuje v legendách a dramatech jako vazal obdařený nezvyklou oddaností a silou. Jak vyjde najevo ve čtvrtém dějství, skutečný Tadanobu se zdržel ve svém rodném kraji a Tadanobu, který vystupuje v první scéně druhého dějství, je vtělením bílé lišky, která byla přivábena bubínkem Hacune. To také vysvětluje objevení se lišky u brány torii, Tadanobuovu sílu, jeho dlouhé skoky, let přes hroty mečů a jeho nervozitu, když se objeví Jošicune. Viz pozdější děj scény.

Vlevo: Sató Tadanobu jako válečník.

Vpravo: plakát inzerující hru „Jošicune mezi květy sakur“ („liščí“ Tadanobu spolu se Šizukou a bubínkem Hacune, za pozornost stojí bílé roucho se symbolem plamenů, naznačení liščích slechů na hlavě a držení rukou, které má navozovat iluzi liščích tlap).

53 Saburó Korejoši z rodu Ogata je v souvislosti s Jošicuneho únikem po moři zmiňován v „Příběhu rodu Taira“ („Heike monogatari“) i v kronice „Bájný Jošicune“ („Gikeiki“). Kraj Buzen se nacházel převážně v oblasti dnešní prefektury Fukuoka, na severovýchodě Kjúšú.

54 Jedná se v podstatě o svítilnu v podobě lampionu („koši-čócin“), kterou má její nositel pro větší pohodlí připevněnou na tyči u pasu. V minulosti se svítilny často zdobily rodovými znaky. Na obrázku je vidět tři různé typy těchto svítilen.

55 Doslovně „To je štěstí na (celá) tři léta!“.

56 Délková míra „ken“ se rovná šesti japonským stopám, tedy zhruba délce 1,8 m.

57 Tadanobu své protivníky nazývá slovem „unzai“, což je zkrácená podoba výrazu „unzaigaki“. „Unzaigaki“ jsou duše těch, kteří se provinili nenasytností, a jsou potrestány tím, že v podsvětí trpí hladem a vidinami zbytků z jídel živých, kterých se nemohou dotknout. Oslovení má pochopitelně hanlivý význam a označuje zároveň i omezeného člověka. Srovnej Stanleigh H. Jones Jr.

58 Čepele mečů jsou tu přirovnány ke stéblům trávy „cubana“ (též „čigaja“, imperata cylindrica, Japanese bloodgrass, imperata válcovitá či lalang válcovitý). Viz obr.

- 59 Srovnej první scénu prvního dějství, líčení průběhu bitvy u Jašimy, během které se Tadanobuův o dva roky starší bratr Sató Cuginobu (1158 – 1185) postavil do cesty šípu vystřelenému Kami Noricunem (pánem z Noto), aby zachránil život svému veliteli Jošicunemu. Mimo jiné odtud pramení Jošicuneho důvěra v Tadanobua. To, že Jošicune Tadanobuovi svěřil velitelskou zbroj a propůjčil mu svou identitu, aby zvýšil své šance na zdařilý únik, se objevuje též v kronice „Bájný Jošicune“.
- 60 Amagasaki je označení té oblasti Vnitřního Moře, která zahrnuje námořní cestu spojující Kjóto a Ósaku. V pozdním středověku náleželo toto strategické území (Ósacká Zátoka při ústí řeky Kanzaki – rameno řeky Jodo) mezi Ósakou a Kóbe rodu Čóšú. Nacházel se zde rovněž hrad Amagasaki.
- 61 „Nišimači“ znamená „Západní Město“, dnes sem spadá oblast města Amagasaki známá jako Daimocumači Ničóme (zhruba jihozápad centrální části města).
- 62 Buddhistickým duchovním jsou masité pokrmy zapovězeny (kvůli povinnosti ctít veškerý život). Jako „mušle“ (ve hře zmíněná mušle „torigai“, *fulvia mutica*, je mlž podobný srdcovce jedlé) se navíc hovorově označovala i vagína. Srov. Klopfenstein.
- 63 Božstvo Fudó, plným označením Fudó Mjóó („Nehybný Zářící Král“, v sánkrtu *Ācalanātha*, „Nehybný Strážce“) je hlavní bůh pětičlenné skupiny „Mjóó“ (skupiny tzv. „Zářících Králů“), je uctíván zejména v esoterickém buddhismu, sektou šingon. Jako „Nehybný“ je nazván proto, že je neochvějný ve své víře. Často je zobrazován vsedě či v pevném postoji na kameni. Mění hněv ve Spásu, nabádá k obrácení se na víru pomocí přísného pohledu. Na čele má občas zobrazeno třetí oko, v pravé ruce často drží meč „kurikara“ (俱利伽羅, „Nástroj Využití Ducha Buddha“) k potření zlých sil a v levé ruce často drží provaz ke svázání démonů. Někdy je také zobrazován se dvěma ze svých osmi mladých učedníků, Kongarou a Seitakou, případně se dvěma tesáky v ústech, někdy jeden z tesáků směřuje nahoru a druhý dolů (symbolika pokoření zlého a dosažení Nebeské Milosti). Typicky ho obklopuje plamenná aura, ve které mají shořet pozemské žádosti. Viz obr. na následující straně.

Malba Fudóa s učedníky, chrám Daigo (Kjóto) Fudó s mečem a provazem (zvýrazněny tesáky)

- 64 Doslovně „srdečnost rodiče vůči dítěti, která nemá oči (která se na nic neohlíží)“. Verš „me no naki“ („nemající oči“) koresponduje s frází „me ni kaki“ („pohlédnout“, „podívat se“) v předchozí replice Orjú. Autorka se pokusila paralelu zachovat pomocí slov „podívat se“ a „pohledat“.
- 65 Znak pro výraz „válečník“, resp. pro výraz „bojovný duch“ 武 (ブ、たけだけしい) se skládá z komponentů 戈 a 止, první má význam „rukojeť zbraně“, „píka“, druhý má význam „zadržet“, „zastavit“.
- 66 Ve středověkém Japonsku se v bitvách nepřátelené strany lišily barvou praporek, které bojovníci měli upevněné na zádech. Obraz zády otočených utíkajících vojáků a jejich třepotajících se bojových praporek má vyvolat komický dojem.
- 67 Wašinoo Saburó Jošihisa (Wašinoo v překladu znamená „Orlí Chvost“) se s Jošicunem podle 9. svazku kroniky „Příběh rodu Taira“ a podle 36. svazku „Kroniky vzestupu a pádu Minamotů a Tairů“ („Genpei džósuiki“) skutečně setkal tehdy, když se Tairové opevnili v Ičínótani u Kóbe. V „Příběhu rodu Taira“ je ovšem Wašinoo zmíněn jako lovec, nikoli jako dřevorubec.
- 68 Akaši („Zářící Kámen“) je úžina v oblasti skalnatého pobřeží u Kóbe, jehož území je známo jako Suma (lze přeložit jako „Vybroušeno“). Oba místní názvy, Akaši i Suma, jsou zároveň jména svazků „Příběhu prince Gendžiho“. Míra „čó“ (psáno znakem 町 nebo 丁) odpovídá délce 109 m.
- 69 Kurzívou zvýrazněný začátek repliky je přesnou citací nó hry „Benkei na lodi“. Deklamace se mění do hrdelního stylu divadla nó, což scéně dodává působivost. Autorem hry „Benkei na lodi“ je Kanze Nobumicu (1435 – 1516), v první části hry Jošicune zanechává Šizuku v přístavu v Daimocu a ve druhé části hry se vydává na moře, kde je jeho loď napadena duchem utonulého Tairy Tomomoriho.
- 70 Nii no Ama („Mniška Druhé Hodnosti“) je posmrtné jméno Tokiko z rodu Taira (1126 – 1185), Kijomoriho manželky a babičky císaře Antokua.

Vlevo: císař Antoku (chrám Sennjū, spravovaný sektou šingon, Kjóto, oblast Higašijama)

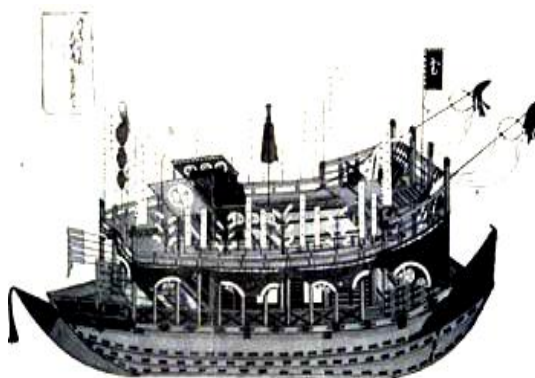
Vpravo: Nii no Ama zachraňuje císaře Antokua před drakem, Utagawa Jošicuja či též Jošicuja Ičieisai (autor žánru ukijoe, 1822 – 1866)

- 71 8 úderů podle jap. kalendáře odpovídá hodině Ovce, která vrcholí ve 2 hodiny ráno. Zároveň se jedná se o předem smluvený signál a počet úderů je podle textu hry dán věkem císaře Antokua, který se ovšem měl narodit roku 1180. V době bitvy u Jašimy, kdy měl utonout, by mu tedy bylo zhruba 5 až 6 let. Pokud by se následně dva roky skrýval, jak naznačuje pozdější text hry, skutečně by císaři muselo být 7 až 8 let. To ovšem odporuje faktu, že ve skutečnosti mezi bitvami u Jašimy a Dannoury a Jošicuneho útekem uběhlo jen asi sedm měsíců. Časové zasazení děje se tak stává nelogickým. Možná se jedná o záměr autorů, který má ospravedlnit císařovu duševní vyspělost. I „Kronika vzestupu a pádu Minamotů a Tairů“ (43. svazek) a „Příběh rodu Taira“ (11. svazek) zmiňují Antokua jako osmiletého (západnímu určení věku odpovídá 7 let).
- 72 Tato pasáž je parafrází veršů z nó hry „Benkei na lodi“. Původní verše zní takto:
Vznáší se na večerních vlnách, uchopí pevněji svou halapartnu, ve znamení tříštícího se víru vln víří okolo, vykopává do vzduchu vody přílivu, vítr duje tak, že zaslepuje oči, srdce ve zmatku zapomíná na minulost i budoucnost, je pouze „ted“.
 Obrat „znamení tříštícího se víru vln“ – tomoe nami no mon (巴波の紋) – není pouze metafora, jedná se zároveň o typ rodového erbu (viz obr.).

- 73 Světlý odstín modrošedé barvy („kikudžin“, „jamabatoiro“).
- 74 Starší název hory Rokkó (931 m), která se tyčí v severní části Kóbe. Je zmíněna i ve hře „Benkei na lodi“. Dodnes se v oblasti Kóbe nachází řeka Muko a pláň Muko.
- 75 Lodní opevnění, „funa jagura“ (船矢倉・船櫓), je krychlovitá dřevěná konstrukce vycházející z podoby běžné opeňovací věže, „jagura“ (矢倉・櫓). Viz obr. vlevo, dřevěná nástavba na přídi lodi. Na danou část hry „Jošicune mezi květy sakur“ se podle tohoto motivu někdy odkazuje jako na „Lodní opevnění u Daimocu“. Výrazem „jagura“ se označuje též krychlovitá nástavba, která je slavnostně umísťována na střechu kjótského divadla Minamiza vždy v listopadu u příležitosti tzv. „kaomise“, přehlídky vystoupení známých tokijských herců divadla kabuki. Viz. obr. vpravo.

76 Tato pasáž až k modlitbě a básni císaře vychází z „Příběhu rodu Taira“ (11. svazek, 9. kapitola) a objevuje se i v „Kronice vzestupu a pádu Minamotů a Tairů“ (43. svazek). Podobně je popsán císařův odchod ze světa rovněž v nó hře „Utonutí s kotvou“ („Ikari kazuki“, srovnej Tomomoriho smrt v závěru dějství).

77 Císař se v modlitbě obrací nejprve na Východ, aby uctil Bohyni Slunce Amaterasu, poté na Západ, kde leží Buddhova podsvětní říše.

78 Jedná se o verše z „Kroniky vzestupu a pádu Minamotů a Tairů“, kde jsou vloženy do úst Antokuově babičce Nii no Ama v okamžiku, který těsně předchází jejich společnému skoku do moře. V „Příběhu rodu Taira“ se tyto verše běžně neobjevují, ve hře „Jošicune mezi květy sakur“ figurují jako císařova báseň na rozloučenou („džisei“, 辞世). Zmíněnou „řekou císařských potomků“ je řeka Mimosuso (běžněji známá jako řeka Isuzu), která se nachází u Vnitřní Svatyně v Ise, zasvěcené Bohyni Slunce Amaterasu, od níž japonští císaři odvozovali svůj původ. Právě ve Vnitřní Svatyni v Ise je uloženo posvátné osmihranné zrcadlo bohyně Amatarasu. Antoku chce v souladu s verši splynout s vlnami a tím i s „proudem“ svých předků.

79 Antokuovým otcem byl císař Takakura (vládl v letech 1168 – 1180), jeho dědečkem byl Taira Kijomori. Antokuova babička Tokiko a její druhá dcera, Antokuova matka Tokuko, jsou zde jmenovány svými posmrtnými jmény, tedy jako Nii no Ama („Mniška Druhé Hodnosti“) a Kenreimon'in („Poklona Bráně Kláštera“).

80 Osm dračích božstev je zmiňováno v Lotosové Sútře. Jsou známa jako „osm velkých dračích králů“ (八大竜王) a mají vládnout nad vodami a deštěm. Vodní tvorové obecně jsou zde osloveni ustáleným výrazem „šupinatí z Gangy“.

81 Viz začátek druhé scény druhého dějství „U přívozu“, kdy Benkei strne v křeči, když překračuje dřímající Ojasu (ve skutečnosti císaře Antokua).

82 Ve hře „Benkei na lodi“ je Tomomoriho duch zahrán Benkeiovým mnutím růžence. Buddhistický růženec má 108 kuliček, mne se mezi dlaněmi. Benkei jako horský mnich užívá růženec s kuličkami, které nejsou zaoblené, ale mají mírné hrany.

83 Mezi čtyři hlavní japonské šlechtické rody patří Fudžiwarové, Minamotové (Gendži), Tairové (Heike) a příslušníci rodu Tačibana.

84 Šest cest od utrpení ke spáse představuje následujících šest možných úrovní:

1. věčné utrpení v „jámě pekelné“ či v „propasti abi“ (阿鼻, v sánkrtu „avīci“), případně obecněji „peklo“ („džigoku“, 地獄, v sánkrtu „naraka“)
2. věčné hladovění („gaki“, 餓鬼, v sánkrtu „preta“); duše zde mají vidiny pokrmů, ale nesmějí okusit (srovnej též pozn. 57)
3. převtělení se do světa zvířat („čikušó“, 畜生, v sánkrtu „tiryagyon“)
4. vtělení se do „hladového démona“ („šura“, 修羅, v sánkrtu „asura“), do světa, kde vládnou zášť, pomstychtivost a krvelačnost
5. lidské utrpení, lidský svět („ningenkai“, 人間界, v sánkrtu „manussya“)
6. Ráj, Cesta Nebes, „Cesta na Nebesa“ („tendžódó“, 天上道, v sáns. „devaloka“)

V kronice „Příběh rodu Taira“ (11. svazek, tzv. „Svitek Splnutí“, „Kančo no maki“) se vyskytuje pasáž známá jako „Nejzazší mez Šesti cest“ („Rokudó no sata“), která je pro

danou část hry podstatným inspiračním zdrojem. Ještě zřetelnější je zde inspirace v textu nó hry „Óhara gokó“ („Vznešená pouť do Óhary“, jedná se o disputaci matky císaře Antokua a excísáře Goširakawy).

85 Tato pasáž není zcela jednoznačná a při uvedení hry se často vypouští. Z textu nelze vyvodit, zda jsou Tomomoriho slova míněna tak, že císař Antoku byl ve skutečnosti děvče, a Kijomori ho vydával za chlapce. Je možné, že tato nejasnost vznikla proto, že daná pasáž nebyla řádně prodiskutována v rámci trojčlenného autorského kolektivu. Její zdroj lze vysledovat v „Příběhu rodu Taira“ („Svitek Splnutí“, 5. část) a ještě zřetelněji v „Kronice vzestupu a pádu Minamotů a Tairů“ (43. sv., část „Císař Antoku nedosáhne štěstí“, „Antoku-tei kičizui narazu“).

86 Doslovně se zde objevuje výraz „dračí obličej“. Osobnost císaře Antokua je tak spojena s mýtem „osmi velkých dračích králů“ (viz pozn. 80) a s tradicí linie čínských „dračích císařů“.

87 Doslovně Tomomori zmiňuje, že překročí vody „tří moří“, jedná se o narážku na obrat „Řeka Tří Cest (Světů)“, („Sanzu no gawa“), kterou musí duše překonat na cestě do podsvětí.

88 Motiv vychází z legendy, podle které se Tomomori v bitvě u Dannoury připoutal ke kotvě a vrhnul se do moře. Výrazně je využit v nó hře Konparu Zenčikua „Utonutí s kotvou“ („Ikari kazuki“). Závěr druhého dějství hry „Jošicune mezi květy sakur“ je někdy označován jako „Ukotvený Tomomori“ („Ikari Tomomori“).

89 Citace závěrečného verše hry „Benkei na lodi“.

90 Strom šii (castanopsis či pasania cuspidata, Japanese Chinquapin) je kaštanovec z čeledi bukovitých, rozšířený v Japonsku a na jihu Korejského poloostrova. Dorůstá dvaceti až třiceti metrů. Viz obr.

91 **Jošino v provincii Tango** je dnes již neznámé místo, které se podle „Zápisů z provincie Tango“ („Tango Fudoki“) nacházelo na severovýchodě dnešní pref. Kjóto.

Jošino (dnešní Mijošino) v provincii Musaši se nachází u dnešního města Kawagoe v prefektuře Saitama (oblast Kantó, středovýchodní Japonsko). Je zmíněno v „Příběhu z Ise“ („Ise monogatari“).

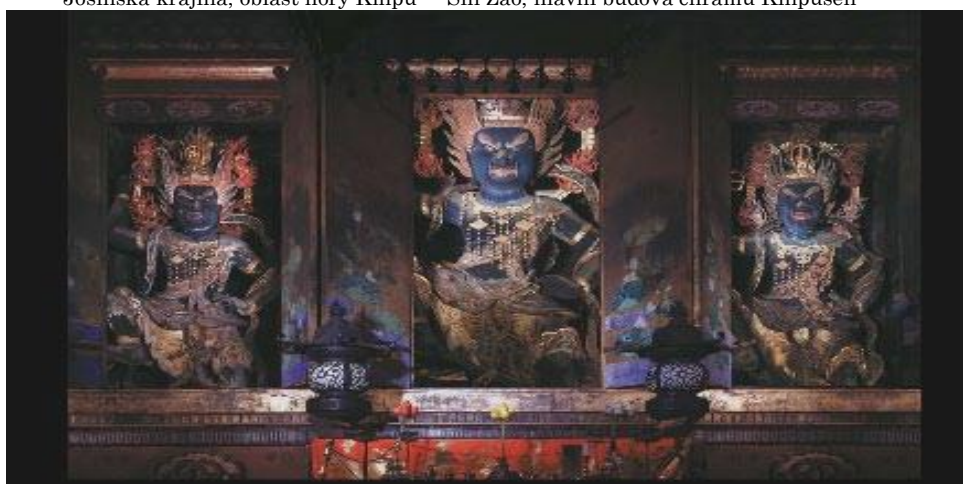
Jošino na cestě Jamato se nachází v prefektuře Nara a ze zmíněných tří je nejproslulejší. Bohatě je propojeno s japonskými dějinami i japonskou literaturou. Místní jméno Jošino je charakteristické pro oblast s působivou scenérií a často je zesíleno předponou „mi“ s významem „krásný“, „libý“, výraz „Mi-Jošino“, „Krásné Jošino“ lze považovat za ustálený básnický obrat.

92 Hora Kinpu (Kinpu Sen či Kinpu San, nezaměňovat s horou Kinpu na hranicích prefektur Jamanaši a Nagano) je označení horského hřbetu táhnoucího se až do oblasti Oku no Senbon (Jošino, prefektura Nara, viz též pozn. 1). Nachází se zde stejnojmenný klášterní komplex (Chrám Kinpusen, 金峯山寺), který je centrem sekty šugendó (sekty horských mnichů jamabuši). Hlavní síň komplexu (蔵王堂) nese jméno božstva Zaó (蔵王権現, ざおうごんげん, hlavního božstva sekty šugendó, božstva meditace a uctívání

hor, které se mělo zjevit při meditacích jejímu zakladateli, asketovi jménem En no Gjódzja). Božstvo Zaó je v chrámu Kinpusen zastoupeno známými třemi sochami, sochou božstva Miroku (弥勒, v sánskrtu Maitreya, bódhisattva sestupující na zem aby šířil světlo Buddhova učení), sochou Buddha Léčitele a sochou božstva Kannon s „tisíci pažemi“. Ve dnech zpřístupnění chrámu se k sochám konala procesí.

Jošinská krajina, oblast hory Kinpu Sín Zaó, hlavní budova chrámu Kinpusen

Tří ztělesnění božstva Zaó, Miroku vlevo, Buddha Léčitel uprostřed, „tisíciruké“ božstvo Kannon vpravo (Chrám Kinpusen, síň Zaó)

- 93 V zábavních čtvrtích bylo zvykem pro kontrast a nápadnost nosit červené zástěry. Modrá zástěra naznačuje počestnost podniku.
- 94 Tím, že má Kosen malého syna, a je tedy zadaná, klesá podle textu její atraktivita.
- 95 Oblast Ošiumi (dnes Ošimi, ves u řeky Jošino), kam je ves Šimoiči situována, se nachází asi dva či tři kilometry západně od dnešního města Jošino. Podle legendy se sem měl uchýlit Taira Koremori po porážce rodu Heike. Srov. Jones a Júda.
- 96 Lék „darasuke“ je hořký lék tmavého zabarvení připravovaný z bylin a kůry óbaka (kůra korkovníku amurského). Dorogawa („Blátivá Řeka“) je ves v horách jižního Jošina. Srovnej Kolopfenstein.
- 97 Jedná se o plody stromu kaja (torreya nucifera, Japanese Torreya, Kaya) a plody stromu toči (v tomto případě jde o druh jedlého kaštanu). Není jasné, proč jde o jiné plody než plody stromu šii, pod kterým se scéna odehrává. Důvodem byla pravděpodobně zvukomalba a plynulost japonského textu. Konkrétní verš zní „wagakimi no kigen toru kaja toči“ (doslovně „plody kaja a toči sbírané pro povznesení nálady mladého pána“, výraz „kaja“ označuje plody stromu kaja, ale zvukově zároveň zdůrazňuje účel sbírání, pozvednutí Rokudaiovy nálady).

Větévka a plody stromu kaja

kaštiny ze stromu toči

plody stromu šii

- 98 Míra džó (丈) odpovídá zhruba třem metrům, strom je tedy zhruba 6 m vysoký.
- 99 Narážka na to, že Gontovi není znám vysoce urozený původ těch, s nimiž se setkal.
- 100 Mince rjó (viz obr.) byla v 18. stol. rozšířeným platidlem a vzhledem k tomu, že se jedná o platidlo ze zlata a stříbra, dvacet rjó představuje nezanedbatelnou částku.

- 101 Doslova je zde meč přirovnán k „červené sardince“, respektive k nakládané, solené či sušené sardince, jejíž barva má narezlý nádech.
- 102 Doslovněji „Mluvíte sice umně, ale nechte si to na dobu, až nastane věčné jaro“.
- 103 Gonta zde naráží nikoli na možnost, že by Kokingo mohl být za krádež pověšen, ale na to, že by za ni mohl být udán, zatčen a svázán.
- 104 Situace uprchlíků je přirovnána k ostrým stéblům trávy čigaja (viz pozn. 58.). Konkrétně metafora vyjadřuje možnost, že za stébly trávy ukrývá nepřítel.
- 105 Opakuje se přirovnání meče k sardince, viz pozn. 101.
- 106 Urážka vychází z přísloví „Na hoře Kója šedesát, v Nači osmdesát“. Na těchto posvátných místech i na pozicích noviců působili starší duchovní, přísloví ironizuje k věku se nehodící chování či vzhled. Narážka na Kokingoův dětský úces a též hříčka se slovem „hidžiri“ („světec“) a „hidžiru“ („uloupit“). Srov. Klopfenstein.
- 107 Ves Kamiiči leží stejně jako ves Šimoiči v prefekt. Nara západně od města Jošino.
- 108 Jedno „bu“ (匁) odpovídá čtvrtině hodnoty jednoho rjó, sto „probodnutí“ pohledem a sto bu by tedy odpovídalo dvaceti pěti, nikoli daným dvaceti rjó.
- 109 V oblasti Šimoiči je víc míst zvaných Sakamoto, není jasné o jaký chrám se jedná.
- 110 Jasuke je jméno tradované v Jazaemonově rodě, označuje také rodinný podnik, právě jméno Jasuke přijal Koremori, když se ukryl v Kamiiči.
- 111 Město Gose leží 10 až 15 km na sever od Šimoiči a Kamiiči.
- 112 Ves Šimoiči („Dolní Městys“) a ves Kamiiči („Horní Městys“), kde má svůj podnik Gontův otec Jazaemon, jsou od sebe oddělené pouze údolím.
- 113 Gonta je zde osloven zkrácenou formou svého jména, jako Gon, zatímco jeho malý synek Zenta je naopak osloven plnou formou svého jména, jako Zentaró.
- 114 Dlouhé rukávy jsou tradičně spojené s představou ideální ženské přitažlivosti a zároveň byly znakem svobodného stavu, nezadanosti.
- 115 Metafora vychází z pověry, že žraloci a kosatky mají schopnost zavést loď na širé moře a způsobit, že ztratí směr. „Spánek spravedlivých“ je „spánkem Buddha“ a omámenost lze vztáhnout na Gontu i na jeho matku „zmámenou“ spánkem.
- 116 Z textu vyplývá, že Kosen prodávala své tělo tajně, není tedy jisté, zda byla vázaná smlouvou s některým z veřejných domů v Gose. Po jejím otěhotnění nicméně její patron požadoval odstupné, na které měl nevěstinec nárok pokud dívka odstoupila od smlouvy.

- Gonta synka přirovnává k hladové duši „gaki“ (viz pozn. 84).
- 117 „Kanme“ (貫目) je stará jednotka váhy i měnová jednotka. V obl. Kansai (středožáp. Japonsko), kde se hra odehrává, bylo preferováno stříbro, které se obvykle obchoduje na váhu, v oblasti Kantó (středovýchodní Japonsko) byly preferovány zlaté mince. Čtyři kanme stříbra odpovídaly hodnotě jednoho rjó (viz pozn. 100).
- 118 Viz pozn. 107.
- 119 Jméno Šuma lze přeložit jako „vrchní štolba“, tuto pozici zřejmě zastával Kokingoův otec a v rodině se dědila, na několika místech textu je Kokingo označen jako štolba.
- 120 Je zde naznačeno, že soupeři nedojdou klidu kvůli nedokončené mstě a promění se v duše mstících se válečníků. Srovnej pozn. 84, vtělení se do „hladového démona“.
- 121 Zátoka Kumano se nachází ve stejnojmenném městě v dnešní pref. Wakajama, motiv Koremoriho pobytu ve zdejší oblasti je převzat z „Příběhu rodu Taira“.
- 122 Hora Kója se nachází ve východní části dnešní prefektury Wakajama, hostinec Kamija, který Kokingo zmiňuje o chvíli později, se nacházel na jejím úpatí u vstupu na posvátnou půdu, kam neměly přístup ženy. Paní Naiši by proto musela počkat v hostinci, zatímco malý Rokudai by vystoupil na horu a setkal se s otcem.
- 123 Taira Šigemori (Šigemori z Komacu, 1138 – 1179) je zde označen přímo za „světce“, za jednoho z posvátných předků ochraňujících Japonsko. Účastnil se nepokojů Hógen a Heidži, po převzetí moci Tairy zastával funkci „generála zleva“ i vrchního ministra. Podle legend vynikal výjimečně pevným charakterem a lidskostí.
- 124 Podle hodiny narození lze údajně na základě japonského kalendáře předpovědět hodinu úmrtí dané osoby.
- 125 Doslova je zde užit výraz „lízat ucho“ (zblízka našepávat, vytrvale přemlouvav). Zároveň je zde metafora přirovnávající našeptávače k obtížnému hmyzu, přičemž výraz „gedži gedži“ (doslovně „stonožka domácí“) evokuje jméno příslušného kamakurského samuraje Kadziwary Kagetokiho. Výraz pro stonožku ve spojení s Kadziwarovým jménem užil již Čikamacu Monzaemon v díle „Minamoto Jošicune a šachový svitek“ („Minamoto Jošicune šógi kjó“) z roku 1706. Srov. Klopfenstein.
- 126 Japonské úsloví přirovnává pravou neústupnost k odhodlání vydržet sedět v předepsané pozici na skrčených nohou i kdyby hrozilo prasknutí kloubů v kolenou.
- 127 Doslovně „byl by okraden až do úplného vysvlečení“.
- 128 Přeneseně „Nikdy nevíme, kdy nás karma s kým spojí“. Buddhistické přísloví.
- 129 Tato moralita vyjadřuje pomíjivost života a buddhistickou víru v jeho koloběh.
- 130 Náznak toho, že i charakterní Jazaemon je schopen dopustit se nemorálního činu.
- 131 Obchod s nakládáním suši (nazývaný jménem Jasuke, které se v rodině majitelů předává z generace na generaci) skutečně existuje. Podle historických pramenů byl založen v první polovině 17. století. Nakládání suši je specialita vsi Šimoiči a nakládá se do džberů tak, že se proloží vždy vrstvou rýže vrstvou rybího masa, po naplnění se džber utěsní a obsah se nechá „zrát“. Srov. Klopfenstein.

- Vlevo – typ džberu, ve kterém se suši nechává uležet. Uprostřed – nakládání suši, konečný naservírovaný produkt. Vpravo – ukázka toho, že obchod s nakládáním suši Jasuke hru „Jošicune mezi květy sakur“ dosud využívá k propagaci; propagační materiál zachycuje Jazaemonova zlotřilého syna Gontu se džberem.
- 132 „Rychlokvašné suši“ („hajazuke“) se oproti obvyklým 12ti – 20ti dnům nechává uležet 4 dny – 8 dní.
- 133 Ryba aju (plecoglossus altivelis, sweetfish, viz obr.) je druh potočního pstruha, ve vsi

---

Šimoiči, kde se děj odehrává, se vyskytuje přímo ve vodách místní řeky Jošino.

V dané pasáži se mimo jiné rozehrává jazyková hra se zvukovou podobností jména ryby „aju“ a podstatného jména „ai“ („lásky“). Stejně tak jako Jazaemonova dcera Osato vzbuzuje lásku, tak chuť nakládaného suši z ryby aju vzbuzuje oblibu. Daná jazyková hříčka čerpá z útržku, jehož autorem je čínský konfuciánský učenec Hsün-tzu (312? – 230/5? př. Kr.). V tomto útržku je s podst. jménem „ai“ (zde ve význ. „indigovník“) spojena „indigová barva“ („ao“). Podobnou hru se slovy využívá v krátké žertovné básni (kjóka) i „Shakespeare japonské literatury“ Čikamacu Monzaemon. Jeho žertovná tanka je známa relativně krátce. Srov. Klopfenstein.

Hsün-tzu (v kanbunovém čtení)

*Ao wa kore wo ai jori torite
ai jori mo aoši.*

*Indigo bere modř z indigovníku,
a přec je modřejší než on sám.*

Čikamacu

*Kotosara ni
adži wa Jošino no
curube suši
aju jori idete*

*Obzvláště lahodná je
chuť Jošino,
jeho nakládaného suši,
je z ryby aju.*

aju wo ošikeri. („ošikeri“ = „potlačit“...„stlačit“) *a přec jako by rybu aju předcívalo. Text hry „Jošicune mezi květy sakur“*

Fúmi mo Jošino Šimoiči ni hirometaru curube suši ... Musume Osato ga ... hojahoja to ... ai ni aimocu aju no suši osaete šimete nare sasuru.

Chuť (nakládaného suši) je tak dobrá, jak se sluší na „krásné Jošino“. Má věhlas po celém Šimoiči ... dcera Osato ... s úsměvem a s láskyplnou péčí. láskyplnou jako ona sama, nakládá suši s rybou aju. Utlačí ho a pevně uzavře.

134 Kumano („Medvědí pláň“) je rozšířený místní název, města pojmenovaná Kumano lze najít v prefekturách Wakajama, Mie, Šimane a Hirošima. Zde se jedná o „Zátoku Kumano“ (ves Kumanoura) na ostrově Šikoku. Koremori se tam po bitvě u Jašimy podle „Příběhu rodu Taira“ skutečně uchýlil.

135 Tato pasáž líčící Koremoriho jako mimořádně přitažlivého a jemným vkusem nadaného muže je narážkou na báseň zařazenou pod číslem 38 do antologie „Sbírka starých a nových básní waka“ („Kokin wakašú“).

Pro koho ulomit a komu poslat snítku s květy slivoně?

*Nikomu ji nemohu ukázat, jen tobě,
tomu, kdo nad jiné vyniká*

smyslem pro barvu a vůni slivoňových květů.

136 Bohyně Benzaiten (též Benten) je buddhistickou patronkou učenosti, řeči a hudby, často je zobrazována sedící s loutnou biwa v rukou (původně byla zobrazována se čtyřmi nebo i osmi pažemi). Jejím předobrazem je staroindická bohyně říčních vod Sarasvatí („Plynoucí Voda“). Bohyně Benzaiten patří mezi sedm božstev štěstí. Je zmíněna mimo jiné v Lotosové Sútře a Súra Zlaté Záře jí přisuzuje ochrannou funkci, v Japonsku se proto stala ochránitelkou země a osobního bohatství.

Sarasvatī   Benzaiten   Osmiruká Benzaiten, Svatyně Enošima

(Socha vpravo pochází z raného období Kamakura, 1185 – 1333, podle legendy ji mnich Mongaku zhotovil na přímý rozkaz Minamoto Joritomoa, Joritomo chtěl údajně za pomoci sochy přivolat kletbu na své nepřátele)

- 137 Japonské přísloví odpovídající českému „jablko nepadá daleko od stromu“ v původním znění říká, že „výhonky melounu neplodí lilek“.
- 138 Doslovně je zde Jazaemon přirovnán ke stonožce. Vzpomenout lze též přirovnání kamakurského vazala Kadžiwary Kagetokiho ke stonožce (viz pozn. 125).
- 139 Matka naráží na to, že i kdyby snachu potkala, nepoznala by ji.
- 140 Peníze na daň, zpronevěřené Gontou, jsou zmíněny již ve scéně „Pod stromem šii“.
- 141 Přeneseně přísloví vyjadřuje, že i božstvo (i sebedokonalejší člověk) někdy chybuje.
- 142 Tři kanme jsou zde označeny jako prokleté proto, že zapříčiní Gontovu tragédii. Pro komentář o hodnotě odpovídající jednotce kanme viz pozn. 117.
- 143 Jedná se o ves Kumanoura („Zátoka Kumano“) na ostrově Šikoku. Viz pozn. 134.
- 144 Měšťané si nechávali dlouhé vlasy, které svazovali do tradičního drdolu, pouze v zadní části hlavy, čelo mělo být, jak bylo v měšťanských kruzích zvykem, vyholené.
- 145 Jasukeho jméno (弥助) se skládá ze znaků 弥 (ビ・ミ・いや = tím spíše, o to více, s narůstající intenzitou, konečně) a 助 (ジョ・すけ・たすける = pomoc, pomoci).
- 146 Kadžiwara Heizó Kagetoki (? – 1200) byl vazalem Minamoto Joritomoa, právě jemu je často přisuzována odpovědnost za osudné očernění Jošicuneho, mimo jiné kvůli sporu ohledně taktiky nasazení „opačných vesel“, který měl mezi Kadžiwarou a Jošicunem podle „Příběhu rodu Taira“ proběhnout před bitvou u Jašimy. Ze vzpoury se Kadžiwara pokoušel obvinít i Jukiho Tomomicua, nakonec se ode dvora byl nucen vzdálit a padnul v bitvě spolu se svým synem Kagesuem.
- 147 Epizoda o vyslání poselstva s peněžitým darem od Tairy Šigemoriho do Číny (dar byl určen klášternímu komplexu Liou Chuang-šan) se objevuje v třetím svazku kroniky „Příběh rodu Taira“ a v jedenáctém svazku „Kroniky vzestupu a pádu Minamotů a Tairů“. Zde se objevuje též jméno námořního kapitána Mjódena, který měl částku tři tisíc rjó skutečně předat. Srov. Klopfenstein.
- 148 Jazaemon naráží na úsloví, že „z dálky květy voní, ale zblízka zapáchají“.
- 149 Výraz „tonari širazu“ lze přeložit jako frázi „nevnímat, co se děje v blízkosti“, „nevšímat si okolí“, „nevědět, co se děje v sousedství“. Zároveň tento výraz označuje „svatbu narychlo“ a také zvláštní druh rýžových koláčků. „Hnětení koláčků“ je metaforou pohlavního styku.
- 150 Podle buddhistického přesvědčení svazek mezi rodičem a dítětem přetrvává jeden život, svazek mezi manžely dva životy a svazek mezi vazalem a pánem tři životy.
- 151 Paní Naiši podle této fráze není vševědoucí, proto nemá tušení, že dospěla k místu, kde se ukrývá její manžel a kde uzavřel fiktivní svazek.
- 152 Bitva u Ičinotani (někdy uváděna též jako bitva u Sumy) se odehrála mezi Minamoty a Tairy v roce 1184. Suma byla pevnost Tairů na západě dnešního Kóbe a bitva o ni vešla do historie jako nejznámější střet ve válce mezi rody Minamoto a Taira. Tairové po zapálení pevnosti z větší části unikli na lodích, pro Minamoty byl tento střet do jisté míry zlomem ve válce.
- 153 Osato má na mysli to, že by se při svém nízkém původu nemohla zamilovat do někoho,

- kdo má blízko k císařskému dvoru.
- 154 Doslovně „Všem jako by se otevřely (rozjasnily) usazené oči“.
- 155 Šíp byl rodovým znakem Kadžiwary Kagetokiho.
- 156 Tzv. „opičí smyčka“ byla využívána ke svazování zločinců.
- 157 Poetický obrat „laň z pláně snů“ pochází z jedenáctého svazku kroniky „Zápisky o Japonsku“ („Nihon šoki“, oddíl „Císař Nintoku, 38. rok“). Přísloví, které je zde uvedeno, říká, že „i jelen v říji jde za snovou vidinou“. Je zároveň spojeno s anekdotou o jelenovi, kterému se zdálo o vlastní smrti a na druhý den byl skolen lovcem. Srov. Klopfenstein.
- 158 Kabátec, který Gonta obdržel od Kadžiwary jako záruku, že dostane slíbenou odměnu, je typ kabátce bez rukávů, zvaného haori, který se nosil přes zbroj.
- 159 Buddhistická kosmologie rozlišuje tisíc „malých světů“, tisíc „středních světů“ a tisíc „velkých světů“.
- 160 Kokingo záměrně nosil dětský účes, Koremori (rovněž pro zachování inkognita) změnil svůj účes tak, aby vypadal jako měšťan. Pokud by Gonta Kokingoův účes neupravil, Kadžiwara by si při předávání hlavy rozdílů nepochybně všimnul.

- Vlevo: účes, který byl v obd. Edo obvyklý u mladých mužů, podobný tomu, jaký nosil kvůli utajení Kokingo
Vpravo: účes s vyholeným čelem a vyvázaným uzlem, který byl obvyklý u dospělých mužů
- 161 Úsloví říkající, že zlo se nakonec může obrátit v dobro.
- 162 Přirovnání se Koremoriho k Jü Jangovi z dynastie Ťin vychází z pramene „Zápisky historika“ („Š´-ti“), sepsaného kolem roku 104 př. Kr. chanským historikem S´-ma Čchienem. Jü Jang byl vazalem knížete Č´ ze státu Ťin, jenž byl zabit knížetem Siangem ze státu Čao. Jü Jang se státu Čao pokusil za smrt svého pána pomstít, jeho plány byly ale hned dvakrát vyraženy. Vyžádal si tedy kabátec knížete Sianga, probodl ho dýkou a sám spáchal sebevraždu. Srov. Klopfenstein.
- 163 Komači byla nejproslulejší básničkou své doby (rané obd. Heian, 9. stol.) a byla údajně velmi krásná, ale její povýšené chování nakonec zapříčinilo její pád a Komači dožila své dny o samotě a v chudobě. Na motivy jejího osudu byla napsána celá řada divadelních her nó.
- 164 Verše pocházejí z nó hry „Papouškující Komači“. Ono no Komači ve hře na verš „*Není ti teskno po tom, co se za ní (perlovou zástěnou) skrývá?*“ odpovídá „zrcadlovou odpovědí“, veršem „*Je mi teskno po tom, co se za ní skrývá*“. Odtud též název hry.
- 165 Svrchním rouchem je míněn plášť či špiše šerpa, kterou se mniši zahalují.
- 166 Nepokoje Hógen (červenec 1156) a Heidži (19. ledna – 5. února 1160) předcházely bojům mezi Tairy a Minamoty, spor o vládu excísaře Goširakawy tehdy zapříčinil pád a smrt Joritomoova a Jošicuneho otce Jošitomoa, Joritomo a Jošicune, tehdy ještě malí chlapci, byli posláni do vyhnanství do Itó na poloostrově Izu.
- 167 Ike no Zenni byla druhou manželkou Tairy Tadamoriho a tedy nevlastní matkou tehdejšího držitele moci Tairy Kijomoriho.
- 168 Tak jako se v odpovědi na citované verše opakují stejná slova, tak Joritomo oplácí Koremorimu laskavost, kterou mu prokázal Koremoriho otec, stejnou mincí.
- 169 Tato pasáž naznačuje, že Koremori se již soustředí na kněžskou dráhu a vzdaluje se světu, ve kterém dosud žil.

- 170 Mnich Mongaku pocházel ze vsi Takao (viz pozn. 174) a měl údajně na Minamoto Joritomoa značný vliv. Ve svém vměšování se do vysoké politiky měl podle kroniky „Příběh rodu Taira“ (12. svazek) dojít tak daleko, že měl dlouhá léta poskytovat útočiště dědici rodu Taira Rokudaiovi a jeho matce. Rokudai nastoupil duchovní dráhu, byl ale nakonec popraven. Srovnej Klopfenstein.
- 171 Jazaemon se nabízí, že doprovodí paní Naiši na její cestě.
- 172 Doslovně je myšlenka přisouzena „síla trávy“, což znamená, že naděje na Gontovo přežití je velmi malá.
- 173 Mantra „anokudara sanmjaku sanbodai“ je sinojaponský prepis sánskrtského „anuttara samyak sambodhi“, což v překladu znamená zhruba „není většího Vědění a Osvícení (než je Vědění a Osvícení Buddhovo)“. Srov. Klopfenstein.
- 174 Takao se nacházelo na území dnešního Kjóta (dřívějšího hlavního města), Takano je alternativní označení posvátné hory Kója (Kója je sinojaponská, Takano japonská verze tohoto místního názvu).
- 175 Název scény vychází z pojmenování bubínku, který Jošicune svěřil své milence Šizuce na svém útěku z hlavního města. Bubínek je označován jako „Hacune“, což v překladu znamená „první“ či „počáteční“ tón. Název scény lze tedy přeložit jako „Putování s bubínkem Hacune“ či „Cesta prvního tónu“, obsahuje narážku na samotný bubínek i na to, že se scéna odehrává v době předjaří. K bubínku Hacune viz též pozn. 10. Na obr. (s. 275) Tadanobu a Šizuka na cestě Jošinem (žánr kabuki). Scéna „Cesta prvního tónu“ (čtvrté dějství).

- 176 Tato pasáž je založena na slovní hříčce vycházející ze jmen Tadanobua a Šizuky, v Tadanobuově jménu se objevuje znak pro oddanost, jméno Šizuky v překladu znamená „Tichá“, „Mírná“, „Klidná“.
- 177 Tento útěk do Naniwy a po cestě Jamato dokumentuje kronika „Bájný Jošicune“.
- 178 Citoslovce bažantího volání „hororoken“ je tu spojeno s vyjádřením tlukotu křídel, tedy se slovním spojením „hororoucu“. „Hororo“ je citoslovce ptačího zpěvu, „ucu“ znamená „tlouci“.
- 179 Doslovně je zde vzhled samečka divoké husy přirovnán ke kalhotám hakama, konkrétně se zde objevuje výraz „hanebakama“ („kalhoty hakama z peří“).
- 180 Svatyně je zasvěcena kultu rýže a sake, Uganomitama je jiné označení božstva Inari, jehož poslem je liška. Srov. scénu „Před svatyní Fušimi Inari“.
- 181 Pláň Mika je místní název spojený s obcí Kamo (okrsek Sagara, prefektura Kjóto). Svůj letní palác si zde měl nechat vybudovat císař Genmei (661 – 721) a císař Šómu sem v letech 740 – 744 přesídlil hlavní město. Srovnej Klopfenstein.
- 182 Slovní hříčka se slovem „kawa“ (kůže) a „kawai“ (roztomilý, milý, něžný).
- 183 Ves Utahime se nacházela na území dnešního města Nara.
- 184 Tato píseň má pravděpodobně lidový původ, je bohatá na různé narážky a významové rozdíly, překlad je tudíž spíše přibližný. Komický moment spočívá v tom, že svodům ženy se nelze ubránit, a že ženou vzbuzené zdání může klamat. Vrána se v textu skutečně objevuje, slavík nikoli, autorka si ho do překladu básně dovolila zakomponovat s ohledem na plynulost a srozumitelnost textu.
- 185 Začátkem roku je zvykem hrát různé hry, patří mezi ně i hra se splétaným míčkem

-
- „temari“, kopaná „kemari“ (původně vyhrazená šlechtickým kruhům) atd.
- 186 Ve skutečnosti se jedná o bílou lišku, která na sebe vzala podobu Tadanobua, protože byla přilákána zvukem bubínku Hacune potaženého kůží jejich rodičů.
- 187 Zátoka Sumijoši se nachází v jižní části dnešní Ósaky.
- 188 Verše jsou pozdějším dodatkem k textu hry a jedná se pravděpodobně o fragment lidové písně (srov. Jones). Vlaštovka je zde průvodkyní jara, která obětavě pečuje o svá mláďata, zatímco „ochránkyně korespondence“ divoké husy se na jih (i s mláďaty) vracejí teprve na podzim. Tento dodatek zahrnuje „Sbírka textů loutkového divadla džóruri“ („Bunraku džóruri šú“). Pochází z ní i další dodatek.
- 189 Verše, které byly do hry vloženy, končí před Tadanobuovou replikou („V bitvě u Jašimy můj starší bratr Cuginobu strnul svého koně před pánova oře, aby pána zaštilil před šípem“). Danou pasáž, hojně inspirovanou středověkými kronikami a hrami nó, do textu hry vložil pravděp. Takemoto Cunatajū VIII. (1904 – 1969).
- 190 Místní název Cucui je zde zvukomalebně spojen s označením roubení study, „izucu“. Tak jako nevysychá pramen ve studni, tak nepomíjí stesk Šizuky po Jošicunem a její slzami zmáčené rukávy neosychají. Existuje též nó hra „Roubení studny“, inspirovaná milostnou epizodou z „Příběhu z Ise“.
- 191 Metafora manželství jako soužití propletených větví dvou stromů.
- 192 Pláň Aši (Ašiwara) je přechodem z narské roviny do údolí řeky Jošino, ves Kó může být identifikována jako dnešní Gónoširi nebo Góroku, ves Cučida se nacházela v údolí proti vsi Šimoiči a ves Mucuda (v dnešním čtení Muta) se nacházela na protější straně údolí na straně Kamiči. Srov. Klopfenstein.
- 193 K Síni Zaó viz pozn. 92.
- 194 Šestnáct šaku odpovídá zhruba výšce 5,3 m.
- 195 Výraz „prášit pod vousy“ zde autorka užila pro s původním textem shodnou dvojsmyslnost, kdy lze slovo prášit interpretovat ve významu „pochlebovat“ i v doslovném významu „zametat“.
- 196 Vliv opata Kawacury je zde demonstrován na faktu, že i jako buddhistický mnich získal povolení oženit se a pojídat masité pokrmy.
- 197 Svatyně, kde se ženy mohou pomodlit za snadný porod.
- 198 Jména daných tří mnichů se v dalším textu objevují v různých podobách a vyžadují bližší vysvětlení. Přípona „bó“ označuje mnišský stav a může a nemusí být tedy za jméno připojena. Jamašina no Hokkjó(bó) neboli Hokkjó z Jamašina je označován jako „Arahokkjó“, tedy „Prudký Hokkjó“, podobně Onisado(bó), má před svým jménem Sado přezdívkou „Oni“ („Ďábel). Jméno třetího z mnichů Kaerisaka no Jakuibóa (mnicha Jakue z Kaerisaky) napovídá, že se věnuje lékařskému nebo lékárnickému povolání..
- 199 Narážka na Benkeiovu urostlost a prudkost, k jeho sedmi nástrojům viz pozn. 30.
- 200 Brnění s vyobrazením přemožení ďábla symbolizuje vstoupení do válečného stavu, řády bojovných mnichů nebyly ve středověkém Japonsku neobvyklé.
- 201 Ve skutečnosti se jedná o ukrývajícího se pána z Noto, Kami Noricuneho.
- 202 Tři stopy a pět palců odpovídá délce zhruba jednoho metru a patnácti centimetrů.
- 203 Poetický obrat „imosejama“, „sourozenecké hory“, vychází z místních jmen Imojama („Sesterská hora“) a Sejama („Bratrská hora“) a je užíván jako tzv. „polštářové slovo“ (makurakotoba), tedy jako ustálená metafora pro milenecký nebo manželský pár. V případě scenerie, do které je hra zasazena, se jedná o zhruba jen 100 metrů vysoké vrcholky nad někdejší osadou Kamiči, mezi nimiž úzkým údolím protéká řeka Jošino. „Sourozenecké hory“ se nacházejí též v prefektuře Wakajama (v tomto případě je odděluje řeka Ki). Motiv sousedících hor popularizoval mimo jiné Čikamacu Monzaemon ve hře „Manželské hory a ženská domácí výchova“ („Imosejama onna teikin, 1771). Básně o „bratrských“ horách Imo a Se se vyskytují v básnické sbírce „Manjóšú“ a též v pozdějších sbírkách, ve hře citovaná báseň je konkrétně uvedena pod číslem 15 ve sbírce „Kokinšú“. Řeka mezi horami má symbolizovat slzy vzešlé ze vztahu manželů (či příbuzných).
- 204 Bílá vlna na ostří meče je v tomto kontextu metaforicky užitý vzor, který vzniká na

-
- čepeli meče překládáním a následným skováním četných vrstev kovu.
- 205 Jedná se o pojednání o válečné strategii „Sun-c' ping-fa“, tedy o pojednání „Válečné umění podle mistra Suna“ od mistra jménem Sun Wu (jiným jménem Sun-c', (nar. 535 př. Kr.) a o dílo „Wu-c'“, které rovněž pojednává o vojenské strategii a jehož hrdinou (a zřejmě i spoluautorem) je vojevůdce Wu Čchi (pravděpodobně se jedná o dílo kolektivu vojevůdců a rovněž spadá do období „Jara a Podzimu“, tedy do obd. let 770 – 403 př. Kr.).
- 206 Místní názvy uváděné v této pasáži označují skutečná místa na území posvátné hory Jošino, hrají ale spíše roli scénického zasazení a spojují text se známými poutními místy, s vojenskou strategií souvisí jen volně. Z uvedených místních názvů stojí za podrobnější zmínku chrám sekty „Čisté Země“ Njoirin, postavený v letech 901 – 923. Proslulý je propojením s dynastií Jižního Dvora (období rozdělení císařského dvora na Severní a Jižní spadá do období let 1336 – 1392).
- 207 Svatyně Katte je součástí jošinského klášterního komplexu, odehrává se zde děj nó hry „Dvojí Šizuka“
- 208 Kongó Zaó je hlavní božstvo sekty horských mnichů „šingendó“. Více viz pozn. 92.
- 209 Místní názvy (Císařský Most, Šógunova Pagoda atp.) zde plní opět především funkci přiblížení textu divákovi 18. století. Divadla se koncentrovala především v Ósace a diváci tedy pocházeli převážně z Ósaky, Kjóta, Nary a okolí, právě z oblastí, kde se hra odehrává.
- 210 Epizoda o tanci mladé nebeštanky před císařem Kanmuem vychází ze skutečnosti, že v r. 772 došlo kvůli sporu o následnictví k tzv. nepokoji Džinšin. Císař Tenmu se tehdy stáhnul do ústraní a na území Jošina nastoupil mnišskou dráhu. Podle legendy se mu zde měla zjevit mladá nebeštanka, pětkrát pokynout svými rukávy a viditelná pouze císaři měla zatančit pět tanců. Mělo se tak stát na hoře Sodefuru („Hora Vírících Rukávů“).
- 211 Provedení magického tance mělo zajistit válečné štěstí a též bezpečí po dobu pobytu mimo domov.
- 212 Tento popis „tance“, který má zajistit vítězství v bitvě, odpovídá škole Kóšú a válečné strategii v „sedmi krocích“. Jedná se ovšem o autorskou licenci.
- 213 Jedná se o báseň prostředního rady Tomotady ze sbírky „Šúiwakašú“ (odd. „Jaro“).
- 214 Husy se z Jošina na jaře stahují na sever, pasáž má navodit melancholickou atmosféru danou kontrastem mezi Jošicuneho pohnutým osudem a nadcházejícím jarem.
- 215 Přísluví citované též v „Příběhu rodu Taira“ (1. svazek), v „Kronice vzestupu a pádu Minamotů a Tairů“ (23. svazek) a v kronice „Bájný Jošicune“ („Gikeiki“, 4. a 7. svazek).
- 216 Kurama je městečko ležící zhruba 30 km severně od Kjóta, nachází se zde termální lázně a známý chrámový komplex (Kuramadera), podle legendy zde měl Jošicune strávit dětství a být zde vychován bájným skřítkem Tenguem.
- 217 Zmíněný Kawacurův mistr Tókó byl představeným kuramského chrámového komplexu, právě pod jeho ochranou měl podle kroniky „Bájný Jošicune“ Minamoto Jošicune strávit své dětství v Kamakuře.
- 218 Jawata a Jamazaki leží mezi Kjótem a Ósakou, Ogura leží mezi Kjótem a Narou (v oblasti města Udži).
- 219 Tato báseň je pozdějším dodatkem k původnímu textu hry, stejně jako následující verš („Pozvolným, tichým krokem přechází po místnosti paní Šizuka“). Báseň je zařazena do sbírky „Šinkokinšú“ pod číslem 997 (odd. „Milostné básně“).
- 220 Podle pověsti byl bubínek slyšet až do 1 000 km vzdáleného Lojangu, protože do něj vstoupil duch bílé vrány. Tento motiv se objevuje v hist. pramenu „Chan-šu“, v encyklopedii z obd. dynastie Sung „Po-kchung Liou-tchie“ a jap. díle „Ruri Tengu“.
- 221 Tanec Šizuky doprovází deklamace ve stylu nó her.
- 222 Podle lidové pověry se liška dokáže proměnit ve člověka, pokud se přikryje řasami nebo pokud si na hlavu nasadí lidskou lebku. Brány torii jsou nepřehlédnutelným znakem šintoistických svatyní a ve svatyních zasvěcených božstvu rýže a sake Inari, jehož poslem je liška, se často vrší mnoho bran torii za sebou. Podle pověry liška získá tím více magické síly, čím více bran torii přeskočí.

- 223 Tato pověra je zmíněna již v nejstarší japonské kronice „Kodžiki“.
- 224 „Liščí Tadanobu“ má na sobě roucho se vzorem plamenů a doslova říká, že mu žár stravuje „pět vnitřností“. V souladu s čínskou medicínou mezi těchto pět vnitřností patří játra, srdce, slezina, plíce a ledviny.
- 225 Od vyvolávání deště (r. 786) do doby, ve které se hra odehrává (r. 1186) uběhlo přesně 400 let.
- 226 Barva tónu bubínku se mění podle místa úderu (okraj nebo střed).
- 227 Minamoto Jošitomo, Joritomoův a Jošicuneho otec, byl dopaden na útěku v provincii Owari.
- 228 Jedná se o šermířskou terminologii. „Kolový úder“ = přímý úder na střed protivníkovy těla, „šerpový úder“ = šikmý úder od levého ramene doprava nebo naopak (jeho směřování tvarově připomíná šerpu).
- 229 Citát z Konfuciova díla „Hovory“ („Lun-jü“).
- 230 Pancíř, připomínající svými pláty krunýř krevety.
- 231 Vyjde najevo, že Kakuhan (Noricune) nemá oholené vlasy a není tedy skutečný mnich. Vysvětluje se tím také, proč Kakuhan nosí mnišskou šerpu omotanou kolem hlavy jako kápi.
- 232 Tato epizoda se objevuje v „Příběhu rodu Taira“ (10. svazek). Noricune se měl před svou smrtí chopit dvou nepřátel, bratrů z Aki, a vrhnout se s nimi do moře.
- 233 Jednotka váhy kin (斤) odpovídá zhruba váze 600 g.
- 234 Epizoda o Jošicuneho dalekém skoku na loď strany Minamotů se ve skutečnosti měla odehrát v bitvě u Dannoury, nikoli v bitvě u Jašimy. Byla zpopularizována v rámci žánru loutkového divadla džóruri (dílo „Hassótobi“).
- 235 Na útěku odjížděl císař na volském povozu, nyní ho Noricune drží na ruce, připraven zaútočit kopím.
- 236 Metafora doslova říká, že tři protivníci obklíčí Noricuneho „pěti rukama“ a vychází z podoby čísla pět na „kameni“ v japonské hazardní hře podobné kostkám, kde je číslo pět znázorněno tečkou obklopenou ze tří stran čárkami.
- 237 Buddhistické božstvo (v sánskrtu „Skanda“), má podobu nebeského generála.
- 238 Jošicune se objevuje v tzv. „loveckém oděvu“ (kariginu), což byla v obd. Heian méně formální varianta dvořanského oděvu. Viz obr.

- 239 Narážka na jošinský místní název „Hanajagura“ („Květinová strážní věž“).
- 240 Hříčka se zvukovou shodou slov „kannin“ ve významu „sloužící“ a ve významu „trpělivost“.
- 241 Nesnadno přeložitelná pasáž bohatá na slovní hříčky a odkazy. Pojistka u rukojeti meče svým tvarem skutečně může připomínat kapří ústa, dále zmíněná tzv. „kingjotai“ byla stříbrná schránka ve tvaru kapra, která byla odznakem dvorské hodnosti.
- 242 Narážka na zvukovou podobnost jmen „Genkuró Jošicune“ („Devátý z Minamotů Jošicune“) a „Genkuró Gicune“ („Devátý z Minamotů Lišák“).
- 243 Tadanobu se v souladu s dohodnutou strategií představuje Jošicuneho jménem a jeho plnou titulaturou.

-
- 244 Tengu je bájná postava skřetí podoby s červeným obličejem a výrazným nosem. Je nadán nadpřirozenými schopnostmi.
- 245 Tento výpad spočívá v roztočení zbraně kombinovaném s výpady proti soupeři.
- 246 Tadanobu se zaklíná mantře podobným výrazem „namu sandó“, který označuje tři buddhistické pilíře: Buddhu, jeho učení a jeho žáky.
- 247 Jedná se o jednoho z buddhistických „Králů“, Pána Severu, který je jedním ze sedmi bohů štěstí a vyniká fyzickou silou.
- 248 Buddhistická bohyně, v japonském prostředí ochránkyně válečného stavu.
- 249 Jošicune se chystá uchýlit na Óšú pod ochranu Fudžiwary Hidehiry a císař Antoku se chystá do Ohary, kde nastoupí mnišskou dráhu.
- 250 Jedná se o jedno z poetických pojmenování Japonska („akicukuni“), který vychází již z básnické sbírky „Manjósú“ a připouští celou řadu výkladů. V obecném významu se dá vyložit spojením „žírná země“, ale interpretovat ho lze též jako „země vážek podzimu“. Srov. Jones.